tevhid

SAFER 1443

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | EYLÜL '21 | YIL: 10 | SAYI: 106 | FİYATI: 12₺ | ISSN: 2148-4635

İNSAN VE DOĞAL AFETLER

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHAL' 04 ·

İSLAM'DA KADIN PROBLEMİ YOKTUR

"Hepimiz Allah'a kuluz.
Varlığımızın tek bir tane gayesi var, o da
âlemlerin Rabbi olan Allah'a kulluk etmek...
Bunu HEP BERABER yapacağız."

Halis Bayancuk Hoca

 Halis Hoca'mızın cezaevinden yeni ses kaydı

https://tevhiddersleri.org/kategori/guncel/gundeme-bakis/islam-da-kadin-problemi-yoktur-halis-bayancuk-hoca-yeni-ses-kaydi

Qr kodu okutarak videoyu izleyebilirsiniz

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak bir sayımızı daha sizlere sunma imkânı veren Rabbimize şükürler olsun.

Halis Hoca'mız, Türkiye'nin son haftalardaki acı gündemi olan yangınların ormanlarda ve bizlerde bıraktığı hasara, bununla birlikte benzer bir bakış açısıyla da kişisel gelişim kitaplarının itikadımızda bıraktığı zarara dikkat çekiyor. Kişisel gelişim modelinin dayanak, metot ve gaye noktasında İslam'dan tamamen ayrıldığını hatırlatıyor.

Feriduddîn Aydın Hoca, İslam ile Müslümanlık dininin iki farklı din olduğuna dair kaleme aldığı makalesinde bu ay dincilik kavramını ve Müslümanlığın ırkçı bir din olmasını konu ediniyor.

Enes Yelgün, siyer kronolojisinde sırası gelen Uhud Savaşı'nın nedenlerini sıralarken Allah Resûlü'nün (sav) istişareye verdiği kıymeti, Nebevi istişarenin ahlakını ve taşıması gereken özellikleri zikrediyor.

Özcan Yıldırım, Kâf Suresi'nde ahireti inkâr eden müşriklere cevap olarak Allah'ın (cc) ilminin hatırlatıldığını anlatıyor ve insanın topraktan yaratılıp yine toprağa, aslına dönüyor olmasındaki İlahi emareye işaret ediyor.

Enes Doğan, sünnetin teşri kaynağı olduğunu kanıtladığı yazı dizisinde bu ay, sünnete ittibanın Kur'ân'ın emri olduğunu ve bunun Rabbimizin bizlere yüklediği bir sorumluluk olduğunu delilleriyle açıklıyor.

Emre Acar, "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!" ayeti ışığında istikamet üzere olmanın önemine değinerek bizleri nefsimizin muhasebesini yapmaya davet ediyor.

Ömer Akduman, bu sayımızda bidat ve şirk arasındaki ilişkiden; insanların, hayatlarına girmesine izin verdiği bidatler sebebiyle göze aldığı o tehlikeli eşikten bahsediyor.

Salim Kandemir, küfrün başı Ebu Cehil'in İslam'ı seçen oğlu İkrime'nin (ra) hayatını aktarmaya kaldığı yerden devam ediyor.

Kerem Çağlar, "Bin Musibet, Bir Nasihat" başlıklı yazısıyla son zamanlarda dünyada ve özellikle Türkiye'de meydana gelen musibetleri değerlendiriyor ve asıl musibetin ne olduğu hususunda bizlere nasihat ediyor.

Mahi, hayatın içinden perde araladığı farklı yaşamlarda bu ay, Alzheimer (Alzaymır) hastası yaşlı bir adamın hayatından bir kesit sunuyor.

Gözde Tercuman, Nöromotor Gelişim yazı dizisine ara veriyor ve bu sayımızda ilginç bir konuyu ele alıyor.

Psikotevhid, sosyal medyayı bu kadar etkin kullanmamızın altında yatan nedenleri irdeliyor ve bizleri yüzleşmekten kaçındığımız bazı gerçeklerle baş başa bırakıyor.

Osman Sadıkoğlu, Bakara Suresi'ni Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye devam ediyor.

Son olarak Sema Maraşlı'nın "Eşimle Tanışmayı Unutmuşuz" isimli kitabı tanıtılıyor, Rabbimizden bizleri faydalandırmasını diliyoruz.

Sonraki sayılarımızda buluşmak duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Eylül 2021 | Safer 1443
Yıl: 10 | Sayı: 106 | Fiyat: 12₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

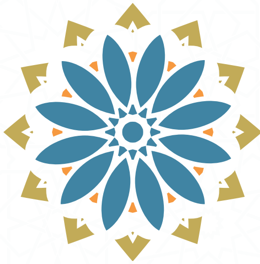
İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK (Ebu Hanzala)
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

İNSAN VE DOĞAL AFETLER

Yüce Allah'ın şer'i, kevnî, toplumsal ve bireysel yasaları vardır. İnsan bu yasalara (sünnetullah) riayet ettiğinde bireysel ve toplumsal huzura kavuşur. Yasalara riayet etmediğinde ise bireysel ve toplumsal yıkımla karşı karşıya kalır. Allah'ın yasaları, bir süreç içinde işler. Her toplum/birey, yıkım öncesinde türlü uyarılara muhatap olur.

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah (cc) her birinize af ve afiyet ihsan eylesin. Sizleri maddi ve manevi hastalıklardan, doğal afetlerden ve kulluk afetlerinden korusun.

Bu ayki yazımı kaleme alırken Türkiye'nin ve dünyanın birçok yerinde yangınlar başlamıştı. Umuyorum Dergimiz çıkana kadar tüm yangınlar söndürülmüş olur ve mustazaf insanlar en az kayıpla bu yangını atlatır. Kevnî bir hadise olarak yangın, Yüce Allah'ın ayetlerinden bir ayettir. Her ayet gibi hatırlatıcı, ibretlik vesikası ve öğreticidir. Bu yangının bana hatırlattıklarına dair şunları söyleyebilirim:

• İnsanoğlunun başına gelen her musibet, denizde ve karada görülen her fesad/bozgunculuk, insanın eliyle kazandığı günahların eseridir:

"Başınıza gelen her musibet, ellerinizle kazandığınız (günahlar) sebebiyledir. Hem (Allah) çoğunu da affeder."[1]

"İnsanların elleriyle kazandıkları (günahlar) sebebiyle, karada ve denizde bozgunculuk baş gösterdi. Belki (İslam'a) dönerler diye (Allah), yaptıklarının (cezasının) bir kısmını onlara tattırmaktadır."[2]

• İnsanı ve tabiatı yaratan Allah (cc), hem insan için hem tabiat için bir kulluk yasası belirlemiştir. İnsan kendi için vazedilen yasaya (şeriata) uyduğunda tabiat da kendi için vazedilen yasaya eksiksiz bir şekilde uyar. İnsan ile tabiatın uyumu topluma huzur ve refah getirir:

"Şayet o beldenin halkı iman etmiş ve (Allah'tan) korkup sakınmış olsaydı, göğün ve yerin bereket (kapılarını) onlara açardık. Fakat yalanladılar. Biz de onları işledikleri (günahlara) karşılık (azapla) yakalayıverdik."[3]

İnsan, kendisi için vazedilen yasayı çiğnediğinde tabiat da -Allah'ın dilemesiyle- kendi için belirlenen yasanın dışına çıkar; düzen bozulur, denge sarsılır. Zira doğa, kendisi gibi

1. 42/Şûrâ, 30
2. 30/Rûm, 41
3. 7/A'râf, 96

İnsanlık Yüce Allah'ın dinine, yani şeriat-fıtrat dengesine döner ve tevhid üzere O'na kulluk ederse, varlığa vahiy penceresinden bakacak, doğa ile insan arasında uyum sağlayacaktır.

"subhanallahi ve bihamdihi" diyen[4] ve Allah'a (cc) teslim olan insanlar istemektedir.[5] İnsan, Allah'ı hamd ile tesbih edip O'na teslim olmadığında doğa -Allah'ın izni ve dilemesiyle- felaket kusmaktadır. Allah'ı eksiklerden tenzih edip O'nu övmenin ilk ve en önemli adımı, O'nun şeriatına dönmek ve O'nun yasalarına boyun eğmektir. Aksi hâlde, "Allah'ın varlığına, birliğine, her şeyi en iyi bilenin O olduğuna ve O'nun hüküm kitabı olarak indirdiği Kur'ân'a inanıyorum." diyen, sonra gidip beşerî yasalarla hükmeden/hükmettiren insan, bilsin veya bilmesin, Allah'a eksiklik izafe edip O'na hakaret etmektedir. İnsan, tevhid üzere Allah'a (cc) teslim olmadığında doğa, insanı kabul etmez; insana/topluma bir düşman gibi felaket yağdırır. Buna mukabil, insan da tevhid üzere olmadığında kendisi dışındaki varlıklarla hastalıklı bir ilişki kurar. Varlığın, Allah'ın mülkü olduğunu unutur. Varlığa hükmetmek ve onu ele geçirmek ister. Tüm varlığın, zincirin halkaları gibi birbirine bağlı olduğunu, insanın israf ve aşırılığının varlığa yıkım olarak döndüğünü unutur. Örneğin, varlığın bir ritmi vardır. Toprak bir defa mahsul verir, inekten belli miktar süt sağabiliriz, tavuk günde bir defa yumurtlar. İnsan "daha fazla, daha fazla" dedikçe toprağın, ineğin, tavuğun... ayarını/fıtratını bozar. Evet, ışığı açıp kapayarak ve antibiyotikli yemlerle tavuğu aldatabilir, günde iki defa yumurta alabilirsiniz. Ancak o yumurtayla beslenen insanı canavarlaştırır, toplumun başına bela edersiniz. İşte o yumurtayla beslenen insan ideolojik saiklerle, tatil köyü kurmak için, çilingir sofrası keyfi için, sorumsuzca yaşadığından orman yakar... İnsan tevhid inancından uzaklaştığında fıtrattan uzaklaşır. Kendi fıtratına yabancılaşan insan, varlığın fıtratına da yabancılaşır ve özellikle bu yabancılaşma her zaman felaketle sonuçlanır.

• Küresel ısınma, yangınların zahirî sebebidir. Ancak küresel ısınmanın ardındaki hakiki sebep, insanın aşırılığıdır. Aşırı tüketim (tebzir), daha fazla kâr arzusuyla doğayı talan etmek (tamah) ve lüks için eşyanın tabiatını zorlamak (israf); doğanın dengesini bozmakta, başta küresel ısınma olmak üzere deprem, sel, yangın ve heyelan gibi doğal afetleri tetiklemektedir. İnsan, Yüce Allah'ın sınırlarına (hududullah) riayet etmediği müddetçe arzularının peşinden sürüklenecek, sınırı olmayan arzular doğanın ve içindeki canlıların felaketine neden olacaktır. Hiçbir beşerî din, ideoloji, felsefe ve ahlak kuramı; insanın tabiatında var olan azgınlığı dizginleyecek mahiyette değildir. Değildir; zira yasa-fıtrat dengesinden uzaktır. İnsanlık Yüce Allah'ın dinine, yani şeriat-fıtrat dengesine döner ve tevhid üzere O'na (cc) kulluk ederse, varlığa vahiy penceresinden bakacak, doğa ile insan arasında uyum sağlayacaktır.

Yüce Allah'ın şer'i, kevnî, toplumsal ve bireysel yasaları vardır. İnsan bu yasalara (sünnetullah) riayet ettiğinde bireysel ve toplumsal huzura kavuşur. Yasalara riayet etmediğinde ise bireysel ve toplumsal yıkımla karşı karşıya kalır. Allah'ın (cc) yasaları, bir süreç içinde işler. Her toplum/birey, yıkım öncesinde türlü uyarılara muhatap olur. Bu uyarı bazen elçi olur:

"...Biz, peygamber yollamadan azap edecek değiliz."[6]

Bazen sıkıntılar ve zorluklar olur:

"Andolsun ki, senden evvelki kavimlere (de resûller) gönderdik. **(Allah'a) yalvarır ve boyun eğerler diye onları sıkıntılar ve zorluklarla imtihan ettik. Bari imtihana uğradıklarında boyun eğip yalvarsalardı!** Ama kalpleri katılaştı ve şeytan yapmakta olduklarını onlara süslü gösterdi. Kendilerine hatırlatılan (öğüdü) unuttuklarında, üzerlerine her şeyin kapılarını açtık. Kendilerine verilenlerle sevinmeye/şımarmaya başlayınca da onları ansızın yakalayıverdik. (Azabı gördüklerinde kurtulmaya dair) tüm ümitlerini yitirdiler. Böylece o, zalimler topluluğunun (kökü kurutulup) arkaları kesildi. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun."[7]

Bazen yanı başımızda yaşayan, her gün görmeye alıştığımız doğal varlıklar birer afete dönüşür:

"(Bunun üzerine) ayrı ayrı ayetler/mucizeler olan tufan, çekirge, (bit, pire, böcek vb.) haşerat, kurbağalar ve kan yolladık üzerlerine. Yine büyüklenip kibre kapıldılar ve suç-

4. "Yedi gök, yer ve bu ikisi içinde olanlar O'nu tesbih eder. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız. Şüphesiz ki O, (kulların hak ettikleri cezayı erteleyen) Halîm, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr'dur." (17/İsrâ, 44)
5. "Allah'ın dini dışında bir (din mi) arıyorlar? (Hem de) göklerde ve yerde olanların tamamı isteyerek veya zorla ona teslim olmuşken?! O'na döndürülecek (ve bu yaptıklarının hesabını vereceklerdir)." (3/Âl-i İmran, 83)
6. 17/İsrâ, 15
7. 6/En'âm, 42-45

lu günahkâr bir toplum oldular. Azap üzerlerine çökünce: 'Ey Musa! Senin yanında bulunan (Allah'ın) ahdiyle bizim için Rabbine dua et. Bu azabı bizden giderirsen, andolsun ki sana iman edecek ve İsrailoğullarını seninle beraber yollayacağız!' demişlerdi. (Sözlerini tutup tutmayacaklarını sınamak için) bir zamana kadar azabı kaldırınca, (bir de ne göresin) onlar sözlerini bozmuşlar bile."[8]

Allah (cc) en doğrusunu bilir; bugün dünyanın yaşadığı kuraklık, koronavirüs, tarımsal verimi düşüren haşere istilası ve şimdi de yangınlar; birer uyarıcıdır. Büyük yıkım öncesi gelen uyarıcılar... Hep böyle olmuştur; Yüce Allah yoldan çıkan insanlığa uyarıcılar yollamış, anlamayanları acı bir azapla yakalamıştır. Uyarıların sıklaşması azabın yakınlaştığını gösterir. Her birimiz tevbe ve istiğfarla Allah'a yönelmeli, "Rabbim! Uyarıyı aldım." demeli ve En'âm Suresi'nin 43. ayetinde öğretildiği üzere boyun eğip yalvarmalıyız. Toplum İlahi uyarıya duyarsız kalıyorsa bile biz ferdî anlamda duyarsız kalmayalım. Uyaralım, uyarılalım...

• Kur'ân'ın öğrettiği gibi, cahiliye toplumlarında sömüren müstekbirler ve ezilen mustazaflar vardır. Cahiliye toplumu, tüm kurum ve kuruluşlarıyla müstekbir/büyüklenen, mele/imtiyazlı ve mütref/sosyete sınıfın çıkarlarını korumak içindir. Aynı bölgede yaşamalarına rağmen mustazaf insanlar yangında her şeyini kaybetmiş; lüks tatil bölgelerinde yaşayanlar ise itinayla tahliye edilmiş, can ve mal güvenlikleri güvence altına alınmıştır. Kaldı ki, onların tüm taşınır ve taşınmaz malları sigortalıdır. Olası bir zarar durumunda sistem ayrıcalıklı sınıfın tüm zararını karşılayacaktır. Tabii ki her şeyi küle dönen mustazafların vergileriyle!..

Müstekbirler, tufeyli bir sınıftır; mustazafların iliğini kemiğini kurutarak sömürürler. Yüce Allah bu sınıfı alaşağı etmek, sömürdükleri zenginliklere mustazafları vâris kılmak ve önderliği/imameti mustazaflara vermek ister:

"Biz, onları bahçelerinden ve pınarlarından çıkardık! Hazinelerden ve değerli konaklarından! (Onları çıkardığımız yerlere) böylece İsrailoğullarını vâris kıldık."[9]

"Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz. Ve onları, yeryüzünde güç/iktidar sahibi kılmak (istiyoruz). Firavun'a, Haman'a ve ordularına da kendisinden korktukları şeyi göstermek/yaşatmak (istiyoruz)."[10]

Evet, Allah (cc) o bahçelerden, pınarlardan, zenginliklerden onları sürüp çıkarmak, onların yerine o zenginliği inşa eden mustazafları, günümüz ifadesiyle ameleleri yerleştirmek istiyor. Kitap, mustazafları çağırıyor... Ne ki mustazafların Allah'ın çağrısından daha önemli işleri var!.. Birbirleriyle uğraşıyorlar, daha ne yapsınlar!

• Doğal afetler turnusol kağıdı gibidir; toplumun inanç, ahlak ve gelişmişlik düzeyini gösterir. Suriyeli mülteciler, koronavirüs ve şimdi de yangın; kapitalist cahiliyenin toplum ahlakı üzerindeki tahribatını gösterdi. İnsanlar Suriyelileri ucuz iş gücü olarak istihdam etti, emeklerini sömürdü. Salgında ve yangında kullanılacak malzemelerin fiyatları fırladı. Fırsatçı ve sömürgeci kapitalist cahiliye, sömürdüğü mustazafları da kendine benzetti. İkramı seven, elindekini paylaşan ve dara düşene yardımı fazilet bilen coğrafya insanını birer fırsatçıya dönüştürdü. Asıl yangın ve asıl virüs budur işte: Fırsatçılık! Orman yangınlarını söndürürsünüz, -fidan dikeceğim diye döngüye müdahale etmezse insan- Allah'ın (cc) izni ve yardımıyla orman kendini yeniler. Benzer şekilde, salgına karşı toplumsal bilinç oluşturur, gerekli tedbirleri alır ve salgını bitirirsiniz. Ya fırsatçılık? Fırsatçılık, ağaç kurdu gibi içten içe kemirir toplumu. Bir toplumu var eden ahlaki kolonları bir bir keser, geriye toplumsal bir enkaz bırakır. Şu ân şahit olduğumuz fırsatçılık, yıkım öncesi ses veren apartmanların çatırtısına benziyor. Toplum çatırdıyor, duyuyor musunuz? Bu toplumda yaşayan her birimizin ara ara dönüp kendine sorması gerekiyor: Ben, fırsatçı mıyım? Fırsatçılık ahlakı üstüme sıçradı mı? Ben de birilerini sömürüyor muyum?

Soru: Hocam, kişisel gelişim kitaplarından faydalanabilir miyiz?

İnsanlık tarihinde binlerce din, felsefe ve ahlak sistemi oluşmuş/olagelmiştir. Bu sistemlerin her birinin ana gündemi insandır. İnsan nedir; erdeme/fazilete nasıl erişir; erdemsiz/rezalet davranışlardan nasıl sakınır; insanı iyiliğe/başarıya ulaştıracak özellikler nelerdir, nasıl geliştirilebilir; insanı iyilikten/başarıdan alıkoyan özellikleri nelerdir, nasıl yok edilebilir veya insan bu olumsuz özelliklerden nasıl korunabilir?.. Her din, felsefe veya ahlak sistemi, zikredilen soruları sorar ve cevaplarını bulmaya/vermeye çalışır. **Ancak bulunan/verilen cevaplar, cevap verenlerin inanç ve ahlak anlayışından bağımsız değildir.** Cevap verenler, önce ayaklarını bir zemine basar (din/felsefe), sonra bu zeminin insana, varlık/yaratılış gayesine, dünya hayatına bakışına göre cevaplar verirler. Hâliyle insana/topluma başarı vadeden her sistem, bir din/akide ve dünya görüşünden beslenir.

Allah Resûlü (sav) risaletle görevlendirildiğinde insana iyilik/erdem/başarı vadeden sistemler vardı. Bunların en yaygın olanları şunlardı:

- Grek (Yunan) filozoflarının ahlak öğretileri
- Tahrif edilmiş Yahudilik ve Hristiyanlık
- Mecusilik/Zerdüştlük
- Hint çileciliği

8. 7/A'râf, 133- 135
9. 26/Şuarâ, 57-59
10. 28/Kasas, 5-6

İslam'ın arınma ve inşa etmede kullandığı metot, teslimiyete dayanır. İslam inancına göre, yaratan Allah, kullarını en iyi tanıyandır ve onları arındıracağını vadetmiştir. Kişiyi arındıran temel etken, tevhid inancı ve tevhid inancından neşet eden salih amellerdir.

Bu ortamda inen vahiy, inananlara şunları söyledi:

• İnsan arınmak zorundadır, arınmayan zarar eder:

"Ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), Onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onu (küfür ve masiyetle) örtüp gizleyen de, kesinlikle zarar etmiştir."[11]

• İnsanı arındıracak olan, Allah (cc) ve Resûl'üdür (sav):

"Şayet üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı içinizden hiç kimse ebediyen arınamazdı. Fakat Allah, dilediğini temizleyip arındırır. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[12]

"Andolsun ki Allah müminlerin içinde, kendilerinden olan bir Resûl göndermekle onlara iyilikte bulunmuştur. Onlara O'nun ayetlerini okur, onları arındırır ve onlara Kitab'ı ve hikmeti öğretir. Hiç şüphesiz, (Resûl gelmeden) önce apaçık bir sapıklık içindeydiler."[13]

• Arındıktan sonra ilerlemek, gelişmek ve başarılı olmak; ancak vahiyle mümkündür:

"Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru olana iletir ve salih amel işleyen müminleri, onlara büyük bir ecir olduğu (gerçeğiyle) müjdeler."[14]

"O, yalnızca âlemlere bir hatırlatmadır. Sizden dileyenin istikamet bulması için."[15]

İsrâ Suresi'nin 9. ayetinde Kur'ân'ın "ekvem/en kavim" olana ulaştıracağı beyan ediliyor. Mealimize "en doğru" diye yansıttığımız bu kelimenin, bir meale sığmayacak kadar geniş anlamları vardır. Zira kelimenin kökü olan "k-v-m", Arapçada anlam örgüsü geniş, kapsamlı bir şekilde kullanılan kelimelerdendir. Kelimenin kök anlamı, oturmanın zıddı olan ayakta olmak, varlığın ve eylemin devam etmesi demektir.

Araplar "قَامَ/Ayağa kalktı." fiilini ve türevlerini değişik manalarda kullanırlar: Bir işe azmetmek, kalkışmak;[16] dosdoğru ve istikamet üzere olmak;[17] bir şeyin üzerinde yönetici ve gözetmen olmak;[18] durmak ve sebat etmek[19]... gibi.

Bu anlamlar düşünüldüğünde bu ayeti şöyle tefsir edebiliriz: Kur'ân; sizi en doğruya, istikamete, azimli/iradeli olmaya, başarıya, başarı ve istikamette sebata... götürür.

Öyleyse İslam, diğer tüm düşüncelerde olduğu gibi, insanın arınması ve gelişmesi gerektiğini kabul etti. Daha sonra diğer tüm düşünce sistemlerinden ayrıldı. İnsan ancak vahiyle arınabilir ve vahiyle gelişebilir, dedi. **Bu temel bilgiyi fehmedebilirsek, şunu anlamış oluruz:** Kişisel gelişim, insana başarı vadeden beşerî bir sistemdir. İnsanı başarılı olmaktan alıkoyan engellerden arındıracağını, sonra onu başarılı kılacak hasletleri kazandıracağını -veya var olanı geliştireceğini- vadeder. Bununla birlikte üç noktada İslam'dan farklılaşır:

• Dayanakları farklıdır:

İslam arınma ve inşa etmede vahye dayanır. Kişisel gelişim ise arınma ve inşa etmede psikolojiye, dolayısıyla her psikolojik akımın beslendiği felsefi sisteme dayanır.

• Kullandıkları metotlar farklıdır:

İslam'ın arınma ve inşa etmede kullandığı metot, teslimiyete dayanır. İslam inancına göre, yaratan Allah, kullarını en iyi tanıyandır ve onları arındıracağını vadetmiştir. Kişiyi arındıran temel etken, tevhid inancı ve tevhid inancından neşet eden salih amellerdir. Kişisel gelişim ise tecrübeye/gözleme/deneye dayanır. Bir yaratıcının varlığı ve hayata müdahalesi konusunda net bir fikri, tutumu yoktur. İnsanı gözlemleyerek, deney yoluyla keşfetme iddiasındadır.

• Gayeleri farklıdır:

İslam'ın arınma ve inşa etmede ana gayesi kulluktur. Salih bir kul olmak; sorumluluk bilinci kazanmak; hesap şuuruyla hareket etmek; Allah'ın varlığına, birliğine ve kullarına olan merhametine dair ayetlere karşı farkındalık kazanmaktır... Kişisel gelişimin ise ana gayesi başarıdır. Eğitim ve iş hayatında başarılı olmak, başkalarına fark

11. 91/Şems, 8-10
12. 24/Nûr, 21
13. 3/Âl-i İmran, 164
14. 17/İsrâ, 9
15. 81/Tekvîr, 27-28
16. bk. 18/Kehf, 14
17. bk. 30/Rûm, 30
18. bk. 4/Nîsa, 24
19. bk. 2/Bakara, 20; Nehcu'l Esmâ, 2/73

atmak, bir şeylere sahip olmak, daha lüks bir muhitte oturmak, daha lüks araçlara binmek…

Dayanakları, metotları ve gayeleri farklı olan iki ayrı sistemden söz ediyoruz. İslam'a inanmasına rağmen kişisel gelişim yoluyla iyi/başarılı bir kul olacağını düşünmek, İslam'a inandığı hâlde kilise öğretileriyle amel ederek cennete gideceğine inanmaya benzer. **Evet, bir insan kişisel gelişim metotlarıyla o sistemin ölçülerine göre başarılı olabilir; ancak, salih bir kul ve iyi bir insan olamaz.**

Bir örnekle ne demek istediğimizi biraz daha açalım:

Örneğin "şuhh" ahlakı, insanın olumsuz özelliklerindendir; salih bir kul ve iyi bir insan olmanın engellerindendir. Kişi salaha ve iyiliğe ermek istiyorsa "şuhh" prangasını kırmak zorundadır.

"…nefislerde şuhh/bencillik/cimrilik vardır…"[20] ayeti şuhhun yaratılıştan gelen bir özellik olduğunu; "…Kim de nefsinin şuhhundan/bencilliğinden korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[21] ayeti de bu ahlaktan korunmayanın kurtuluşa ermeyeceğini haber verir. Allah Resûlü'nün (sav) şuhh ahlakına dair uyarısı ise şuhhun/bencilliğin, bireysel ve toplumsal fesadın ana sebeplerinden biri olduğunu gösterir:

Abdullah ibni Amr'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) bir hutbe vererek söyle buyurdu: 'Şuhhtan/Bencillikten sakının, çünkü sizden öncekiler şuhh/bencillik sebebiyle helak oldular. Şuhh/Bencillik onlara mallarını saklayıp vermemeyi emretti ve cimri oldular. Akrabalarıyla ilgilerini kesmeyi emretti, onlar da ilgilerini kestiler. Ve her türlü kötülüğü emretti, onlar da her türlü kötülüğü işlediler."[22]

Peki, İslam bu sorunu nasıl çözer? Allah (cc) en doğrusunu bilir; dört aşamalı bir yol izler:

• Bencilliği olumsuzlar. Bencilliğin kötü bir ahlak olduğunu, ondan kurtulmadan kurtuluşun/felahın mümkün olmadığını iman eden kalplere yerleştirir.

• Tüm inanç ve eylemlere "biz" şuurunu yerleştirir. Bireysel olarak kılınan namazda dahi "biz" sigasıyla dua ettirir.[23] Gün içinde tekrar eden ibadetleri birlikte yapmamızı ister, bireysel ibadet yapmak isteyenleri tehdit eder.[24] Komşuları hesaba katarak yemek pişirmemizi ister.[25] Başkalarına faydalı olacak salih amelleri büyük ibadetlere denk, salih amel kabul eder.[26]

• İnfak ahlakıyla bencilliği tedavi eder. Gizli ve açık, darlıkta ve zorlukta, yani hayatın her ânında infak etmeyi emreder.[27]

• Son olarak, müminin gözünü îsâr ufkuna diker. Îsâr, yani başkasını, kendisine tercih etmek. Kendi ihtiyaçlarını, kardeşinin ihtiyaçlarını gözeterek ertelemek.[28]

Kişisel gelişim -ve beslendiği ana kaynak psikolojinin- bencillik sorununa yaklaşımı ise tamamen farklıdır. İslami yaklaşımla karşılaştırarak inceleyelim:

• Öncelikle bencilliği mutlak olarak olumsuzlamaz, kısımlara ayırır. Başarı için bencilliğin zorunlu olduğunu kabul eder. Olumsuzladığı bencillik, insanı sosyal çevresinden dışlatacak bencilliktir. Dikkat ederseniz olumsuzlanan bencillik dahi, bencillikten kaynaklanır. Zira başarı için sosyal çevreye ihtiyaç vardır. Sosyal çevreden dışlanmak başarısızlık nedeni olduğundan dışlanmamıza neden olan bencillikten kaçınmamız gerekir.

• Kişisel gelişimin "biz" şuuruna bakışı sorunludur.

20. 4/Nîsa, 128
21. 59/Haşr, 9
22. Ebu Davud, 1698
23. "Biz, yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi sırat-ı mustakime/dosdoğru yola hidayet et." (1/Fâtiha, 5-6)
24. Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:
"Nefsim elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki içimden; odun toplanmasını emredip, daha sonra namaz kılınmasını buyurup, ezan okutturup, birine de emrederek cemaate imam olmasını sağlayıp, daha sonra cemaate gelmeyenlerin arkasından yetişip evlerini yakmak geçiyor. Nefsim elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki cemaate gelmeyen bu kimseler, burada etli kemik parçaları veya iki adet âlâ paça olduğunu bilseydi yatsı namazına gelirdi." (Buhari, 644; Müslim, 651)
25. Ebu Zerr'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:
"Ey Ebu Zerr! Çorba yaptığın zaman suyunu çok yap ve komşularını gözet." (Müslim, 2625)
26. Aişe Annemizden rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:
"Mümin kimse güzel ahlakı sebebiyle gündüzleri oruçla, geceleri namazla geçiren kimselerin derecesine ulaşır." (Ebu Davud, 4798)
Ebu Derda'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:
"Kıyamet Günü'nde terazide güzel ahlaktan daha ağır basacak bir şey yoktur." (Ebu Davud, 4799)
27. "Mallarını gece, gündüz; gizli, açık (zaman ve mekân gözetmeksizin) infak eden kimselerin, Rableri katında ecirleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (2/Bakara, 274)
"O (muttakiler) ki; bollukta da darlıkta da infak ederler, öfkelerini yutar ve insanları affederler. Allah, muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları sever." (3/Âl-i İmran, 134)
28. Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:
"Bir adam Nebi'ye (sav) geldi. O da (sav) (misafire bir şeyler ikram etmek üzere) hanımlarına haber gönderdi.
Onlar, 'Yanımızda sudan başka bir şey yok.' diye cevap verdiler.
Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Bu kişiyi kim beraberinde alıp götürür ya da misafir eder?' diye buyurdu.
Ensar'dan bir adam, 'Ben!' dedi.
Adamı alarak hanımına gitti ve 'Allah Resûlü'nün (sav) misafirine ikram et.' dedi.
Hanımı, 'Yanımızda çocuklarına yetecek kadarından fazlası yok.' deyince adam, 'Yemeği hazırla ve kandili yak. Çocuklar akşam yemeğini yemek istedikleri takdirde onları uyut.' dedi.
Kadın yemeğini hazırladı, kandilini yaktı, çocuklarını uyuttu. Daha sonra kalkıp kandilini düzeltir gibi yaparken kandili söndürdü. Her ikisi de adama yemek yedikleri izlenimini verdiler. Karı koca yemek yemeden geceyi geçirdiler. Sabah olunca Allah Resûlü'nün (sav) yanına gittiler.
Allah Resûlü (sav), 'Bu gece Allah (cc) ikinizin yaptığına güldü -ya da beğendi-.' dedi.
Bunun üzerine Yüce Allah, 'Şiddetle ihtiyaç duymalarına rağmen (kardeşlerini) kendilerine tercih ederler. Kim de nefsinin bencilliğinden korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.' (59/Haşr, 9) ayetini indirdi." (Buhari, 3798; Müslim, 2054)

Kişisel gelişimin "biz" şuuruna bakışı sorunludur. İslam, insanı bireycilik ve bencillikten "biz" şuuruna ulaştırırken, kişisel gelişim ve beslendiği kaynak olan psikoloji denge önerisinde bulunur. Hakikatte denge dedikleri şey, bireyselliğin aidiyete/biz şuuruna tercih edilmesidir.

İslam, insanı bireycilik ve bencillikten "biz" şuuruna ulaştırırken, kişisel gelişim ve beslendiği kaynak olan psikoloji denge önerisinde bulunur. Hakikatte denge dedikleri şey, bireyselliğin aidiyete/biz şuuruna tercih edilmesidir. Aidiyet/biz şuurunun tercihini ise hastalık kabul eder. Kimi zaman hastalıklı toplum yapısını kimi zaman hastalıklı aile yapısını kimi zaman olgunlaşamayan hastalıklı bireyi suçlar. Oysa mümin, kuldur; Rabbine (cc) aittir. Ümmettir; Nebi'sine (sav) aittir. Ferttir; cemaatine aittir. Annedir/Babadır/Evlattır; ailesine aittir. "Ben" prangasından kurtuldukça arınır, gelişir, kulluk zeminine kök salar. Îsâr ufkuna erişene dek aidiyetini arttırır.

• İnfakı olumlar; ancak olumladığı infakın dayanağı ve gayesi farklıdır. "İyilik, bireyin mutlu olmasına hizmet eder." düşüncesiyle paylaşmayı teşvik eder. Merkezde "bireyin mutluluğu", "ben"i; yani bireysellik/bencillik vardır.

• Îsâr ise hastalıktır. Kişinin psikolojik bir rahatsızlığını örtmek için anormal davranışlar sergilemesidir. Zira her anormal ruhsal sorun, davranışlara anormallik olarak yansır.

Dayanakları, metotları ve gayeleri farklı iki ayrı düzenin, bir sorunu çözerken bu denli farklılaşması gayet normaldir.

İnsanlar neden bu kitaplara meylediyor?

• İnsanlık tarihiyle yaşıt bir dolandırıcılık yöntemi kullanıyor, kısa yoldan başarı/zenginlik vadediyorlar. Bu yöntem tutuyor; zira insanın yumuşak karnı kısa yoldan, emeksiz, yorulmadan zengin/başarılı olmak... Her yıl saadet zinciri organizasyonlarından biri ifşa oluyor. Buna rağmen emeksiz zenginlik vadeden her yeni organizasyon yüz binlerce müşteri buluyor. Kişisel gelişim kitapları da Çiftlik Bank ile aynı yöntemi kullanıyor... Oysa başarı emek istiyor, düzen istiyor, sebat istiyor, fedakârlık istiyor, bedel istiyor... İstiyor da istiyor. Bunca çile çekmektense aynı cümleyi yüz kere tekrarlamak veya yedi adımda başarının sırrına ermek insana daha cazip geliyor.

Kişisel gelişim kitaplarının hayal sattığının bir diğer delili şudur: Bu kitaplar çok satanlar listesinde ilk sıraları işgal eder. Buna rağmen, insanların kendilerini bu denli mutsuz, değersiz, başarısız hissettiği başka bir dönem olmamıştır.

• Bu kitaplar insanı övüyor, yüceltiyor, her şeyi başarabileceğini iddia ediyor... Başarısızlığın faturasını topluma, aileye ve eğitim sistemine kesiyor. Tam da hastalıklı nefislerin aradığı şeyi sunuyor. "Aslında bende başarı potansiyeli var, ama toplum/aile/okul potansiyelimi köreltmiş." düşüncesine sevk ediyor. Cedelci, dolayısıyla bahaneci insana istediği kozu veriyor.

• İçinde Allah'a (cc) ve O'nun iradesine vurgu olmayan, insanı ve iradesini yücelten her şey şeytanın hoşuna gidiyor. Zira insanı Allah'tan uzaklaştıran ve kibre sevk eden her şey şeytanın ilgi alanına giriyor. Böylece kendisini felakete sürükleyen kibri insanoğluna süslüyor.

• Bu kitaplar, bilinen şeyleri yeni bir üslupla arz ediyor. İnsanoğlu yeni olana meraklı, ilgisini çekiyor...

• Mevcut cahilî sistem (kapitalizm) ve kültür hegemonyası, kişisel gelişim kitaplarının önünü açıyor. Açıyor; çünkü bu kitaplar sistemin ihtiyaç duyduğu insan tipini yetiştiriyor: Egosu şişirilmiş, kendini önemli gören, bireyci ve bencil, zihni/kalbi başarıyla zehirlenmiş insan... En verimli çağlarını sistemin istismar ettiği, yolun sonuna geldiğinde yapayalnız olduğunu anlayan insan... Tüm gençliğini başarı için harcayan, yaşlanınca konuşacak insan bulmak için suç işleyip cezaevine giren insan...[29] Cahilî sistemin zehirleyerek tüm ömrünü kapitalist çarkın dişlileri arasında öğüttüğü; işi bitince de Yalnızlık Bakanlığının, sosyal yardım uzmanının ve psikologların insafına terk ettiği modern insan...

İki kaynaktan beslenmek kalbi zehirler/bulandırır!

Vahiy ile kişisel gelişim kitapları; dayanakları, metotları ve gayeleri farklı iki ayrı kaynaktır. Bir Müslim vahiyden, bir kapitalist de kişisel gelişim kitaplarından faydalanabilir. Lakin hem vahiy hem de kişisel gelişim kitaplarından aynı ânda faydalanılmaz. Zira her iki kaynak da aynı şeyi vadediyor (arınmak/inşa etmek); fakat her birinin özü (dayanağı-metodu-gayesi) farklı, birbirine zıt... Kalp, zahirde birbirine benzeyen, hakikatte ise birbirine tamamen zıt iki öğretiyle karşılaştığında şaşırır, bulanır, manevi bir zehirlenme yaşar. Peki, neden?

29. Bahsedilen örnekte, Japonya'da yaşanmış gerçek bir olaya atıf yapılmıştır.

“Allah, hiçbir adamın içinde iki kalp yaratmamıştır.”[30]

İnsanın tek bir kalbi vardır. İslam inancına göre kulluğun merkezi olan kalp, dışarıdan maruz kaldığı şeye göre şekillenir, sıfat kazanır. Örneğin dışarıdan zikir duyarsa, kalp mutmain olur:

“...Kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur.”[31]

Dışarıdan söz bozmayla karşılaşırsa katılaşır:

“Sözlerini bozmaları sebebiyle onlara lanet ettik ve kalplerini katı kıldık...”[32]

Konumuza dönecek olursak; vahyi tilavet eden bir insan sürekli Yüce Allah'ı övmeyi, O'nu tazimi, her güzelliği O'na (cc) nispet etmeyi, her kötülüğü nefse/günahlara bağlamayı, başarılarda “Yardım yalnızca Allah'tandır.” demeyi öğrenir... Bu tip kitaplarda ise insanı övmeyi, onu yüceltmeyi, onun irade ve potansiyeline aşırı vurguyu öğrenir. Birbirine zıt bu iki veri kalbe girdi mi kalp, kulluk zehirlenmesi yaşar. Zira her iki veri de kalbi farklı yönde şekillendirir. Birinci veri Allah'ı (cc) tazim edip nefsi geriye çekme yönünde, ikinci veri ise nefsi tazim edip Allah'ı (hâşâ) geri plana atma yönünde...

Kaynak karmaşası!

Dikkat çekmek istediğim bir diğer nokta şudur: Her birimiz Yüce Allah'ın kitabını tanıyoruz: Onun zihni ve kalbi mutmain kılan bir burhan/delil, kulluk ve mücadele yolunu aydınlatan bir kandil/nur, kalpleri sabit kılan bir destekçi, şüphe ve şehvetleri tedavi eden bir şifa kaynağı, insanın ufkunu genişleten bir hikmet/basiret okulu, unutulanları hatırlatan bir öğüt/nasihatçi, insanı Mele-i A'lâ'ya bağlayan bir bağ olduğunu; dahası, hiçbir şey bilmeyen cahil bir topluluğu önce arındırdığını, sonra inşa ettiğini, sonra insanoğlunun ulaşabileceği en yüce ufka ulaştırdığını biliyoruz... Kitab'a inanıyor ve tilavet ediyoruz. Ne ki Allah'ın (cc) rahmet ettiği müstesna, onun etkilerini hissedemiyoruz. Neden? Bunun birçok nedeni var. Nedenlerden biri direkt konumuzla ilgili: Kaynak karmaşası! Şöyle ki; Kur'ân'ın üstlendiği vazifeler vardır, arındırmak ve inşa etmek gibi. Farklı bazı kaynaklar da aynı vazifeyi üstlendiğini iddia ediyor, kişisel gelişim alanı gibi. Biz o farklı kaynaklara yönelince ikiye bölünüyor, her şeyimizle Allah'ın Kitabı'na yönelemiyoruz. Oysa Kur'ân; her şeyiyle ona yönelen, hassas/takvalı bir kalple onu okuyan, onun üzerinde derin düşünen/tedebbür eden, Kitab'ı öğütçü/nasihatçi kılarak tilavet edenlere... yol gösteriyor. Her şeyiyle ona yönelmeyenlere ise kapılarını açmıyor, hazinelerini sunmuyor. Şayet Allah'ın Kitabı'ndan gereğince azıklanamıyorsak, nasıl bir ruh/kalp hâliyle onu tilavet ettiğimizi gözden geçirmeli ve farklı kaynaklara olan ilgimizle bu İlahi membaı bulandırıp bulandırmadığımıza bakmalıyız.

30. 33/Ahzâb, 4
31. 13/Ra'd, 28
32. 5/Mâide, 13

Hikmet, müminin yitiğidir![33]

Aklımıza şöyle bir soru gelebilir: Bu kitaplarda “Hikmet, müminin yitiğidir.” diyebileceğimiz faydalı bilgiler yok mudur? Elbette vardır. Ancak bir insanın hikmet ile boş/lağv sözü ayırabilmesi için önce hikmeti öğrenmiş olması; faydalı bilgi ile zararlı bilgiyi ayırt edebilmesi için önce faydalı bilgiyi öğrenmiş olması gerekir. Peki, insan bu seviyeye, yani hikmete nasıl ulaşır? Hikmet, insanın vahyi anlama çabasının ve onunla amelin mükâfatıdır. Yüce Allah anlama ve amel etme çabasındaki samimi kullarına hikmet verir:

“Hikmeti (olgunluğu, söz ve davranışta isabetli olmayı) dilediğine verir. Kime de hikmet verilmişse ona çok fazla hayır verilmiştir. Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alırlar.”[34]

İbni Mes'ud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Şu iki kimse dışında hiçbir kimseye gıpta edilmez. Bunlardan birincisi; Allah'ın, kendisine mal verdiği ve bu malı hak yolda harcayan kimsedir. İkincisi ise Allah'ın, kendisine hikmet verip buna göre hüküm veren ve bunu (insanlara) öğreten kimsedir.”[35]

O hâlde ne yapmalı?

Hiç şüphesiz bir Müslim'in başarılı, güçlü, hayırda öncü, üstün derecelere sahip olmayı istemesi güzeldir. Zira şeriat hem bir bütün olarak İslam ümmetinin hem de Müslim bireylerin en hayırlı, hayırda öncü ve veren el olmasını ister:

“Siz insanlara şahit olasınız, Resûl de size şahit olsun diye sizi vasat/seçkin/hayırlı bir ümmet kıldık...”[36]

“Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyar ve Allah'a iman edersiniz...”[37]

“Sonra Kitab'ı kullarımızdan seçtiklerimize miras kıldık. Onlardan kimi nefsine zulmeder, kimisi orta yolludur. Kimisi de Allah'ın izniyle hayırlarda yarışıp öne geçer. Bu, büyük lütuf ve ihsanın ta kendisidir.”[38]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle demiştir:

“Kuvvetli mümin, zayıf müminden daha hayırlı ve Allah'a daha sevimlidir. Aslında hepsinde hayır vardır. Sana fayda sağlayacak şeye karşı hırslı ol ve Allah'tan yardım iste, acizlik gösterme. Eğer sana bir şey isabet ederse

33. Bu söz hadis olarak rivayet edilmiştir. Ancak Allah Resûlü'ne (sav) nisbeti sahih değildir. Zira isnadında İbrahim ibni Fadl vardır. İbrahim ibni Fadl zayıf bir ravidir ve rivayet yalnızca onun kanalıyla bize ulaşmıştır. Rivayeti nakleden İmam Tirmizi, bu iki nedenle rivayetin zayıf olduğuna hükmetmiştir. (bk. Tirmizi, 2687) Hadis olarak sahih olmasa da hikmet sevgisini teşvik eden bir söz olarak anlamı güzeldir. Allah (cc) en doğrusunu bilir.
34. 2/Bakara, 269
35. Buhari, 1409; Müslim, 816
36. 2/Bakara, 143
37. 3/Âl-i İmran, 110
38. 35/Fâtır, 32

Öncüleri tanımak önemli midir? Evet, önemlidir. Zira İslam, örnek göstererek öğreten bir dindir. Allah Resûlü'ne, kendisinden önce geçen enbiyayı; sahabeye Allah Resûlü'nü; sahabeden sonra gelenlere sahabeyi örnek göstermiştir.

de, 'Keşke şöyle, şöyle yapsaydım' deme. Bunun yerine, 'Allah'ın takdiridir. Allah dilediğini yapar.' de. Şüphesiz ki 'keşke' sözcüğü şeytan işine yol açar.' buyurmuştur."[39]

Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) minberin üzerinde sadakadan, iffetten ve dilencilikten bahsedip devamında şöyle dedi: 'Üstteki el, alttaki elden daha hayırlıdır. Üstteki el, veren eldir. Alttaki el de isteyen eldir.' "[40]

İslami öğretilere dayanmak ve bir başkasını küçümsememek kaydıyla hayırda öncü/başarılı olmayı istemek, sorun değildir. Bir başkasını küçümsememek kaydı, başarı/öncülük ile dünyevi hırs ve kibri ayırmak içindir. Dünyevi hırs, insanı başarılı ve öncü yapabilir. Hırs sahibi, başarıyı kendinden bileceğinden kibre kapılır, başarılı görmediği insanları ezer, küçümser. İslami öğretilere dayanarak başarılı olan kişi ise başarısını Allah'tan (cc) bilir. Bu bilgi, onu tevazuya ve Rabbini tazime sevk eder. İnsanları küçümsemek şöyle dursun, elde ettiği hayrı onlarla paylaşır, onların başarısı için çabalar. Nimeti paylaşmanın nimete şükür olduğunu bilir.

Başarıda İslami öğretilere gelince vahiyden derlediğim şu bilgileri ve tecrübeleri paylaşabilirim:

• Bilgi edinmek

İlk olarak; başarı ve öncülük istediğimiz alana dair bilgi edinmeliyiz. İslam öğretisinde bilgi; inanç ve eylemin öncülüdür. Önce öğrenir, sonra inanır ve eyleme geçeriz:

"Bil ki şüphesiz, Allah'tan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur..."[41]

Bu ayette Allah (cc) bilmeyi, itikadın/Lailaheillallah'ın mukaddimesi kılmıştır. Hâliyle kim neyi istiyorsa, onu öğrenmelidir. Benim tavsiyem, güvenilir en az üç kaynak okunmalı veya konuyu izah eden üç ders dinlenmelidir.

Bilgi edinmenin bir diğer faydası, o alanda öncü/örnek insanları tanımaktır. Öncüleri tanımak önemli midir? Evet, önemlidir. Zira İslam, örnek göstererek öğreten bir dindir. Allah Resûlü'ne (sav), kendisinden önce geçen enbiyayı[42]; sahabeye Allah Resûlü'nü[43]; sahabeden sonra gelenlere sahabeyi[44] örnek göstermiştir. Neden? Her birimizin mizacı/karakteri farklıdır ve her insan mizacına uygun davranışlar sergiler. Başarılı ve hayırda öncü insanları tanıdığımızda mizacımıza uygun öncüleri tespit ederiz. Bazı öncü şahsiyetleri kendimize yakın bulur, onların ayak izlerini takip ederiz. Böylece İslam'ın emri olan örnek almayı gerçekleştirmiş oluruz.

• Niyet etmek

Başarı istediğimiz alana dair **şer'i bilgi** edindikten sonra, o bilgiye paralel niyetimizi oluşturmalıyız.

Ömer ibni Hattab'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ameller niyetlere göredir ve herkes için niyet ettiğinin karşılığı vardır. Kimin hicreti, elde edeceği dünyalığa veya evleneceği bir kadına ise onun hicreti, hicret ettiği şeyedir."[45]

İslami öğretide niyet, amelden önce gelir. Niyetten kastım, "Ben bu ameli niye yapmak istiyorum?" sorusunun cevabıdır. "Allah (cc) için yapıyorum." cevabı, sorumuza verilecek en kolay ve basit cevap olacaktır. Bu cevap, güçlü bir niyet oluşturmayacaktır. Güçlü olmayan niyet, amele yönelik güçlü sevgi ve irade oluşturmayacaktır.

Örnek olması için namazı ele alalım. Namazını ıslah etmek isteyen bir Müslim, "Niye namaz kılıyorum?" sorusuna şu cevapları vermelidir:

Allah (cc) için kılıyorum. Allah (cc) için namaz kılıyorum ne demektir? Ben, O'nun kuluyum. Kul, efendisine itaat eder. O, namazı emretti, ben de efendime itaat ediyorum.

Namaz, kul ile Allah (cc) arasındaki bağdır. Rabbimle aramdaki bağı güçlendirmek istiyorum.

Namaz, nimetlere teşekkür vesilesidir. Rabbimin sayısız nimetine teşekkür etmek istiyorum.

Namaz, iman ile küfür arasındaki çizgidir. Safımı belli etmek istiyorum.

Namazın arındırıcı ve inşa edici etkisi vardır. Beni

39. Müslim, 2664
40. Buhari, 1429; Müslim, 1033
41. 47/Muhammed, 19
42. bk. 6/En'âm, 90
43. bk. 33/Ahzâb, 21
44. bk. 9/Tevbe, 100
45. Buhari, 1; Müslim, 1907

bencil/aceleci/vaveylacı (helu) yönümden ve günahlarımdan arındırmasını ve beni secde secde Allah'a (cc) yakınlaştırıp inşa etmesini istiyorum.

Namaz bir yardım dileme vesilesi, ben de zayıf tabiatlı bir kulum. Namazla yardım dilemek, zayıflığımı İlahi yardımla cebretmek istiyorum...

Yukarıda okuduğumuz cümlelerin her biri, "Allah için" cevabına mündemiçtir. Çünkü namazın bu faydalarını bize bildiren ve bu faydalarla bizi namaza teşvik eden, Allah'tır (cc). Hâliyle, zikredilen faydaları umduğumuzda Allah'ın öğrettiği hayırları ummuş olacağız. Böyle bir niyet, detaylı bir niyettir. Kalbi programlayacak, kalpte irade ve sevgi oluşturacak kuvvettedir. Şayet insan kalbi, yalnızca "Allah için" cevabıyla programlanacak mahiyette olsa tüm ameller için "Allah için yapın." denilir, bu kadarla yetinilirdi. Ancak vahiy, her sorumluluğun dünya ve ahiret karşılığına dair onlarca fayda zikretmiştir. Faydaların her biri, kulları amele teşvik etmek içindir.

Niyeti detaylandırma meselesini diğer tüm şer'i sorumluluklara uygulayabiliriz. "Ben neden ilim talep ediyorum?" sorusuna, "Allah (cc) için" demek yerine, detaylı bir cevap verebiliriz. Şer'i ilimden tüm meşru beklentilerimizi cevaba yansıtabilir, niyetimizi detaylandırabiliriz. Yüce Allah'ın ve Resûlü'nün (sav) ilim için zikrettiği her fazilet, meşru beklentidir. Kişi o fazileti beklenti olarak niyetine yansıtabilir.

• Dua etmek

Amel yapmadan önce, amel esnasında ve amel sonrasında en önemli amel, dua etmektir. **Zira dua, ibadetin/kulluğun özüdür:** Dua, kulluğun balans ayarıdır. İstikameti şaşıran kalbe yön veren pusula, yol haritasıdır. Dua, çokça unutan insana aidiyetini hatırlatan bir nasihatçidir. Dua, kalbe ekilen umut tohumudur. Dua, niyet tohumunu sulayan abıhayattır. Dua, zamanın eskittiği niyeti yenileyen, kulluk ateşini harlayan yardımcıdır. Dua; zayıf, aceleci, bencil, cedelci, zalim, cahil, nankör ve kaygılı insanın yaralarını saran bir kalp tabibidir. Dua, insanın Allah katındaki değerini gösteren bir ölçüdür; zira her insan, duası kadar Allah katında değerlidir. Dua, tevhid inancını/ağacını besleyen, köklerini sağlamlaştıran ve meyvelerine lezzet katan güneştir...

Ezcümle dua, Nebi'den (sav) rivayet edilen özlü sözde olduğu gibi ibadetin/kulluğun özüdür. Öz/Kök ne kadar sağlamsa kulluk da o oranda sağlam, ne kadar çürükse kulluk da o oranda çürüktür... Ayrıca dua, niyetin sahih mi fasit mi olduğunu anlayabileceğimiz bir sağlama aracıdır. Bir insan başarısının İslam'dan/kulluktan mı, yoksa dünyevi hırslardan mı kaynaklandığını anlamak için duasına bakmalıdır. Başarının ardındaki itici güç duaysa, bu başarı İslami; duasızlıksa dünyevidir.

Duaya dair tavsiyem; imamlarımızın (enbiyaların) dualarını çokça okumak, üzerinde tefekkür etmektir. Onların dualarını okuyan bir insan, duadan ziyade Allah'a (cc) gönüllerini açtıklarını; O'nunla bir dostla (El-Veliy) dertleşir gibi dertleştiklerini; her şeyi, ama her şeyi O'ndan (cc) istediklerini görecektir. Örnek olsun; İbrahim'in (as) şu toplu duasını okuyalım:

"(Hatırlayın!) Hani İbrahim şöyle demişti: 'Rabbim! Bu beldeyi güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı putlara tapmaktan uzak tut. Rabbim! Gerçekten o (putlar), insanlardan birçoğunu saptırdılar. Bana uyan, hiç şüphesiz bendendir. Bana isyan edene gelince, şüphesiz ki sen, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin. Rabbimiz! Şüphesiz ki ben, ailemden bir kısmını namazı dosdoğru kılsınlar diye senin mukaddes evinin (Kâbe'nin) yanında, ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. İnsanlardan bir kısmının kalplerini onlara meylettir/onlara karşı ilgili kıl. Onları meyvelerden rızıklandır. Umulur ki şükrederler. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, gizlediğimizi de açıktan ilan ettiğimizi de bilirsin. Ne yerde ne gökte hiçbir şey Allah'a kapalı/gizli kalmaz. Yaşlılıkta bana İsmail ve İshak'ı veren Allah'a hamd olsun. Şüphesiz ki benim Rabbim, duayı işitendir/icabet edendir. Rabbim! Beni ve zürriyetimi namazı dosdoğru kılanlardan eyle. Rabbimiz! Duamı kabul et. Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde beni, annemi, babamı ve tüm müminleri bağışla.' "[46]

Bu duada putlardan korunma isteği var, ailenin durumunu Allah'a (cc) arz var, aile için çeşitli meyveleri rızık olarak istemek var, insanların ailesine ilgi göstermesini istemek var, namazı ikame talebi var, ahiret yurdu var... Bu duanın sahibi kim? Allah'ın halili/dostu İbrahim! Allah'tan meyve istiyor. Evet, Allah'ı en iyi tanıyan kul, Rabbinden, çocukları için çeşitli meyveler vermesini istiyor... Bugün bizler bu duayı anlayamıyorsak Allah'ı tazim ettiğimizden değil, O'ndan uzaklaştığımız, O'na yabancılaştığımız ve bir manav tezgahını dahi kendimize Allah'tan (cc) daha yakın gördüğümüz içindir.

"Sizden biri her ihtiyacını Allah'tan istesin; ayakkabısının bağcığı kopsa dahi onu Allah'tan istesin."[47]

• Programlı olmak

"De ki: 'İşte bu, benim (biricik) yolumdur. Ben ve bana tabi olanlar (neye, niçin ve nasıl olacağını bilerek, programlı ve düzen içinde) basiret üzere Allah'a davet ediyorum/ediyoruz. Allah'ı tenzih ederim. Ben müşriklerden değilim.' "[48]

Programlı olmak, basiret üzere hareket etmektir. Programlı olmak, Yüce Allah'ın yaratma ilkesine tabi olmak, kevnî ayetlerden ibret almaktır. O (cc); mutlak irade ve sınırsız güç sahibi olmasına rağmen, her şeyi bir plan/program dâhilinde, aşama aşama yaratmış, irade ve kudretinin tecellisini zamana yaymıştır:

46. 14/İbrahîm, 35-41
47. Tirmizi, 3604'e mulhak olarak. Rivayet; mürsel ve müsned olarak rivayet edilmiştir. Her iki isnadın da sıhhatinde konuşulmuştur.
48. 12/Yûsuf, 108

Bu duada putlardan korunma isteği var, ailenin durumunu Allah'a arz var, aile için çeşitli meyveleri rızık olarak istemek var, insanların ailesine ilgi göstermesini istemek var, namazı ikame talebi var, ahiret yurdu var… Bu duanın sahibi kim? Allah'ın halili/dostu İbrahim!

"(O Allah) ki gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yaratan, sonra arşa istiva edendir. (O,) Rahmân'dır. O'nu bilene sor."[49]

"Andolsun ki, insanı süzülmüş çamurdan yarattık. Sonra onu bir su damlası/meni olarak sağlam bir yere/rahme yerleştirdik. Sonra meniyi pıhtılaşmış kan (alak) olarak yarattık. Sonra o kanı çiğnenmiş bir et parçası (mudğa) olarak yarattık. Sonra o et parçasını kemik olarak yarattık, sonra da kemiğe et giydirdik. Sonra onu (sureti, aklı, duyguları olan) bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. Yaratıcıların en güzeli olan Allah, ne yücedir."[50]

Zamana yayılan yaratma, bir kader/plan/program çerçevesinde gerçekleşir:

"Hiç şüphesiz biz, her şeyi bir kaderle yarattık."[51]

Hayırda öncü olmak isteyen insan, programlı olmak zorundadır. Programsız her çaba, zayi olmaya mahkûmdur. Bir saat programlı çalışmak, on saat programsız çalışmaktan daha faydalıdır. Programlı çalışan insan sıra gözeterek rafa eşya dizen kimse gibidir. Sıralı ilerlediğinden işini daha hızlı bitirir, daha az yere daha çok şey sığdırır ve istediği zaman aradığını bulur. Programsız insan rastgele istif yaptığından bir türlü işi bitmez. Bir alana kapasitesinin çok altında malzeme dizer. Bu karışıklıkta aradığını bulması zorlaşır. Yani program yalnızca ânı değil, geleceği de düzene sokar. Programsızlık ise bugünün ve yarının işini zorlaştırır.

• Çabalamak

"Şüphesiz insana, kendi çabasının dışında bir şey yoktur. Ve kuşkusuz onun çabası ileride görülecektir. Sonra onun yaptıklarına, eksiksiz bir karşılık verilecektir. Ve şüphesiz ki varılacak son nokta, Rabbine olacaktır."[52]

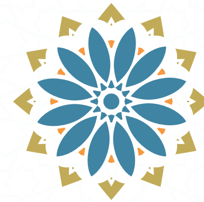
İnsan yalnızca kendi çabasından faydalanır. Her çabanın karşılığı **ileride görülür** ve her çaba **eksiksiz** olarak karşılığını bulur. Hiçbir çaba hemen, bugün karşılığını bulmaz. Her çaba toprağa atılan bir tohumdur. İlk çabayı çabayla sulayarak, çabayla güneşlendirerek, çabayla budayarak… elle tutulur gözle görülür bir sonuç elde edilir. O sonuca başarı, hayırda öncülük diyoruz. İlk çabanın toprakta kök salıp filiz vermesi, sürekli çabayla desteklenmesiyle mümkündür. Yüce Allah güzel bir çaba ortaya koyanların amelini/emeğini zayi etmez, hak ettikleri karşılığı verir:

"Sabret! Şüphesiz ki Allah, muhsinlerin/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanların ecrini zayi etmez."[53]

Kanaatim odur ki; kişisel gelişim kitapları, İslami gençliği vahiyden alıkoyan şamata/gürültü cinsinden kitaplardır.[54] Parasını Çiftlik Bank'a yatıran kişi ile gençliğini/emeğini bu kitaplara yatıran kişi arasında pek fark yoktur. Kısa vadede zenginlik ve başarı, ham hayaldir… Kişisel gelişim kitapları gençlerin kütüphanesine düşmüş birer ateştir… Son olarak daha önce dergimizde yayınlanan "Başarı"[55] yazısını da okumanızı tavsiye ederim.

Selam olsun niyetini duayla, duasını çabayla destekleyenlere…

49. 25/Furkân, 59
50. 23/Mü'minûn, 12-14
51. 54/Kamer, 49
52. 53/Necm, 39-42
53. 11/Hûd, 115
54. bk. 41/Fussilet, 26
55. Tevhid Dergisi, S 66

Feriduddîn AYDIN
feriduddinaydin@tevhiddergisi.org

MÜSLÜMANLIK VE IRKÇI-DİNCİLİK

...Egemen güçler tarafından üretilmiş olan -"siyasal İslâm", "fundamentalizm", "köktendincilik" ve "irtica" gibi- kara propaganda söylemleriyle kamuoyu sık sık meşgul edilerek bir kaos körüklenir, dikkatler dağıtılır ve Müslümanlığın İslâm'a doğru ivme kazanması böylece tez elden önlenir.

Dinciliğin birbirinden farklı tanımları yapılmıştır. Üslup, içerik ve sayıları ne olursa olsun bu tanımların hepsi başlıca iki farklı yaklaşımı yansıtırlar:

Birincisi, tanımı yapan kişinin dine art niyetle bakmasından kaynaklanır. Nitekim bu niyetle konuya bakıldığında dindarla dinci arasında hiçbir fark gözetilmez. Çünkü bu yaklaşıma göre "Din, bilim ve mantık dışı çeşitli çelişik duygu ve inanışların bir yığınıdır; insanı afyon gibi uyuşturur." Buna benzer tanımlamaların bir kısmı materyalist felsefenin etkisi altında yapılmıştır. Diğer bir kısmı da -büyük ölçüde- ideolojiktir.

İkincisine gelince; objektif düşündüğünü sanan kişinin -dindarla dinciyi ayırt ederek- yaptığı tanımdır. Şu var ki bu her iki tipin din anlayışı için yapılan tariflerden hiçbiri gerçeği yansıtmamaktadır. Bunun nedeni ise dine olumlu bakanın da olumsuz bakanın da İslâm ile Müslümanlığı birbirinden ayırt etmemesi ya da edememesidir.

Günümüzde yaşanan düşünce anarşisinin ve doğurduğu ahlâk çöküntüsünün arkasındaki neden de esasen budur. Yani açıkçası; **İslâm** ile **Müslümanlığın** birbirinden ayırt edilmiyor ya da edilemiyor olmasıdır. Bu, o kadar büyük bir sorundur ki, sıradan kalabalıklar şöyle dursun, (sözde) ilâhiyat alanında kariyer yapmış "uzmanlar!" bile bu iki dini birbirinden ayırt etmeyi göze alamamaktadırlar! Çünkü her şeyden önce bunlar, (ilim insanları olarak değil) birer şovenist din adamı olarak yetiştirilmişlerdir. Onun için bu zümrenin, din olgusuna Kur'ânî bir nazarla bakabileceğini düşünmek güçtür. Ayrıca bunlar arasında birikimli ve tarihten haberdar olan bir kesimin, niyetini gizliyor olması kuvvetle muhtemeldir. Onun için yüzyıllardır "din" kavramı üzerinde -İslâm'ın sunduğu görüş doğrultusunda- bilimsel bir uzlaşı sağlanamamıştır. Bu nedenle, (İslâm'ın genel karakteri ve bütünlüğü temel alınarak) din kavramı üzerinde görüş birliğine varılmadıkça dinciliğin tanımlanması kolay olmayacaktır. Sonuç olarak; vurgulayalım ki dinciliğin gerçek anlamda tanımlanabilmesi için (İslâm'ın genel karakteri ve bütünlüğü) konseptinden yola çıkmak şarttır. Neden?

Çünkü İslâm hariç, -"semâvî" olsun ya da olmasın, (Müslümanlık da dâhil)- bütün dinler dincilik temeli üzerinde kurulmuştur. Bunlardan "semâvî" dinlerin ancak tahrif edildikten (çarpıtıldıktan) sonra bu niteliğe büründürüldüğünü

söylemek zorundayız. Başta **Müslümanlık**, **Hristiyanlık** ve **Budizm** olmak üzere, bu dinlerin tamamı, mensupları tarafından hayatın hemen bütün canlı alanlarından uzak tutulur. Bunların bağlılarına göre dinin yalnızca iki yeri vardır: **İbadethane** ve **mezarlık**. Yine bu dinlerin bağlılarına göre din, "Tanrı-kul" ilişkisinden ibaret kalmalı ve bireysel olarak yaşanmalıdır. İşte gerçek anlamda dincilik budur. Ancak şunu ilâve edelim ki; Müslümanlık -bütün yapay dinlerin aksine- "mabet-mezarlık" çemberinin duvarını zaman zaman zorlamaya çalışır. İşte bu nedenledir ki egemen güçler tarafından üretilmiş olan -"siyasal İslâm", "fundamentalizm", "köktendincilik" ve "irtica" gibi- kara propaganda söylemleriyle kamuoyu sık sık meşgul edilerek bir kaos körüklenir, dikkatler dağıtılır ve Müslümanlığın İslâm'a doğru ivme kazanması böylece tez elden önlenir. Bu tür komploların ve baskıların etkisiyle söz konusu çember tekrar daralmaya başlar. Nitekim tarih boyunca bu çember, konjonktürel olarak bazen genişlemiş, bazen de daralmıştır. Bunun önemli bir nedeni vardır: Her ne kadar İslâm öncesi dinlerden birçok özellik devam ettirilerek Müslümanlık yapılandırılmış olsa da onun dış görüntüsü (namaz, oruç, hac ve zekât gibi) İslâmî değerlerle örüldüğü gibi, içyapısına da İslâm'ın hayata yön veren bazı disiplinleri yerleştirilmiştir. Onun için, Müslümanlar bu taklit dini, İslâm'ın çekim gücüne karşı korumaya çalışırken daima zorluk çekmiş ve çekmektedirler. Bundan sonra da bu sıkıntılar büyük ihtimalle yaşanacaktır. Müslümanlığın içyüzünün ifşa olmaması için Müslümanlar -her dönemin şartlarına uygun olarak- "örtbas" stratejisini -komplo senaryolarıyla- bundan böyle de devam ettireceklerdir. Müslümanlıktaki bu grafiksel gelgit trendi, **Müslümanlık** ile **İslâm'ın** inanılmaz yanıltıcı benzeşmesini bize -dolaylı olarak- bir kez daha hatırlatmaktadır.

Şu hâlde, -Müslümanlık da dâhil- İslâm'ın dışındaki bütün dinlerin bağlıları -ister çıkar için dini kullanır olsunlar, ya da samimi birer dindar olsunlar- her iki durumda da dinci sayılırlar. Ancak bu global tanım elbette yeterli değildir. Bu yüzden dincilik kavramına standart bir tanım yapılamıyor ise de yukarıdaki analitik ve karşılaştırmalı bilgilerin ışığında onu anlamak artık mümkündür. Bununla birlikte dinciliği ve dinciyi çok daha berrak şekilde tanıyabilmek, özellikle de Müslümanlığın bir dincilik kaynağı olduğunu kavrayabilmek için yeniden bazı açıklamalara ihtiyaç vardır. Çünkü Müslümanlığın, neden dinciliğin kaynağı olduğu sorusu, inandırıcı bir cevap istemektedir. Fakat burada önemle işaret edilmesi icap eden şu noktayı hatırlatmakta yarar vardır: Bu cevabın özünü oluşturan; -yaratıcı güç ve İlâhî otorite paradigmalarına ilişkin- dinler arası inanış farklarını algılayabilmek, antropoloji, felsefe, dinler tarihi ve yöntembilim gibi uzmanlık alanlarında geniş bir ilmî birikim gerektirmektedir. Problemin esasen, -**İslâm** ile **Müslümanlığın**, İlâhî otoriteye ilişkin görüşleri arasında var olan- derin uçurumdan kaynaklandığına da bu münasebetle işaret etmeliyiz.

Bunu -başka bir ifadeyle- şöyle izah edebiliriz: İslâm'a göre; kâinatın yönetimi -bütünüyle, mutlak ve kesin surette- Allah'a aittir. Bununla birlikte yasama da O'na aittir. Elçileri de dâhil hiç kimse O'nun adına, değişmez kâinat kanunları (Sünnetullah/doğa yasaları) üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamaz;[1] aynı zamanda elçiler aracılığıyla indirdiği teşriî yasalar üzerinde de hiçbir değişiklik yapamaz. Bu konuda hiçbir kişiye ve hiçbir kuruma yetki verilmemiştir. (Ancak bu temel yasaların ruhuna aykırı olmamak şartıyla, hayatın gerektirdiği her hususta kolaylaştırıcı ve açılım sağlayıcı ikincil yasalar konabilir.) Bu kuşatıcı inanış, kısaca "iman" ile ifade edilir. Yani İslâm'ın bağlısı, bütün içtenliği ile böyle inanır. Onun için de **mü'min** olarak nitelenir. Dolayısıyla **mü'min** kişi, taşıdığı inanç hasebiyle (dinci değil, dindar da değil) ancak mü'mindir (imanlıdır).

Materyalistlerin "doğa yasaları" diye adlandırdıkları kâinat disiplinleri, aslında İlâhî kanunlardan başka bir şey değildir. Örneğin zaman ve enerji kanunları bunların en önemlilerindendir. Fizik, kimya, matematik ve astronomi bu kanunları ve aralarındaki ilişkileri işler. Bunlar İslâm'ın, -öğretisini üzerinde temellendirdiği ve tanımladığı gerçek dinin- birincil konusunu oluşturur. Peygamberlere indirilen anayasalar ise İslâm'ın ikincil konusudur. Çünkü Allah Teâlâ, her şeyden önce yaratıcıdır, ondan sonra kanun koyucudur. Bu nedenle İslâm (Evliyacı, türbeci, kerâmetçi, hurafeci ve mitolojik değil) evrensel bir dindir. Dini yalnızca mezarlık ve mabette gören Müslümanlık ise bu büyük ve muhteşem kâinat gerçeklerini kökünden inkâr eden mitolojik **dinci** bir dindir. Onun için, Müslümanların büyük bir kısmına göre; Allah adına karar verebilecek "Mübarek şahsiyetler" vardır. Bunlar, kimine göre "veli", "evliya" ve "salih" kimselerdir. "Bu şahsiyetler 'fenâfillâh' olmuş, Allah'ta erimiş, O'nunla bütünleşmişlerdir (!). Onların bazıları 'gavs', bazıları 'kutup', bazıları 'ebdâl', bazıları ise 'evtâd' diye çeşitli kutsal rütbelere sahiptirler…" Bu ilgiyle hatırlatmalıyız ki bu terimlerin bir kısmı esasen İslâm'dan devşirilmiş, bazıları ise önce üretilerek İslâm'a mâl edilmiş, daha sonra da Müslümanlığa eklenmişlerdir. Dolayısıyla bu yakıştırmaların temelinde -her şeyden önce- hem spekülasyon, hem falsifikasyon vardır! Ayrıca bu unvanları hak edenin kim ya da kimler olduğu bilinmemesine rağmen, Müslümanlar istedikleri kimseleri "evliya" ilân ederek onları kutsallaştırmakta, onlar için "kerâmet" adı altında (asla gerçekleşmemiş) hikâyeler üretmekte, onlara insanüstü birer statü belirlemekte ve öldüklerinde üzerlerine türbeler inşa etmektedirler; "Yatır" diye adlandırdıkları mezarlarını ziyaret ederek onlardan medet ummakta, her sıkıntıda umutlarını onlara bağlamaktadırlar… Sorun bununla da sınırlı değildir; Meşhur edilen

1. bk. 33/Ahzâb, 62; 35/Fâtır, 43; 48/Fetih, 23

Dindarlık (yani tedeyyün) açısından konuya bakıldığında; dinciliğin tedeyyün olmadığını, dinci insanın da Mütedeyyin olmadığını söyleyebiliriz. Ancak bu ayrım, İslâm'a göre değil, Müslümanlığa ve Müslümanlara göredir. Dolayısıyla "dindarlık" kavramının İslâm'la ilişkilendirilemeyeceğini -bu münasebetle- ifade etmek gerekir. Bunun karşılığı olarak İslâm'ın bağlısı ancak Müslim, mü'min, muvahhid ve muttakî olarak nitelenebilir.

bu şahıslar tarafından kurulmuş tarikatlar, çeşitli ibadet biçimleri, (Kenzülarş duası, salât-ı tefrîciye ve Cevşen gibi) dualar ve ritüeller Müslümanlar arasında oldukça yaygındır. İslâm'da hiçbir yeri bulunmayan bu mistik yapılardan bazıları zamanla gelişerek Müslümanlıktan adeta bağımsız birer din haline bile gelebilmektedir. İşte Müslümanlığa ve onun kapsadığı bütün bu -meşru dayanaktan yoksun ve temelsiz- akım ve inanışlara gerek içtenlikle bağlı olanların, gerekse çıkar için görünürde bağlılık gösterenlerin hepsi de hiç kuşkusuz dincidir.

Türkiye'de gerek tarîkatçıların, gerekse onların dışında kalan geniş dindar kitlenin din anlayışı bu şekilde özetlenebilir. Ancak -Kemalistler, solcu gruplar, ateistler ve deistler gibi- klasik dindarlıktan sıyrılmış bulunan grupların oluşturduğu bir kesim daha vardır ki bunlar da Allah'a ait olan (anayasa koyma) hakkını, siyasi meclislere verirler. Bunlara göre de kanun koyma yetkisi parlamentolara veya yönetim erkini ele geçirmiş bulunan oligarklara, onlara bağlı biçimsel meclislere aittir. Bu da aslında bir çeşit dinciliktir. Çünkü bu gruplar da temelde Müslüman sayılırlar. Sonuç olarak denebilir ki Müslümanlık da (Hıristiyanlık ve Budizm gibi) dinciliğin kaynaklarından biridir.

Dindarlık (yani tedeyyün) açısından konuya bakıldığında; dinciliğin tedeyyün olmadığını, dinci insanın da Mütedeyyin olmadığını söyleyebiliriz. Ancak bu ayrım, İslâm'a göre değil, Müslümanlığa ve Müslümanlara göredir. Dolayısıyla "dindarlık" kavramının İslâm'la ilişkilendirilemeyeceğini -bu münasebetle- ifade etmek gerekir. Bunun karşılığı olarak İslâm'ın bağlısı ancak **Müslim**, **mü'min**, **muvahhid** ve **muttakî** olarak nitelenebilir. İlginçtir ki Müslümanlar da dinciliğe tepki gösterirler. Onlara göre (dindarın değil, fakat) dincinin amacı gösteriş ve çıkardır. Oysa -samimi olduğu ileri sürülen- dindar kişi de -her ne kadar çıkar amaçlamıyorsa da- yine temelde dinciliğin kaynağı olan Müslümanlığa bağlılığıyla mistik bir gösteriş sergiler ki bu çok büyük bir çelişkidir. Çünkü Müslüman kişi, -inancında ve ibadetinde samimi olsa bile- İslâm'ın özünden habersizdir; **İslâm** ile **Müslümanlık** arasındaki uçurumun farkında değildir. Dahası; İslâm'ın 1500 yıl boyunca hırpalanarak ondan üretilmiş Müslümanlığın macerasını bugünün Müslümanına anlatmak hayal kırıklığıyla sonuçlanabilir, hatta talihsiz gelişmelere bile yol açabilir. Çünkü cahili uyandırmak, dolu silahı kurcalamak ya da ateşle oynamak kadar tehlikelidir! Nitekim Neo-Selefîler bu ilkelliğin bedelini çok ağır biçimde ödediler. Hatırdan çıkarmamak gerekir ki; Müslümanlık şamatasının temelinde ürkütücü bilgisizlik örnekleri yatar. Bu vesile ile bir uyarıda bulunmakta yarar vardır; Müslüman coğrafyada bugün yaşanmakta olan din ve düşünce anarşinin, aynı zamanda yaygınlaşmış olan ve tehlikeli raddelere varmış bulunan ahlâksızlığın esas kaynağı ve körükleyicisi, maalesef -çeyrek okumuşluğun bir sonucu olan- işbu kara bilgisizliktir.

Dincilik aslında, İslâm tarihinde Müslümanlıkla eşzamanlı olarak başlamıştır. Çünkü dinselliğin bu iki anlayışı (Müslümanlık ve dincilik) arasında organik bir ilişki söz konusudur. Hatta Müslümanlık demek, -başka bir ifadeyle- dincilik demektir, diyebiliriz. Ancak Müslümanlığı, dinciliğin bir üst adı olarak görmek daha uygun olur. Çünkü "dincilik" tabiri -yakın geçmişe kadar- duygu sömürüsü, riyakârlık, takiyye[2], münafıklık ve ikiyüzlülük olarak algılanıyor ve ifade ediliyordu.

Dinciliğin tarihi serüveni ise şöyle özetlenebilir: Özellikle Osman'ın (ra) şehit edilmesiyle birlikte patlak veren siyasal karışıklıklar, toplumda bir kesimin ürkerek mistikleşmesine yol açtı. Ancak -ilk evresinde- bu tutumun, sadece dünyevileşmeye tepki olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu gelişmeyi sırf "dünyadan el etek çekmek" şeklinde yorumlamak doğru değildir. Nitekim bunu "zâhidâne hayat tarzı" olarak niteleyen çok sayıda ilim erbabı vardır. Netice itibarıyla bu tercihi dincilik olarak değerlendirmek, o dönemin gerçekten birer ahlâk nümûnesi sayılan (Ebûzer el-Gifârî gibi) şahsiyetlere karşı saygısızlık olur, onun için İslâm tarihindeki ilk rûhanîleşme eğilimini nitelemeye çalışırken tarih araştırmacılarının dikkatli olması gerekir. Şu var ki birinci kuşaktan ilk zâhidlerin ve siyasi olaylar karşısında tarafsız kalanların -sinerek, bireyselleşerek sergiledikleri- protest yaşam tercihlerinin "zühtçülüğe" yol açmış olabileceği ihtimali büyüktür. Ancak bu ola-

2. **Takiyye:** Çevre baskısından korunmak için kişinin (dinde) mezhebini ve inanışlarını gizlemesine verilen addır. Bu terim, daha çok Sünnîler tarafından Şiîler hakkında (suçlama ve aşağılama) anlamında kullanılır. Bu iki kesim arasında -tarih boyunca süregelmiş- derin bir düşmanlık vardır. 2000'li yıllarda Ortadoğu'da patlak veren mezhep savaşları bu tarihi düşmanlığın açık kanıtlarındandır. Bu da Müslümanlığın fitnelere ne denli kaynaklık ettiğini göstermektedir.

sılık, ne gerçek zahitlerin zühtçülerle karıştırılması için, ne de onların zühtçülükten sorumlu tutulması için bir neden oluşturur.

Gerçek anlamda dinciliğin, **Irak zühtçülüğü** ile başladığını kesin olarak söyleyebiliriz. Buna, dış görüntüsü itibarıyla "Arap dinciliği" de diyebiliriz. Çünkü bu akımın teorisi ve edebiyatı, bütünüyle Arapça yazılmıştır. Fakat Arap dinciliğinin ilk yazarlarının tamamına yakın kısmı Fars kökenlidirler (yani İranlıdırlar). Evet, bu akımın hemen bütün aktörlerinin Araplaşmış İran kökenli mistiklerden oluştuğuna burada işaret etmek gerekir. Bunun çok önemli bir nedeni vardır; İran topraklarının kısa zamanda Araplar tarafından işgal edilmesi ve İranlılara "Arap dininin dayatılması" olarak bu nedeni özetlemek mümkündür. İranlılara göre bunun intikamı bir şekilde alınmalıydı. Onun için İranlı insanın vicdanına kazınmış olan ve meselenin içyüzünü dürüstçe yansıtmayan bu kanı, o günden bu güne hiç değişmemiştir. Nitekim hemen her İranlı'nın kalbi Araplara karşı derin bir kin ve nefretle doludur.[3] Bu nefret Araplarda misliyle karşılık bulur. Bu gerçeği kanıtlayan ikinci bir akım daha vardır: **Şuûbuyecilik.**[4] Bu ilgiyle hatırlatmak gerekir ki, (Arap görünüşlü) Fars dinciliği ya da "Irak zühtçü tasavvufu" ile **Şuûbiyecilik**, paralel iki akım olarak bir yandan Arap milliyetçiliğine karşı savaş verirken öbür yandan İslâm'a ağır darbeler indirmiş ve tekrar ihya edilmesi hemen hemen mümkün olamayacak şekilde onu yıkıma uğratmıştır.[5] Irak zühtçü tasavvufu, bir zaman sonra yerini Türk tasavvufuna terk etmiş ve Türkistan'ın işgalinden sonra yavaş yavaş Müslümanlığa dönüşmüştür.

Tekrar hatırlatmak gerekir ki Irak zühtçülüğü kılığındaki dincilik, başka bir deyimle "Arap kisveli Fars dinciliği" döneminde Müslümanlık söz konusu değildi. Evet, (en azından 800-1000 yılları arasında) İslâm coğrafyasında "Müslüman" ve "Müslümanlık" kelimelerinin henüz telaffuz edildiğini kanıtlayan hiçbir delil bulunmamaktadır. (Çünkü bu tarihlerde Türkler -her ne kadar İslâm'la yüz yüze gelmiş iseler de- onu gerçek anlamda henüz tanımış değillerdi.) Bu ise, göz ardı edilemeyecek çok önemli ve çok kesin bir tespittir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında ve teyit mahiyetinde ifade etmek gerekir ki İslâm tarihinde dincilik, mistikleşme eğilimiyle ortaya çıkmıştır. Daha açık bir ifadeyle dincilik, "tasavvuf" adı altında "içe kapanma" olarak nitelenebilecek bir hayat tarzıyla başlamıştır. Bu yaşam biçimi çok sürmeden miskinliğe, tembelliğe, dünyayı boş vermişliğe dönüşmüş, yüzyıllar sonra da tarikatçılık olarak yaygınlık kazanmıştır. Sonuç olarak (Tasavvuf, miskinlik ve tarikatçılık) iç içe geçip yoğrulmak suretiyle (çeşitli evrelerden geçtikten sonra) çağımızda dincilik olarak son şeklini almıştır. Onun için **tasavvufu**, **Müslümanlığı** ve **dinciliği** -kesin sınırlarla- birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu nedenle her Müslüman aynı zamanda mistik ruhludur ve dincidir. Müslim ve mü'min kişiyi Müslüman tipten ayıran kalın duvar işte budur.

Dinciliğin fitilini ilk kez **Ebû Haşim es-Sûfî** (öl. M. 733) ateşlemiş ise de bu akımın en ünlü aktörü **Cüneyd el-Bağdâdî**'dir (M. 830-910). Bu iki şahıs da Fars kökenlidirler (yani İranlıdırlar.) **Cüneyd**'in günümüze kadar ulaşmış bulunan mektupları vardır.[6] İslâm Ansiklopedisi'nde **Cüneyd** hakkında kaydedilmiş olan şu sözler ilginçtir: "Cüneyd'in, tasavvufî düşüncelerini ifade etmek için söylediği ve sûfî tabakat kitaplarında yer alan sözleri açık ve anlaşılır olmakla birlikte risâle ve mektuplarındaki ifadeleri son derece kapalıdır."[7] Cüneyd ve öğrencileri çok sıkı takiyyeci oldukları için onun mektuplarındaki kapalılığın içyüzüne anlam vermek zor değildir. Çünkü Cüneyd-i Bağdâdî kripto sûfilerden biridir. Hatta onların ilkidir. Bunun önemli kanıtlarından biri de bizzat yetiştirmiş olduğu Ebûbekr-i Şibli'yi (861-946) azarlayarak söylediği şu sözlerdir:

"Biz bu ilmi olgunlaştırdık, sonra onu labirentlerde gizli tuttuk, ama sen geldin onu şimdi insanlara ifşa ediyorsun!"[8]

Özellikle öğrencilerinden biri olan **Hallac**'ın "öldürülmesi gerektiğine" ilişkin **Cüneyd**'in fetvası bu gerçeği teyit etmektedir.[9] Aslında **Cüneyd**'in bu tutumu takiyye'den başka bir şey değildir. Çünkü **Hallac**, tabir caizse "şov yaparak" dinciliğin içyüzünü açığa vuruyor, sûfî dincilerin sırlarını ifşa ediyordu. Bu da **Cüneyd**'i öfkelendiriyordu. **Hallac**'ın idam edilmesinden önce **Cüneyd**'in bu fetvayı vermiş olması, o dönemdeki dinci mafyanın ne kadar etkili olduğunu akla getirmektedir.

Bir sonraki yazıda kaldığımız yerden devam edeceğiz inşallah.

---

3. İran'ın günümüzde Arap coğrafyasında körüklediği iç savaşlar bu gerçeği açık şekilde kanıtlamaktadır.
4. **Şuûbuyecilik:** İran milliyetçiliği anlamına gelen ve Arap milliyetçiliğine karşı edebiyatla sürdürülen tarihi bir savaşın adıdır. Bu savaş asırlarca devam etmiştir.
5. Bu gerçeği en veciz bir ifade ile **Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü** şu sözlerle dile getirmektedir:

   "İrânîlik, Hüseyn (rh) evlâdını Sâsânîlerin vâris tâkipçisi sayarak 'Ehl-i beyt'in hukûkunu müdâfaa' perdesi altında Arap milliyetine ve İslâm dinine dehşetli darbeler vurdu ve eski bir medeniyetin kolayca yok edilemeyeceğini Zerdüşt akîdelerini İslâm kisvesi altında sokmak suretiyle açıkça gösterdi."

6. Bu mektuplar Ali Hasan Abdülkadir tarafından "جنيد رسائل" adı altında derlenerek 1988 yılında Kahire'de yayınlanmıştır.
7. bk. TDV. İslâm Ansiklopedisi: https://İslâmansiklopedisi.org.tr/cuneyd-i-bagdadi. Bu madde ilk olarak 1993 senesinde İstanbul'da basılan TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 8. cildinde, 119-121 numaralı sayfalarda yer almıştır.
8. **Ebûbekr b. Muhammed b. İshak el-Kelâbâzi**, et-Taarruf limezhebi ehli'tTasavvuf, s. 111, Hancı Kitabevi, Kahire-1994. Cüneyd'in Şibli'ye söylediği sözlerin Arapça orijinal metni şöyledir:

   "نحن حبرنا هذا العلم تحبيراً، ثم خبأناه في السراديب، فجئت أنت فأظهرته على رءوس املإ"!

9. Bir Arap araştırmacı, **Cüneyd**'in bu fetvasını işleyen bazı kaynaklara dayanarak diyor ki:

   وممن أفتى بقتله الجنيد والشلبي، غيرة على السر أن يفشى لغير أهله، فالواجب كتم الأسرار، وإظهار شريعة النبي املختار.

   Türkçe tercümesi:

   "Ehil olmayanlarca sırrın içyüzüne ulaşılmasından kaygılandıkları için onun (yani Hallac'ın) öldürülmesi gerektiği yolunda fetva verenlerden birileri de Cüneyd ve (onun öğrencilerinden) Ebûbekr-i Şibli'dir."

   Kaynak: محمودعبد الرءوف القاسم، الكشف عن حقيقةدار الصحابة

AHSENU'L HADİS

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

ACBU'Z ZENEB

Allah insanın tüm bedenini yarattığı toprağa/asla döndürecek ve o aslı onu santim santim yiyecektir.

قٓ۠ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجٖيدِۚ (١)

1. Kâf. Şerefli Kur'ân'a andolsun.

بَلْ عَجِبُٓوا اَنْ جَٓاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا شَيْءٌ عَجٖيبٌ (٢)

2. Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler, "Bu şaşılacak bir şeydir." dediler.

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَاباًۚ ذٰلِكَ رَجْعٌ بَعٖيدٌ (٣)

3. "Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman (diriltilecek miyiz)? Bu, (gerçekleşme ihtimali çok) uzak bir dönüştür."

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفٖيظٌ (٤)

4. Muhakkak ki biz, yerin onlardan ne eksilttiğini (onların toprakta nasıl çürüdüğünü) bilmişizdir. Bizim katımızda (her şeyin yazılıp) korunduğu bir Kitap vardır.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ فَهُمْ فٖٓي اَمْرٍ مَرٖيجٍ (٥)

5. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır.

Allah'ın adıyla...

Kâf Suresi'nin ele alacağımız bu bölümünde müşriklerin ikinci şaşkınlığı ve inkârı olan ahiret/ba's/yeniden dirilişe bir kez daha temas ediliyor. Bu defa Allah'ın ilmi üzerinden onlara cevap veriliyor.

Okuyalım:

"Muhakkak ki biz, yerin onlardan ne eksilttiğini (onların toprakta nasıl çürüdüğünü) bilmişizdir. Bizim katımızda (her şeyin yazılıp) korunduğu bir Kitap vardır."

Yerin onlardan eksilttiği demek; cesetleri çürüyünce cesetlerinden ne yediğini, etlerinden, kanlarından ve saçlarından yediği demektir.[1] Süddi, "Buradaki 'eksiltmek'ten kasıt ölümdür. Allah'ın buyruğu, 'Biz, onlardan kimlerin öldüğünü, kimlerin hayatta kaldığını bilmişizdir.' anlamındadır. Çünkü ölen kimse defnedilir ve sanki bununla yeryüzünden insanlar eksilmiş gibi olmaktadır." der.[2]

"Bu İlahi ifade sanki toprağın hareket edişini ve insanların cesetlerini eritmesini ve yavaş yavaş yemesini canlandırmaktadır. Ve öte yandan insanların cesetlerini ele almakta ve cesetlerin sürekli bir şekilde lime lime yok olduğunu ifade etmektedir."[3]

Allah (cc) insanın tüm bedenini, yarattığı toprağa/asla döndürecek ve o asıl onu santim santim yiyecektir. Allah'ın insan bedenini çürütmesi, bedenini toprakta bitirmesi, O'nun yeniden diriltmesine mâni değildir. Aslında bedenin çürümesinden hareketle yeniden dirilmeyi inkâr etmek, müşriklerin basit ve aklıevvelce yaklaşımıdır. Kur'ân ise bu konuda ilk defa Yaratan'ın yeniden diriltmeye de kâdir olduğunu belirterek onların bu yaklaşımını bertaraf eder:

"İnsan, onu bir su damlasından yarattığımızı görmedi mi? (Şimdi) apaçık bir düşman kesilivermiştir. Kendi yaratılışını unutup bize örnek verdi ve: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' dedi. De ki: 'Onu ilk defa var eden diriltecektir. O her türlü yaratmayı bilir.' "[4]

"Dediler ki: 'Kemiğe ve toza toprağa döndükten sonra, gerçekten biz, yeni bir yaratılışla mı diriltileceğiz?' De ki: 'İster taş ister demir olun! Ya da gönlünüzde büyüttüğünüz başka bir varlık olun (yine de diriltileceksiniz).' Diyecekler ki: 'Kim bizi diriltecek?' De ki: 'Sizi ilk defa yaratan kimse O (diriltecek)!' Kafalarını sallayacak ve (seni küçümser bir edayla): 'Ne zamanmış o?' diyecekler. De ki: 'Umulur ki yakında!' "[5]

"Şayet şaşırıyorsan, (asıl) şaşılacak olan onların: 'Biz, toprak olduktan sonra yeniden mi yaratılacakmışız?' sözleridir. Bunlar Rabblerini inkâr edenlerdir. Böylelerinin boyunlarında (Kıyamet Günü, ateşten) demir halkalar vardır. Ve böyleleri ateşin ehlidir. Orada ebedî kalacaklardır."[6]

Nitekim yine bu surenin on beşinci ayetinde de Rabbimiz (cc) ba's gününden dolayı müşriklerin şüphe içerisinde olduğunu belirtmiştir:

"Biz, ilk yaratılışta güçsüz/aciz mi kaldık (ki yeniden diriltmeye gücümüz yetmesin)? İşin aslı onlar, yeni yaratılışta (yeniden dirilme konusunda) şüphe içindelerdir."[7]

Acbu'z Zeneb Mucizesi

Rabbimiz (cc) insanların bedenlerini toprağın yiyip tüketeceğini haber vermiştir. Bunun tek istisnası peygamberlerdir. Onların bedenlerini toprak yemez:

" 'Cuma, en hayırlı günlerinizden biridir. Âdem, o gün yaratıldı, o gün kabzedildi. Sûr'a o gün üflenecek ve sayha da o gün de olacak. Öyleyse o gün bana salâvatı çok okuyun. Zira salâvatlarınız bana arz edilir!'

Orada bulunanlar, 'Salavâtlarımız size nasıl arz edilir? Siz çürümüş olacaksınız!' dediler.

1. bk.İbni Kesir Tefsiri, Zadul Mesir Tefsiri, s. 1339
2. Şevkani, Fethu'l Kadir, 4/429
3. Fi Zilal, s. 3358
4. 36/Yâsîn, 77-79
5. 17/İsrâ, 49-51
6. 13/Ra'd, 5
7. 50/Kâf, 15

Acbu’z Zeneb bir nevi insanın ilk ve yeniden yaratılışının çipi niteliğindedir. On dört asır önce Nebi tarafından dikkat çekilen bu hakikat bugün anlaşılmıştır.

Bunun üzerine Efendimiz (sav), ‘Allah, yeryüzüne peygamberlerin cesetlerini yemeyi haram kıldı!’ buyurdu.”[8]

Bunun dışında kalanlar ise toprağa karışacaktır. Bedenden de geriye bir tek yer kalacaktır. O da insanın acbu’z zeneb kısmı, yani kuyruk sokumu denilen yerdir:

“Âdemoğlunun (cesedinin) tamamını toprak yer. Acbu’z zeneb (kuyruk sokumu) denilen yer müstesna. İnsan ondan yaratıldı ve yaratılışı bir daha ondan düzenlenecektir.”[9]

Ebu Hureyre’den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

“ ‘Sûr’a iki üfleme arasında kırk vardır.’

Sahabe, ‘Ebu Hureyre! Kırk gün mü?’ diye sordu.

‘Bir şey diyemem.’ dedi.

Sahabe, ‘Kırk yıl mı?’ diye sordu.

‘Bir şey diyemem.’ dedi.

‘Kırk ay mı?’ diye sordular.

‘Bir şey diyemem.’ dedi.

(Sonra hadisi şöyle tamamladı) ‘Kuyruk sokumu (acbu’z zeneb) dışında insanın bütün bedeni çürüyüp yok olur. Yeniden yaratılma işi kuyruk sokumundan başlar. Sonra Allahu Teâlâ gökten bir su indirir, herkes bitkiler gibi yeniden canlanır.’ ”[10]

Embriyoloji ilmi buna “Primitive Streak” demektedir. Yani başlangıç çizgisi. Bu ilk/başlangıç çizgi, fetüsün tüm katmanlarında, özellikle sinir sisteminde ortaya çıkmasından sonra oluşan çizgidir. Sonrasında sinir sistemi tamamlanır. Daha sonra bu çizgi kaybolur ve sadece koksigeal kemik (acbu’z zeneb/kuyruk sokumu kemiği) denen şeyin bir izi kalır.[11]

Acbu’z Zeneb bir nevi insanın ilk ve yeniden yaratılışının çipi niteliğindedir. On dört asır önce Nebi (sav) tarafından dikkat çekilen bu hakikat, günümüzde anlaşılmıştır. Bugün Nebimizin (sav) bu ve benzeri sözleri bilimsel olarak ispatlanmıştır ve yarın da başka bir sözü ispatlanacaktır. Fakat akıllarını ilah edinen zavallıların hadislere yaklaşırken kıt akıllarıyla anlayamadıkları hususlar oldu diye sahih hadislerin vahiyle çeliştiği iddiaları safsatadan başka bir şey değildir.

Kıt akıllılar kabul etmese de Nebi’nin (sav) sözleri vahiydir!

“O, hevadan konuşmaz. (Onun konuştukları,) kendisine vahyedilen vahiyden başkası değildir.”[12]

“…Bizim katımızda (her şeyin yazılıp) korunduğu bir Kitap vardır”[13]

“Burada korunduğu kitaptan; onların sayılarını, isimlerini ve yerin onlardan ne eksilttiğini kaydeden demektir ki o da Levh-i Mahfuz’dur, olacak şeyler onda tespit edilmiştir.”[14]

“Buradaki kastın Levh-i Mahfuz olduğu söylenmiştir.”[15]

“Ayet, insanın yeniden yaratılışı için gerekli olan kayıtlı bilgiden söz ediyor ki, genetik kodlar bu tanıma uymaktadır. İnsan dâhil olmak üzere, canlıların genetik kodları ise bütün hücrelerin çekirdekçiklerine tek tek kopyalanmış ve orada sağlam bir koruma altında saklanmıştır. Bunlar, bir bakıma, Allah katındaki ana kitaba (Levh-i Mahfuz) işaret etmektedir.”[16]

Allah katında öyle bir kitap var ki insanların parmak uçlarına kadar olan parçalarını dahi bir araya getirecek[17] bilgilerle doludur. İnsanoğlu toprağın üstündeyken nasıl Rabbimizin (cc) bilgisi ve kontrolü altında ise toprağın altına girdikten sonra da bu durum geçerlidir. Toprağın insandan yediği her şey tek tek, en küçük parçasına kadar Kitap’ta yazılıdır. Yeniden diriliş olduğunda her bir parçanın ve zerrenin nereye ulaşacağı da…

“Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun” duamızla…

8. Ebu Davud, 1047
9. Müslim, 2955
10. Buhari, 4935
11. Kaynak: الهيئة العالمية للإعجاز العلمي في القرآن والسنة Uluslararası Kur’ân ve Sünnette Bilimsel Mucizeler Komisyonu, https://www.eajaz.org/index.php/Scientific-Miracles/Medicine-and-Life-Sciences/96-Medical-miracles-in-the-sayings-of-the-Prophet-peace-be-upon-him-for-the-tailbone
12. 53/Necm, 3-4
13. 50/Kâf, 4
14. Zadul Mesir, 1339
15. Şevkani, Fethu’l Kadir, 4/429
16. İFAV Meali, 2/1777
17. “Evet! Biz onun parmak uçlarını dahi düzenlemeye kâdiriz.” (75/Kıyâmet, 4)

Sahibu'n-Nefak (Tünel Sahibi)

"İhlaslı insanların hayranlık uyandıran hayat hikâyelerinden biri de tünel sahibinin başına gelen şu hadisedir:

Müslümanlar bir kaleyi kuşatma altına almışlardı. Ancak düşmanın saldırıları artmış ve Müslümanlar çok zor durumda kalmışlardı. Bunun üzerine Müslüman askerlerden biri tünel kazarak askerlerin kale içine girmelerini sağlamıştı. Kazdığı tünel sayesinde kalenin içine girerek kapıyı açmış ve kaleye saldıran Müslümanlar da düşmanı büyük bir yenilgiye uğratmıştı. Bu adamın kim olduğu tam olarak bilinmiyordu. Ordu komutanı Mesleme, ödüllendirmek istediği bu adamın kim olduğunu öğrenmek istedi. Onu bulamayınca bu konuda Allah'a dua etti.

Bir gece Mesleme'nin kapısı çalındı. Kapıdaki adam, bundan sonra kendisinin kim olduğunu araştırmaması şartıyla kim olduğunu açıklayacağını söyledi. Ona söz verdi ve adam kimliğini açıkladı. Bu olaydan sonra Mesleme şöyle dua etmeye başladı: 'Allah'ım! Beni gizli tünel sahibi ile birlikte haşret.' Çünkü bu olaydan dolayı, onun çok büyük bir ihlâsa sahip olduğuna şahit olmuştu.

Selef, gizli bir şekilde amel etmeyi ve yaptıklarını gizlemeyi daha çok seviyordu. Gizli bir şekilde amel etmeyi açıkça amel etmeye tercih ediyorlardı."[1]

---

1. Muhammed Salih el-Müneccid, Nefis Terbiyesi, Beka Yayınları, s. 44-45

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

UHUD SAVAŞI ÖNCESİ YAŞANAN BAZI HADİSELER

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Allah Resûlü'nün (sav) hicretiyle başlayan yeni süreç Bedir Savaşı'yla ivme kazanmıştır. Bedir Savaşı'nın hemen akabinde Uhud Savaşı'na kadar olan süre, seriyyelerin sıklaştığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uhud Savaşı'nı hazırlayan etkenler nelerdir, diye sorduğumuzda işte ilk sırada bu seriyyeler gelmektedir. Hicret sırasında ekonomik olarak kayıplarla karşılaşan Müslimlerin, seriyyelerle Kureyşlilerin mallarına el koyması Mekkelileri çıkmaza sokmuştu, çünkü farklı ticaret yollarını deneseler de karşılarında hep Müslimleri buluyorlardı. Daha farklı yolları denemek istediklerinde bu sefer kazançları azalıyordu. Kervanların güvenliği için aldıkları ek tedbirler de maliyeti arttıran başka bir unsurdu.

Uhud Savaşı'nı hazırlayan başka bir etken ise Mekke içi liderlik savaşıydı. Bedir'de Ebu Sufyan hariç geri kalan neredeyse tüm yönetim kadrosu helak olmuştu. Bu durumu fırsat bilen Ebu Sufyan, Kureyşlileri hemen etrafında topladı ve bir liderin ihtiyaç duyduğu hamasi söylemlerle intikam duygularını kabarttı. Bir savaşın daha yapılacağının sözünü verdi ve hatta Bedir Savaşı'na konu olan kervanın mallarını sahiplerine teslim etmeyip savaş hazırlıkları için ayırdı.

Zaten Mekke toplumu da böyle bir savaşa dünden razıydı. Kavmiyetçilik duygularının zirvede olduğu bir toplumda Bedir gibi bir hezimetten sonra onları manipüle etmek oldukça kolaydır. Bu durumlarda müstekbirler hezimetlerin asıl sebep ve sorumlularını mustazaflar düşünmesinler diye toplumların duygularını harekete geçirirler.

Uhud Savaşı'nın toplumsal, siyasal ve ekonomik nedenlerini çoğaltabiliriz, ancak Rabbimiz (cc) bize bir ölçü veriyor ki müşriklerin yaptığı tüm savaşlarda ana sebep olarak bu zikredilebilir:

"Hiç kuşkusuz kâfirler, Allah'ın yolundan alıkoymak için mallarını harcarlar. Harcayacaklar da... Sonra o harcamaları (yüreklerini yakan) bir pişmanlığa dönüşecek, sonra da yenilgiye uğrayacaklar. Kâfirler toplanıp cehenneme sürükleneceklerdir."[1]

Evet, müşriklerin yaptığı hamlelerin hepsi aynı amaca hizmet etmektedir: İnsanları Allah'ın yolundan alıkoymak.

Bu bazen savaşla, bazen propagandayla, bazen ekonomik yollarla... olur, ama sebep aynıdır.

Peygamberimiz, Mekkeli müşriklerin Uhud Savaşı için hazırlık yaptığı istihbaratını alınca hemen Medine içi ve dışında tedbirler almaya başladı. Diğer birçok hadisede olduğu gibi Allah Resûlü (sav), düşmanlar daha beldelerini terk etmeden onların harekât bilgilerine vâkıf olmuştu. Akabinde de ashabıyla istişare etti.

Allah Resûlü (sav), ashabıyla istişare ederken gördüğü bir rüyayı ashabına anlattı:

" 'Ben kendimi sağlam bir zırh içinde gördüm. Kılıcım Zülfikar'ın ağzında ise, bir gediğin açıldığını gördüm. Boğazlanmış bir sığır, arkasından da bir koç gördüm.'

Sahabiler, 'Bunu ne şekilde tabir ediyorsun, ya Resûlullah?' diye sordular.

Resûlullah'ın (sav) cevabı şu oldu: 'Sağlam zırh giymek Medine'ye, Medine'de kalmaya işarettir. Kılıcımın ağzında bir gediğin açılmasını görmüş olmam, bir zarara uğrayacağıma işarettir. Boğazlanmış sığır, ashabımdan bir kısmının şehit edileceğine işarettir. Onun arkasından bir koçun getirilmesine gelince o, askerî bir birliğe işarettir ki inşallah Allah (cc) onları öldürecektir.' "[2]

Peygamberimiz (sav) ashabıyla istişare ederken sahabilerin çoğu Medine dışında düşmanla karşılaşmayı görüş olarak beyan ettiler ve farklı gerekçeler ileri sürdüler:

" 'Ya Resûlullah! Vallahi, onların Cahiliye Devrinde bile Medine'ye, üzerimize yürümelerine meydan ve imkân verilmemiştir. İslamiyet Devrinde onların Medine'ye, üzerimize yürümelerine nasıl müsaade buyurulur?'

'Ya Resûlullah! Biz, Allah'tan bugünü isterdik. Bizleri dışarı çıkar. Düşmanlarımızla göğüs göğüse savaşalım!' "[3]

1. 8/Enfâl, 36
2. Tabakat, 4/31
3. Tabakat, 2/45

Ancak münafıkların genel olarak karakterlerini incelediğimizde kendilerinde var olan bir hayrı İslam ümmeti için kullanmayacaklarını rahatlıkla anlayabiliriz. Tek istisna İslam toplumunun maslahatı ile kendi dünyevi çıkarlarının uyuşmasıdır.

Hamza (ra) ise şöyle söylüyordu:

" 'Ya Resûlullah! Sana Kitab'ı indiren Allah'a yemin ederim ki, bu kılıcımla Medine dışında Kureyş müşrikleriyle çarpışmadıkça yemek yemeyeceğim.'

Peygamberimiz (sav) farklı görüşteydi. Buna rağmen ashabının çoğunluğunun görüşüne uyarak savaş için hazırlık yapmaya başladı. Münafıkların lideri de Peygamberimizle aynı görüşe sahipti.

Bu sırada Sa'd ibni Muaz (ra) sahabileri, 'Medine'den çıkmak istemediği hâlde, siz çıkmaları için Resûlullah'a ısrar edip durdunuz. Hâlbuki ona emir gökten iner. Siz bu işi ona bırakınız. Onun istediğini yapınız!' diyerek uyardı.

Bunun üzerine sahabiler Peygamberimize (sav) giderek durumu arz ettiler: 'Ya Resûlullah! Senin hoşlanmadığın şeyi biz istemeyiz. Eğer Medine'de kalmak istiyorsan kalalım! Sana aykırı hareket edemeyiz.'

Resûlullah'ın (sav) cevabı şu oldu: 'Bir peygambere, zırhını giydikten sonra, düşmanla çarpışmadan ve Allah, onunla düşmanları arasında hükmünü vermeden zırhını sırtından çıkarmak yakışmaz.'

Arkasından da şöyle buyurdu: 'Süratle size emrettiğim şeyleri yapmaya bakınız. Allah'ın ismini anarak gidiniz. Sabır ve sebat gösterdiğiniz müddetçe, Allah size yardım edecektir.' "[4]

Bu istişarede dikkatimizi çeken ilk husus Peygamberimiz ile münafıkların liderinin aynı görüşte olmalarıdır. Bunun birçok sebebi olabilir. Münafıkların lideri askerî alandaki tecrübeleri nedeniyle bu şekilde isabetli bir görüş beyan etmiş olabilir. Ancak münafıkların genel olarak karakterlerini incelediğimizde kendilerinde var olan bir hayrı İslam ümmeti için kullanmayacaklarını rahatlıkla anlayabiliriz. Tek istisna İslam toplumunun maslahatı ile kendi dünyevi çıkarlarının uyuşmasıdır. O sebeple münafıkların liderinin Medine içerisinde kalma önerisinin asıl nedeninin savaştan kaçmak ya da kaçıldığında kimsenin fark etmeyeceği bir ortamda olmak olduğunu söyleyebiliriz.

Diğer bir husus, istişareye önderlik edecek kişinin karar verirken nasıl davranması gerektiğine dair çıkan derslerdir. Lider, ashabıyla istişare eder, ama onların sözüne göre hareket etme zorunluluğu yoktur. Bununla beraber Peygamberimiz (sav) genelin görüşünü almış ve ona uygun hareket etmiştir.

Liderin dahi farklı düşündüğü bir istişare meclisinde çıkan karar artık İslam toplumuna mâl olur. Bu kararın neticesi olumsuz olsa bile kimse kınanmaz. Dikkat edilirse Uhud Savaşı'nın, Nebimiz (sav) ölüm tehlikesi atlatacak kadar ciddi sonuçları olsa da Rabbimiz ya da Peygamberimiz bunu istişaredeki "yanlış" karara bağlamamışlardır. Aynısı ümmet olarak yapılan tüm istişareler için de geçerlidir.

İstişarelerin verimli olmasının yolu, ehil insanlarla konuşmaktır. Fakat kişi ne kadar ehil olursa olsun bir konuya dikkat etmelidir: Duygularıyla hareket etmeme. Allah Resûlü'nün Medine içinde savaşı yapmakla ilgili görüşüne muhalefet eden sahabilerin ileri sürdükleri gerekçeler duygusaldır. Zaten aradan çok kısa bir süre geçince görüşlerini değiştirmişler, ancak Peygamberimiz (sav) çıktığı yoldan geri dönmemiştir.

Peygamberimizin (sav) kendisi farklı düşünüyor olmasına rağmen, sonrasında istişarede çıkan karar üzerine sebat etmesi çok mühimdir. Çünkü bu, Rabbimizden (cc) gelen bir buyruktur:

"Allah'ın rahmeti sayesinde onlara karşı yumuşak oldun. Şayet kaba, katı kalpli biri olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlar için bağışlanma dile, işlerinde onlarla istişare et. (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever."[5]

Bu, sonraki tüm nesillere de unutulmaz bir tecrübedir. Sürekli fikir değiştiren bir lider ya da idareye, toplumun bakış açısı olumlu olmaz. Yönetime karşı güvensizlik oluşur. Bir karar değişikliğiyle ortaya çıkacak neticelerin vereceği zarar, Uhud Savaşı'nda karşımıza çıkan zarardan daha fazladır. Çünkü savaştaki yaralar kapanır, acılar unutulur, imtihanlar toplumu güçlendirir. Ama yönetime karşı güvensizlik bir kere başladı mı, artık o toplumdaki çözülmelerin önü alınamaz.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

4. Tabakat, 2/38

5. 3/Âl-i İmran, 159

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

SÜNNETE İTTİBA KUR'ÂNİ BİR SORUMLULUKTUR

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun...

Sünnete ittiba, Kur'ân'i bir sorumluluktur. Yani Kur'ân'daki birçok ayet, Sünnete göre yaşamamızı gerekli kılmaktadır. Sünnete tabi olmak, geleneksel bir moda değildir. Sünnet, bir ırkın örf, âdetleri değildir. Allah'ın Kitabı'na iman eden herkesin Sünnete tabi olması gerekir.

Kur'ân'da, Sünnete ittiba sorumluluğunun köklerini üç şekilde görmekteyiz:

• Mutlak olarak resûllere itaatin emredilmesi. (Bu sayımızda bu kısmı anlatmaya çalışacağız.)

• Resûllere itaat edenlerin hem dünyada hem de ahirette kazanımları.

• Resûllere itaat etmekten yüz çevirenlerin hem dünyada hem de ahirette hüsranı.

Mutlak İtaatin Emredilmesi

Resûl'e itaat, hayattayken bizzat kendisine; vefatının ardından da kendinden sonrakilere miras olarak bıraktığı Sünnetine tabi olmakla gerçekleşir.

Ebu'd Derda'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"...Âlimler peygamberlerin vârisleridir. Peygamberler miras olarak ne dinar ne de dirhem bırakmışlardır; onlar miras olarak sadece ilim bırakmışlardır. Kim ilimden nasibini alırsa çok büyük hayırlara kavuşmuş olur."[1]

Resûl'e (sav) itaati emreden birçok ayet vardır.[2] Bu bölümde, resûllere itaatin gerekliliğinden bahseden bazı ayetlere temas edeceğiz.

Enfâl Suresi'nin 20 ve 21. Ayetleri

"Ey iman edenler! Allah'a ve Resûl'üne itaat edin. Onu işitip dinlediğiniz hâlde ondan yüz çevirmeyin. 'İşittik.' dedikleri hâlde, işitmeyen kimseler gibi olmayın."[3]

Ayette Allah (cc), iman edenlere sorumluluklarından birini hatırlatıyor: "Allah'a ve Resûl'üne itaat etmek. İşitildiği hâlde ondan yüz çevirmemek."

Ayette konumuzu pekiştiren bazı nüktelere temas edelim. Şöyle ki:

a. Ayette "أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ" "...Allah'a ve Resûl'üne itaat edin..." buyruluyor. Sonra "وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ" "...ondan yüz çevirmeyin." denilerek ikinci bir cümleyle emir pekiştiriliyor.

b. "عَنْهُ" "...ondan..." ibaresi dikkat çekicidir. Ayetin başında Allah'a ve Resûl'üne itaat etmek emredilmiş, sonra "Ondan yüz çevirmeyin." denilerek müfret/tekil bir zamir kullanılmıştır. Peki, "...ondan..." kasıt kimdir/nedir? Bununla ilgili iki görüş vardır:[4]

- İbni Abbas'tan aktarılan bir görüşe göre "هُ/o" zamiri Allah Resûlü'ne dönmektedir. Bu hâliyle ayetin manası, "Allah Resûlü'nden yüz çevirmeyin." şeklinde olur. Yani, Resûl'e itaat etmeye bir kez daha vurgu vardır. Ayrıca zamirle sadece Allah Resûlü'ne işaret edilmesi "Resûl'e itaatin, Allah'a itaat olduğu" hakikatini hatırlatmaktadır:

"Kim Resûl'e itaat ederse hiç şüphesiz Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse seni, onların üzerine koruyucu göndermedik."[5]

- Başka bir görüşe göre "هُ/o" zamiri, itaat emrine döner. Yani, burada itaate vurgu yapılmakta ve hassas davranılmasına atıfta bulunulmaktadır.

c. Ayetteki pekiştirici ifadelerden biri de itaat etmeyen kişilere benzemekten nehyedilmesidir. Bu kimseler; müşrikler, münafıklar ve Ehl-i Kitap'tır. Onların birçoğu -hakikatte öyle olmasa da- Allah'a itaat ettiklerini iddia ederler. Problem yaşadıkları en önemli nokta, Resûl'e itaat meselesidir. Allah'ın emirlerini tebliğ eden Resûl'e (sav) kulak vermemeleri Allah'a itaat mefhumunda sorunlar doğmasına sebep olmuştur. Ayetteki Resûl'e itaat vurgusu bu açıdan önemlidir.

Allah'a ve Resûl'üne itaatin emredilmesiyle birlikte, itaatin ehemmiyetine, Resûlullah'a (sav) itaate ve itaatten yüz çevirenlere benzememeye işaret edilmesi, Sünnete

1. Ebu Davud, 3641; Tirmizi, 2682
2. Ayrıca bk. 8/Enfâl, 1, 24; 59/Haşr, 7
3. 8/Enfâl, 20-21
4. bk. Zadu'l Mesir Tefsiri, Enfâl Suresi, 20. ayetin tefsiri
5. 4/Nîsa, 80

ittibanın Kur'ân'i bir sorumluluk olduğunu göstermektedir.

Nîsa Suresi 64. Ayet:

"Resûl yollamamızın tek gayesi, Allah'ın izniyle ona itaat edilsin diyedir. Şayet onlar (günah işleyip) kendilerine zulmettiklerinde sana gelseler ve Allah'tan bağışlanma dileselerdi, Resûl de onlar için (Allah'tan) bağışlanmalarını dileseydi, şüphesiz ki Allah'ı (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Tevvâb, (kullarına karşı merhametli) Rahîm olarak bulacaklardı."[6]

a. Ayetteki "لِيُطَاعَ" "...itaat edilsin diye..." ibaresindeki lam harfi, ta'lil içindir. Yani resûllerin gönderilmesinin illetini/sebebini ifade eder ki bu da insanların onlara itaat etmesidir. Bu ayet, insanların temel sorumluluklarından birini ve resûllerin konumunu gösterir. Şöyle ki:

- İnsanlar sadece peygamberliklerini kabul etsinler, sonra da başkalarına tabi olsunlar diye resûllerini göndermemiştir Allah.[7]

- Resûller bir postacı gibi yalnızca mesajı iletmek ve ayrılmak için de gelmemişlerdir. Bilakis toplumla iç içe olup kendi yaşayışlarıyla topluma örnek olmuşlardır.

- Resûller, söyleyeceklerini söyledikten sonra geçip giden, sözleri havada uçuşup kaybolan, hiçbir otoriteye, hiçbir yaptırım gücüne sahip olmayan sıradan hatipler de değillerdir.[8]

Aksi hâlde ayetteki ibare, "...itaat edilsin diye..." değil, "...sadece peygamberliklerini kabul edesiniz diye..." veya "...mesajını alıp, nasıl anlarsanız ona göre yaşayasınız diye..." yahut "...sadece dinleyesiniz diye..." şeklinde olurdu.

b. "بِإِذْنِ اللّٰهِ" "...Allah'ın izniyle..." ifadesi dikkat çekicidir. Yani resûllere itaat edilmesi, Allah'ın izni ve emriyledir. Bu ibare resûllere itaatin normal bir itaat olmadığını, bizzat Allah'ın gözetiminde bir itaat olduğunu vurgulamaktadır.

c. Kur'ân'daki başka ayetleri incelediğimizde resûllerin gönderiliş sebebinin, "kendilerine itaat edilmesi" olduğu gerçeğini görebiliriz. Bazı örnekler verelim:

Nuh[9], Hud[10], Salih[11], Lut[12], Şuayb[13], İsa[14] ve Harun[15] (as) gibi peygamberler kendi toplumlarına şöyle demişlerdir:

"Allah'tan korkup sakının ve bana itaat edin."

Şayet sadece tebliğ etmek için gelmiş olsalardı ve kendilerine itaat edilmesi gerekmeseydi sadece "Allah'tan korkun/O'na itaat edin." deyip "Bana itaat edin/Bana tabi olun." demezlerdi.

d. Ayetin öncesinde bir Yahudi ile arasında ihtilaf çıkan ve bu ihtilafı çözmek için Allah Resûlü'ne (sav) gelmeyen kişiden bahsedilir.[16] Bu kimse yaptığı hatadan sonra istiğfara çağrılmaktadır:

"...Şayet onlar (günah işleyip) kendilerine zulmettiklerinde sana gelseler ve Allah'tan bağışlanma dileselerdi, Resûl de onlar için (Allah'tan) bağışlanmalarını dileseydi..."

Peki, neden Allah Resûlü'nün de kendileri için bağışlanma dilemesi emredilmiştir? Çünkü o kimseler, ihtilafı çözmeye çalışırken Allah Resûlü'nün hükmünü ve ona itaati kabul etmemişti. Allah (cc), böylece ihtilafın çözümünde Resûl'e başvurmayan kişiye, hatasının akabinde Resûl'e gelip istiğfar talebinde bulunmasını emrederek Resûl'üne (sav) itaatin önemini hatırlatmıştır.[17] [18]

Nûr Suresi 54 ve Nîsa Suresi 59. Ayet:

"De ki: 'Allah'a itaat edin! Resûl'e itaat edin! Şayet yüz çevirirseniz onun sorumluluğu (olan tebliğ) ona, sizin sorumluluğunuz olan (itaat) size yüklenendir. (Herkes kendinden sorumludur.) Şayet ona itaat ederseniz, hidayete ermiş olursunuz. Resûl'ün vazifesi yalnızca apaçık bir tebliğdir.' "[19]

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin)..."[20]

a. Ayetlerde dikkatimizi çeken husus, Resûl'e itaat emrinin tekrar edilmesidir: "...Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin..." Yani Allah'a da itaat etmelisiniz, Resûl'e de itaat etmelisiniz. Bunlar iki ayrı sorumluluktur.

b. Ayrıca Nûr Suresi'ndeki ayette yüz çeviren kişilerin, yerine getirmedikleri mesuliyetlerin sonuçlarına katlanacakları belirtilmektedir. Bu da Sünnetten yüz çevirmenin, Kur'âni bir sorumluluğu yerine getirmemek olduğunu göstermektedir.

Bir sonraki sayımızda buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

6. 4/Nîsa, 64
7. bk. Tefhimu'l-Kur'an, Nîsa Suresi, 64. ayetin tefsiri
8. bk. Fi Zilali'l-Kur'an, Nîsa Suresi, 64. ayetin tefsiri
9. 26/Şuarâ, 108
10. 26/Şuarâ, 126
11. 26/Şuarâ, 144
12. 26/Şuarâ, 163
13. 26/Şuarâ, 179
14. 43/Zuhruf, 63
15. 20/Tâhâ, 90
16. bk. 4/Nîsa, 60-63
17. Bu, Allah Resûlü'nün (sav) hayatında geçerlidir. O vefat ettikten sonra hiçbir sahabe Allah Resûlü'nün kabrine gelip, "Ya Resûlullah! Beni bağışlaması için Allah'a dua et!" dememiştir.
18. bk. Razi Tefsiri, Nîsa Suresi, 64. ayetin tefsiri
19. 24/Nûr, 54
20. 4/Nîsa, 59

İKTİBAS

"Bir çölü geçiyorsun, kupkuru topraktan başka bir şey görmüyorsun. Ne bir gölge, ne bir su, ne de bir yeşil bitki... Yağmur yağdığında ise bakıyorsun ki silkinmiş, büyümüş, çiçeklerden ve otlardan yemyeşil bir elbise giyinmiş; otlayan hayvanlar için bir tarla, gözler için de bir zevk haline gelmiş. Peki tüm bu bitkiler nereden gelmiştir sizce?

Gözlerin bile göremeyeceği kadar küçük tohumlardan. Allah, bazılarına kısacık kanatlara benzer şeyler giydirmiştir ki rüzgârlar onu taşır ve kum taneleri arasında savurur. Ancak sen güneşin parıltısı altında kavrulan kum tepelerinden başka bir şey görmezsin...

Allah yağmurları yağdırıp, bu bitkilerin yetişmesine sebep kıldığı (durumları) da bir araya getirdiği vakit, bakarsın ki o ustaca yapılmış bir çiçek ile ergin bir meyve ya da yırtıcı bir diken ile öldürücü bir zehir olmuş.

İşte bütün işittiklerin de böyledir. Küçükken duymuş olsan da fark etmez. O ya bir hayır ya da bir şer tohumudur. (Uygun bir durum) geldiği zaman seni ya cennet yoluna götürür ya da cehennem.

Öyleyse dergilerde ya da kitaplarda okuduklarınıza, radyolarda veya konferanslarda duyduklarınıza, dizilerde veya tiyatrolarda izlediklerinize dikkat edin okuyucular! Ve sanmayın ki kitabın bitişiyle, konferansın sona erişiyle ya da tiyatroda perdenin kapanışıyla birlikte onun tesiri de kaybolur; aksine bazıları hayat devam ettiği sürece kalır."[1]

1. Ali Tantavi, Zikrayât

İMANIN IŞIĞI; DOSDOĞRU OLMAK

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Seninle muhabbet etmenin sevincini yaşadığım şu satırlarda bu ay, imanın yansıması olan "dosdoğru olmak" üzerinde durup kendimizin muhasebesini, sağlamasını yapacağız.

Müsaadenle önce bir kıssayı hatırlatmak ve sonra bunun üzerinden muhabbetimizi koyulaştırmak istiyorum:

"Ebu Amr Süfyan ibni Abdullah (ra), Allah Resûlü'ne (sav) gelip, 'Ey Allah'ın Resûlü, İslam'a dair bana öyle bir söz söyle ki bu hususta senden başka kimseye soru sormayayım.' diye sormuştur."[1]

Öz ve aynı zamanda büyük bir soru. Bu soru bizlere sorulsaydı nasıl cevap verirdik? Hepimiz birçok ameli alt alta zikreder ve uzunca da izah yapardık, değil mi? Ancak cevapta esas olan, anlaşılır ve öz olmasıdır. Bunu da cevamiu-l kelim özelliği taşıyan Resûlullah'da görmekteyiz.

Bu soru üzerine Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **"İman ettim de ve dosdoğru ol."**[2]

Cevamiu-l kelim olan bu cevaptan anlıyoruz ki hidayet, işin başlangıcıdır. Asıl hidayet, kişinin iman ettikten sonra emrolunduğu şekliyle dosdoğru yaşamasıdır. Her iman eden dosdoğrudur, anlamına gelmez elbette. İman, doğruluğa ulaşmanın anahtarıdır. Ancak dosdoğru olmak, özel bir mücadele/çaba ile mümkündür.

Müslim'in doğruluk anlayışı aklın, örfün, toplumun, ataların, çoğunluğun doğruluk anlayışı üzere değildir. Bilakis onun anlayışı, Rabbimizin (cc) emrettiği ve belirlediği doğruluk anlayışı üzeredir. O doğruluk ilkesiyle ahlaklanır ve hayatını idame ettirir:

"Sen ve seninle beraber tevbe edenler, **emrolunduğun(uz) gibi dosdoğru ol(un)! Azgınlaşmayın!** (Çünkü) O, yaptıklarınızı görendir."[3]

Hidayet, işin başlangıcıdır. Asıl hidayet, kişinin iman ettikten sonra emrolunduğu şekliyle dosdoğru yaşamasıdır. Her iman eden dosdoğrudur anlamına gelmez elbette. İman doğruluğa ulaşmanın anahtarıdır. Ancak dosdoğru olmak, özel bir mücadele/çaba ile mümkündür.

1. Müslim, 2410
2. Müslim, 2410
3. 11/Hûd, 112

“Sen (tevhide) davet et. **Emrolunduğun gibi dosdoğru ol.** Onların **hevalarına/arzularına uyma…”**[4]

Kıymetli Kardeşim,

Dosdoğru olmak derken neyi kastediyoruz? Elbette ki Rabbimize, davamıza, insanların haklarına karşı doğru ve dürüst olmayı. Bu, Rabbimizin, Resûl’ü üzerinden bizlere emridir.

Rabbimize karşı dosdoğru olmak: O’nun (cc) emrine tabi olup yasakladıklarından kaçınırken sadece Allah için yapmak ve dini bir bütün olarak yaşamaktır.

Davamıza karşı dosdoğru olmak: Olduğu gibi görünmek, verilen sözleri tutmak, davanın derdiyle dertlenmek, davayı sahiplenmek… Yani davayla bütünleşmektir.

Örneğin, dava bir zorluk çekerken veya imtihan içerisindeyken eğer kişi bu duruma karşı duyarsızlaşmışsa, o kişide doğruluk ahlakı eksilmiştir ya da tükenmek üzeredir.

Hakeza dava, İslam için bir plan yaparken, dava eri dünya ve nefsinin çıkarları için hesap/plan yapıyor ve davanın planını elinin tersiyle itiyorsa, hangi gerekçe olursa olsun bu, Rabbimizin emrine karşı olmak olduğu gibi aynı zamanda münafıkların ahlakı olur. Resûlullah (sav) Tebuk Gazvesi için hazırlık yaparken münafıkların, sahabenin gücünü bölmek için mescid inşa etme planı yapmaları gibi. Bu, dosdoğru olma ahlakına terstir.

İnsanlara karşı dosdoğru olmak: Onların hak ve hukuklarına dikkat etmektir. Anne babamızın, eşimizin, çocuklarımızın, komşumuzun… haklarını ihlal etmemek örnek olarak verilebilir.

İşte Müslim, bu şekilde emrolunduğu gibi, hayatın her alanında dosdoğru olmalıdır. Ve bu şekilde yaşamını sürdürdüğü takdirde, Rabbimiz (cc) onun için şu müjdeleri vermektedir:

“Şüphesiz ki: ‘Rabbimiz Allah’tır.’ deyip sonra da istikamet üzere olanların üzerine melekler iner (ve der ki): ‘Korkmayın, üzülmeyin, size vadolunan cennetle sevinin. Bizler, dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınızız. Orada canınızın istediği her şey sizindir ve orada olmasını arzuladığınız her şey de sizindir.’ ”[5]

Nasıl dosdoğru olabiliriz?

Dosdoğru olmak, sadece iman etmekle elde edilemiyor. Bunun için özel bir çaba gösterilmelidir. Dosdoğru olmak için kalbi, dili ve arkadaş çevresini terbiye etmek gerekir.

Kalbi istikamet üzere kıldığımızda göz, kulak, ağız gibi bütün organları da manevi olarak istikamet üzere kılmış oluruz. Aksi durumda ise, merkez bozuk olduğu için diğer organlar da manevi olarak istikametten uzaklaşacaktır:

Numan ibni Beşir’den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Dikkat edin! Vücutta öyle bir et parçası vardır ki, o iyi/doğru/düzgün olursa bütün vücut iyi/doğru/düzgün olur; o bozulursa bütün vücut bozulur. Dikkat edin! O, kalptir.”[6]

“O gün ki; ne mal ne de evlat fayda verir. Allah’a selim bir kalple gelenler müstesna.”[7]

Dil de kalp kadar, hatta kalpten de önemli bir organdır. Kişi dilini istikamet üzere kılarsa, kalp de kendisini istikamet üzere kılabilir. Aksi durumda ise kişiyi istikametten uzaklaştırır.

Dili kontrol altına almak çok zordur. İşin tehlikeli boyutu ise dilin muhasebesinin yapılmaması veya az yapılmasıdır. Bu nedenle bütün organlar, dile her sabah “kendileri hakkında Allah’tan korkmasını” söylerler:

“Her sabah bütün organlar, dile hitap eder, ‘Bizim hakkımızda Allah’tan kork. Biz sana bağlıyız. Sen eğri olursan biz de eğri oluruz, sen doğru olursan biz de doğru oluruz.’ derler.”[8]

Arkadaş seçimi de bir o kadar önemlidir. Hadislerde belirtildiği üzere kişi, arkadaşının dini üzeredir. Onun her hâlinden etkilenir. Ona özenebilir; sevdiği için onun gibi yaşar veya arkadaşının kötü amelleri gözünde sıradanlaşır ve zamanla kendisi de o kötü ameli yapmaya başlar.

Şüpheci, ne konuştuğunu bilmeyen, nefis yaparak olaylar üzerinden fetva şaklabanlığı yapan, kalbi ve dili hastalıklı insanlarla arkadaşlık kurmak, muhabbet etmek elbette kişinin doğruluğuna zarar verecektir.

Mezkûr sebeplere sarılıp kalbi ve dili istikamet üzere kılsak bile arkadaş çevremizi düzeltmediğimiz sürece istikamette durmamız mümkün olmayacaktır.

Rabbim bizleri, hakkı hak olarak gören ve tabi olan, batılı da batıl olarak gören ve uzaklaşan kullarından kılsın. Rabbim bizleri doğruluktan ayırmasın. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbine hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle…

4. 42/Şûrâ, 15
5. 41/Fussilet, 30-31
6. Buhari, 52; Müslim, 1599
7. 26/Şuarâ, 88-89
8. Tirmizi, 2407

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

BİDAT VE ŞİRK

Her masiyet küfrün şubesidir, küfre yol yapar ve kolaylaştırır diyerek başlayabiliriz yazımıza. Geçen ay bidat hususunda önemli olduğunu düşündüğümüz birkaç konu üzerinde durmuştuk. Bu yazımızda bidat ile şirk/müşrik arasındaki bağı/ilişkiyi inceleyeceğiz.

Allah'a Bidatlerle Yakınlaşmaya Çalışmak Müşriklerin Özelliğidir

Müşrikler, Allah'a bidatlerle yakınlaşmanın mümkün olduğuna inanırlar. Onlara göre Allah'ı (cc) razı etmek için "iyi niyet" ile amel yapmak yeterlidir. Maksadın Allah'a yakınlaşmak olması o ameli sahih kılan yeterli bir gerekçedir. Bu inancın müşriklerde olması onlara özel olduğu anlamına gelmiyor elbette. Bu durumu, İslam tarihini dikkatli gözlerle okuyan kimseler kesinlikle fark edecektir. Tarihte Müslim olmasına rağmen bidatlerle Allah'ı razı edeceklerine inanan bireyler, toplumlar ve fırkalar pek çoktur.

Özellikle burada müşrikleri incelememizin nedeni onların şirke düşme sebeplerinin terk edemedikleri bidatleri olmasıdır. Zihinlerinde var olan batıl ama "iyi niyetli" tasavvurlar onları şirke götürmüştür. Bu hakikati örnekler ışığında inceleyelim:

Birinci örnek;

"İsmailoğullarında taşlara ibadet şöyle başladı: Herhangi bir kervan Mekke'den ayrılacak olsa Harem'in taşlarından yanlarına alırlardı. Böylece Harem'i yücelttiklerini düşünürlerdi. Konakladıkları yerlerde o taşı bir yere bırakır ve Kâbe'yi tavaf ettikleri gibi taşı tavaf ederlerdi. Bu durum ilerledi ve artık hoşlarına giden taşlara ibadet etmeye başladılar. Onlardan sonra gelen nesiller de bunu ilerlettiler, İbrahim ve İsmail Peygamberlerin dinlerini değiştirdiler. Putlara tapmaya başladılar."[1]

Örnek açık. Taşları salt yüceltmek ile başlayan, "iyi niyetli" bir bidat yolculuğu şirk ile neticelendi.

İkinci örnek;

Telbiye, hacıların tavaf esnasında söyledikleri, hacılara özgü bir ibadettir. Hac menasikindendir. İbrahim'e (as) hac

Müşrikler Allah'a, peygamberlerinin gösterdiği şekilde değil, kendi akıllarının önerdiği şekilde ibadet ettiler. Amaçlarının da Allah'ı razı etmek olduğunu vurguladılar, ancak İbni Mesud'un belirttiği gibi "Nice hayrı murat eden vardır ki ona ulaşamaz."

1. Radvul Unuf, 1/350

Zira bidat, aziz ve pak İslam dininde yeni şeyler ihdas etmek, günahların en büyüklerindendir. Bu günahlara dalan ve bunları artık hayatının bir parçası hâline getiren insanlar için şirk ameli işlemek de kolaylaşıyor.

ibadetlerini öğreten Allah (cc), telbiyeyi de öğretmiştir. Telbiye aşağıdaki gibidir:

لَبَّيْكَ اللهُمَّ، لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، اِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

"Emrindeyim Allah'ım, emrindeyim! Emrindeyim Allah'ım! Senin ortağın yoktur. Emrindeyim! Hamd ve nimetler sana aittir. Mülkünde ortağın yoktur."[2]

Mekkeliler İbrahim'den (as) kendilerine kalan bu ibadet şekilleriyle haclarını ifa ediyor, belirtilen şekilde telbiye getiriyorlardı. Bir gün Mekke'nin ileri gelenlerinden Amr ibni Luhay isimli şahıs Kâbe'yi tavaf ederken telbiye getiriyordu:

" 'Emrindeyim Allah'ım, emrindeyim! Emrindeyim Allah'ım! Senin ortağın yoktur.'

O, telbiye getirirken yanında beliren bir ihtiyar da onunla telbiye getirmeye başladı ve 'Sadece bir ortağın vardır.' diye Amr'ın telbiyesine eklemede bulundu.

Amr tepki verdi, 'Bu da nedir!' diye itiraz etti.

Yaşlı adam, 'Sorun yapmana gerek yok. 'O ortağına da onun sahip olduklarına da sen sahipsin Allah'ım.' dersin.' diye tepkisine karşılık verdi.

Amr'ın da kafasına yattı. O da artık yaşlı adamın kendisine öğrettiği gibi telbiye getirmeye başladı. Amr'ın bu şekilde telbiye getirdiğini gören Araplar onu taklit etti ve artık telbiye değişmiş oldu."[3]

Amr'ın yanında beliren yaşlı adamın şeytan olduğu kaynaklarda zikredilmektedir.

Bir sonraki adım olarak Amr ibni Luhay, Şam'dan putlar getirdi ve bilfiil Araplara putperestlik girmiş oldu.[4]

Kâbe'nin taşlarını tavaf etmek gibi 'iyi' bir tasarruf, telbiye ibadetinde yapılan "basit" bir değişiklik orada kalmadı. İbrahim Peygamber'den (as) gelen İslam dinine dâhil edilen bu irili ufaklı bidatler onları Allah'a şirk koşan putperest müşrikler yaptı. Nebiyi Zişan'a karşı duracak, onu inkâr edecek, ona inen vahyi yalanlayacak insanlar oldular.

Zikrettiğimiz örneklerden de anlaşılacağı üzere müşrikler Allah'a (cc), peygamberlerinin gösterdiği şekilde değil, kendi akıllarının önerdiği şekilde ibadet ettiler. Amaçlarının da Allah'ı razı etmek olduğunu vurguladılar, ancak İbni Mesud'un (ra) belirttiği gibi "Nice hayrı murat eden vardır ki ona ulaşamaz."[5]

Burada önemli bir başka konuya da temas etmek gerekiyor:

Bidat, Şirke Açılan Kapıdır

Her bidat şirke açılan ve sahibinin ayağını kaydırması mümkün, tehlikeli bir kapıdır. Kimi zaman insanlar bidatleri küçümseyebiliyor, bidatçiliğin aslında çok da abartılacak bir günah olmadığını zannedebiliyorlar. Ancak şer'i naslar ve vakıa bize gösteriyor ki bu insanlar yanılıyorlar. Bidat hafife alınacak ve küçümsenecek bir masiyet değildir.

Yukarıda zikrettiğimiz Amr ibni Luhay hadisesi ve Mekkelilerin Kâbe'den taşlar alıp onun etrafında tavaf etmeleri örneği üzerinde iyi düşünmek gerekiyor. Bunu yaptıkları zaman da henüz İbrahim'in (as) milleti üzere olan Hanif insanlardı bunlar. Ancak bu zikrettiğimiz bidatler ya da daha başkaca bidatler onlara bir kapı açtı.

"Allah'ı kendi aklımızla razı edebiliriz."

Bu kapı giderek büyüdü, genişledi ve öyle bir zaman geldi ki putperest müşrik insanlar oldular.

Bidatler küfre açılan kapılardır olgusunu "günahlar küfrün postacılarıdır" hakikati bağlamında da ele almak gerekir. Zira bidat, aziz ve pak İslam dininde yeni şeyler ihdas etmek, günahların en büyüklerindendir. Bu günahlara dalan ve bunları artık hayatının bir parçası hâline getiren insanlar için şirk ameli işlemek de kolaylaşıyor. Çünkü şirkle aralarında bulunan muhkem takva bendlerini bidatleriyle ortadan kaldırmış oluyorlar. Allah'ım, bidatten ve şirkten sana sığınırız.

2. Radvul Unuf, 1/357
3. age.
4. age. 1/350
5. Darimi, 210

"Abdullah ibni Ahmed, babasına ait olan 'Zühd' kitabından rivayet ettiğine göre Muhammed ibni Sirin borç altına girdiğinde bundan dolayı kederlendi ve şöyle dedi: 'Biliyorum ki bu, kırk yıl önce işlediğim bir günah sebebiyledir.'

Burada, insanların günahlar konusunda yanılgıya düştükleri ince bir nokta bulunmaktadır. O da insanların, günahların etkisini o ânda görmemeleridir. Bazen bir günahın tesiri ileride ortaya çıkar; fakat insan, işlediği günahı unutmuştur. Kul, günahının etkisi ortaya çıkmayınca bundan sonra bir daha tozun yükselmeyeceğini ve durumun, şairin şu sözlerinde dile getirdiği gibi olduğunu zanneder:

'Duvar yıkılırken toz yükselmezse şayet

Yıkıldıktan sonra da yükselmez elbet.'

Subhanallah! Bu ince nokta nice insanı helak, nice nimeti yok etti; nice belaya davetiye çıkardı. Cahiller bir yana, buna aldanan nice âlim ve faziletli kimseler vardır. Aldanan kişi, zehrin ve öldürücü yaranın eninde sonunda etkisini gösterdiği gibi günahın da etkisini gösterdiğini bilmez."[1]

---

1. Kalbin İlacı, İbni Kayyım El-Cevziyye, Polen Yayınları, s.94

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

HİDAYETLE DİRİLEN: İKRİME İBNİ EBU CEHİL

Bir önceki yazımızda İkrime'nin (ra) hidayetle dirilişini anlatmıştık. Bu ayki yazımızda ise hayatının geri kalan kısmında sergilediği fedakârlıklardan bahsedeceğiz.

Zirveye Doğru

Şüphesiz ki İslam'ın zirvesi cihaddır.[1] Bu yüzden İkrime de (ra) zirveye odaklanmış, geçmişte yaptıklarını ancak bu kutlu amelle telafi edeceğini düşünmüştür. Zaten Allah (cc) onun tabiatını cihada meyilli olarak yaratmıştır. O da iman eder etmez Allah Resûlü'nün (sav) teşvikiyle, gösterdiği ufuğa doğru ilerlemiştir. İman ettiği sırada geçmişini telafi etmek için bir söz vermiş ve son nefesine kadar da bu sözü tutmuştur:

"...İkrime dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Sana yaptığım her türlü düşmanlık ve şirki ortaya koymak amacıyla bindiğim binekten dolayı benim için bağışlanma dile.'

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Allah'ım! Yaptığı her düşmanlığı, konuştuğu her sözü ve senin yolundan (insanları) alıkoymak için kullandığı her binekten (vasıtadan) dolayı İkrime'yi bağışla!' dedi.

'Ey Allah'ın Resûlü! Bana, bildiğin şeylerin en hayırlısını emret ki onu öğreneyim.' dedi.

Resûlullah (sav) ona dedi ki: 'Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim, de ve Allah yolunda cihad et.'

Bunun üzerine İkrime, Resûlullah'a (sav), 'Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a yemin ederim ki, (insanları) Allah yolundan alıkoymak için harcadığımın iki mislini (miktarını) Allah yolunda harcamadıkça harcamayı bırakmayacağım. Yine Allah yolundan alıkoymak için savaştığımın iki misli kadar Allah yolunda savaşmadıkça savaşmayı terk etmeyeceğim."[2]

"Şüphesiz iyilikler, kötülükleri giderir."[3] Bu kaideyi iyi anlayan İkrime, Allah Resûlü'nden aldığı nasihat doğrultusunda güzel işlerin altına imza atmıştır. Allah Resûlü ile birlikte birçok gazveye katılmış, özellikle Huneyn Gazvesi'nde büyük bir kahramanlık sergilemiştir. Allah Resûlü (sav) vefat ettikten sonra da aynı azimle mücadeleye devam etmiştir.

İkrime'nin (ra) bu örnekliği özellikle şu zamanda mumla aranan erdemlerden bir tanesidir. Kişinin, hatasını bilip onu telafi etmek için çaba harcaması kadar büyük bir samimiyet yoktur. Ne yazık ki bu olgunluğa çok az insan erişebiliyor.

Takvimler Hicri 15. seneyi gösterdiğinde İkrime (ra) için artık şehadet vakti gelmişti. Yermuk Savaşı, onun şehadetle zirveye erişeceği savaştı.[4] Bir komutan olarak Rumların karşısına çıkmış ve orada büyük bir şecaatle mücadele etmişti.

Müslimler, toplamı yaklaşık kırk bin askerden oluşan bir orduyla Şam'a yürümüş ve zamanın süper güçlerinden olan Bizans'ın karşısına çıkmıştı. Ordular Şam'a yöneldiklerinde Bizanslılar büyük bir korkuya kapılıp Herakliyus'a mektup yollamışlardı. Herakliyus bu haberi öğrenince korku dolu şu cümleleri yazmıştı:

"Yazıklar olsun size! Bunlar yeni bir dine bağlı kimselerdir. Bunlara kimse karşı koyamaz. Bana uyun da Şam haracının/vergisinin yarısını kendilerine vermek üzere onlarla barış antlaşması yapın ki Bizans dağları sizin elinizde kalmaya devam etsin. Eğer bu tavsiyeme uymazsanız onlar sizden Şam'ı alırlar ve sizi Bizans dağlarında sıkıştırırlar."

Herakliyus tüm yönetimi altındaki bölgelere haber yollayıp büyük bir ordu topladı. Tüm bu orduların sayısı 280 bine ulaşıyordu. Bu sayı karşısında Müslimler hayret içerisinde ne yapacaklarını bilemediler. Ordular dağlardan, denizin dalgaları gibi akın akın karşılarına doğru geliyordu. Rahiplerin teşvikiyle ilahiler okuyan askerlerin sesleri tüm ovada yankılanıyordu. Bu zor

1. Tirmizi, 2616; Müsned, 21510
2. Kitabü't Tabakati'l Kebir, İbni Sa'd, 4/88; Hâkim, 5011
3. 11/Hûd, 114
4. Bazı kaynaklarda İkrime'nin (ra) Ecnadeyn Savaşı'nda şehit olduğu söylenir. Ecnadeyn Savaşı, Yermuk Savaşı'na bağlı olup hemen akabinde gerçekleşen ve aynı dönemde yapılan bir savaştır. Bundan dolayı tarihçilerimiz, birbirlerine yakın tarihte vuku bulan bu savaşları birbiriyle karıştırmış veya İkrime'nin (ra) hangisinde şehit olduğunu karıştırmış olabilirler. (Detaylı bilgi için bk. Kitabü't Tabakati'l Kebir, İbni Sa'd, 4/88; El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesir, 9/670)

durumu gören Müslimler, dönemin halifesi Ebu Bekir'e (ra), ne yapacaklarını sormak için mektup yazdılar.

Ebu Bekir (ra) onlara şöyle cevap verdi:

"Toplanın, tek bir ordu hâline gelin. Müşrik askerlerin üzerine atılın. Siz Allah'ın dininin yardımcılarısınız. Allah, dinine yardım edenlere yardım eder. Kendisini inkâr eden kâfirleri ise yardımsız bırakır. Sizin gibi bir ordu, sayı azlığından ötürü mağlup olmaz. Ancak günahlar yüzünden mağlup olabilir. Bu sebeple günahtan sakının. Sizden her bir asker, arkadaşıyla bağlarını güçlendirsin."

İkrime ve Halid (r.anhuma) eski günlerde olduğu gibi iki büyük birlik hâlinde omuz omuza savaşmak için hazırlanıyorlardı. Ancak bu sefer İslam'ın safındalardı. Halid (ra), Ebu Bekir'in (ra) emriyle orduları bir araya getirip onların başına geçti. Onlara nasihat edip savaşa teşvik etti.

Bizans'ın komutanlarından olan Mahan, Halid ile iki saf arasında barış yapmak için bir görüşme istedi ve şöyle dedi:

"Sizin, ülkenizden çıkıp buraya gelmenize sebep olan şeyin açlık ve yoksulluk olduğunu biliyoruz. Gelin sizden her bir adama on dinar ile giyecek ve yiyecek verelim de ülkenize geri dönün, gelecek sene de yine aynı miktarda size gönderelim."

Halid dedi ki: "Senin anlattığın sebeplerden ötürü ülkemizden çıkıp gelmiş değiliz, yalnız biz kan içen bir milletiz. Duyduğumuza göre Bizanslıların kanından daha lezzetli bir kan yokmuş, işte biz bunun için geldik!"

Mahan, "Vallahi Arapların böyle olduğunu sanmıyorduk." dedi.

Halid (ra) ve Mahan, ordularının yanına döndükten sonra şiddetli bir çarpışma oldu. Öyle ki savaş esnasında; yere düşen bir çividen, kopan bir bilekten ve havada uçuşan bir elden başka bir şey görülemiyordu. Orduların gerisinde duran İkrime ibni Ebu Cehil de (ra) şöyle demişti:

" 'Ben, birçok yerde Resûlullah ile (sav) beraber savaştım. Bugün mü sizden kaçacağım!'

Böyle dedikten sonra arkadaşlarına döndü ve 'Bugün kim ölüm üzere bana biat eder?' diye nida etti.

Amcası Haris ibni Hişam, Dırar ibni Ezver ve 400 kadar Müslim, İkrime ile biatleştiler. Halid'in çadırı önünde düşmanla amansızca savaştılar. Sebat ettiler. Bazıları yaralandı. Birçoğu da şehit edildi." [5]

Ebu İshak Es-Sebi şöyle der: "Yermuk günü İkrime savaşa katılarak var gücüyle savaştı ve şehit oldu. Vücudunda yetmiş küsur ok yarası ve diğer darbeler vardı." [6]

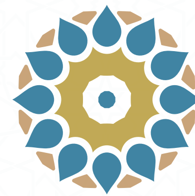
İşte İkrime! İslam'dan sonraki hayatında cesareti ve fedakârlığıyla dünya ve ahirette yüksek mertebeleri elde etmiştir. Nice zorluklarla karşılaşmış, aynı savaşta hem oğlunu hem amcasını şehit vermiş, birçok darbe almış, ama asla geri dönmemiştir. Hayatının ilk evresinde birçok fırsatı kaçırsa da sonradan yaptıklarıyla hatasını fazlasıyla telafi etmiştir.

Onların bu onurlu mücadeleleri, bugün aynı fırsatı kaçıran Müslimlere ibret olmalıdır. Geç iman edip davaya hizmetten geri kalmış olabilirler. Ancak geçmişini bugün masiyetlerin dalga dalga yayıldığı, küfür sisteminin egemen olduğu şu topraklarda mücadele ve fedakârlıklarıyla telafi edebilirler. İkrime bunu başarmıştı, öyle ki Allah'ın (cc) kendisine gülümsediği kimselerden olmuştu:

"Allah iki kişiye güler; onlardan biri diğerini öldürür (şehit olur ve cennete girer), diğeri ise daha sonra tövbe eder (mümin olur ve başka biri tarafından) şehit edilir böylelikle ikisi de cennete girer." [7]

"Şehitlerin en üstünü, savaş esnasında öldürülünceye kadar yüzünü düşmandan çevirmeyen şehitlerdir. Onlar cennetin en yüksek köşklerine yerleşirken Rabbleri de onlara bakıp güler. Rabbin, dünyada bir kuluna gülerse, artık onun için bir hesap söz konusu olmaz." [8]

Allah (cc) kendisinden razı olsun.

5. El-Bidâye ve'n-Nihâye'den özetle: Vakidi ve diğerlerinin anlattıklarına göre bunlar, yaralanıp yere düştüklerinde su istediler. Kendilerine biraz su getirildi. Su bunlardan birine yaklaştırıldığında, yanındaki diğer yaralı su dolu kaba baktı: "Suyu ona götürün" dedi. İkinci yaralıya götürüldüğüne su dolu kaba baktı: "Suyu ona götürün" dedi. Böylece su kabı baştan sona hepsine götürüldü. Hiçbiri içemeden tümü vefat etti. Allah (cc) hepsinden razı olsun.

Tabakat'ta Habib ibni Ebu Sabit şunu anlattı: "Haris ibni Hişam, İkrime ibni Ebu Cehil ve Ayyaş ibni Ebu Rebia, Yermuk Savaşı'nda yaralı olarak taşındılar. Bunlardan Haris ibni Hişam, kendisine içecek su istedi. O sıra da İkrime kendisine bakınca, "Suyu İkrime'ye verin." dedi. Ayyaş ibni Ebu Rebia İkrime'ye bakınca, "Suyu Ayyaş'a verin." dedi. Su ne Ayyaş'a ne de onlardan birine ulaştı. Su ulaşıncaya kadar ölmüşlerdi." (Tabakat, İbni Sad; El-İsabe, İbni Hacer (Bazı âlimlerimiz bu rivayetleri zayıf kabul etmişlerdir.))

6. Es-Siyer, Zehebi, 1/324
7. Buhari, 2826; Müslim, 1890
8. Mecmau'z Zevaid, 9513

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

BİN MUSİBET, BİR NASİHAT

Savaşlar, depremler, kıtlık, kuraklık, orman yangınları, seller, trafik kazaları, toplu ölümlerin yaşandığı maden göçükleri, tek seferde onlarca, yüzlerce mültecinin Akdeniz'in karanlık diplerine gömülüp boğulması ve daha nice büyük küçük musibetler... Tüm bunlar, nimetlerin en büyüğü ve en değerlisi olan tevhid ve hidayetin kaybedilmesinden daha ağır bir musibet değildir.

İnsanlara verilen öğütler ve nasihatler çoğu zaman kulak ardı edilir ve önemsenmez. Kurulu düzene, hayata yön veren düşüncelere ve mevcut yaşam tarzına aykırı olduğu için özellikle de Rabbani ve Nebevi nasihatler genellikle zamansız, rahatsız edici ve paradigmayı tümden değiştirici olarak değerlendirildiğinden insanların çoğu bu öğütlere karşı mesafeli durmuş, tereddüt etmiş veya hasmane tavırlar içine girmişlerdir.

Nasihat aslında aklın da aşısıdır; olgunlaştırır. Nasihatler olmasaydı, bugün insanlığın sahip olduğu itikadi, ilmî, ahlaki, kültürel ve diğer devasa birikimler de olmayacaktı.

Nasihat edilen kişiler veya toplumlar bunun kıymetini hakkıyla takdir etmelidir ki o nasihati ileride başlarına gelecek ciddi bir musibet neticesinde anlamak mecburiyetinde kalmasınlar. Nitekim onlar nasihati musibetler vesilesiyle tecrübe edip nefesleri kesildiğinde bu can acıtıcı deneyimler kendilerinden sonrakilere de aktarılmış olur. Fakat bu nasihat yahut musibetlerin ders ya da ibret olarak aktarıldığı sonraki nesiller de bunları kulak ardı ederse, daha önce yaşanmış trajedileri yeniden tecrübe etmek zorunda kalırlar. Bu durum böylelikle âdeta bir kısır döngü şeklinde süregider.

Bilhassa itikadi, amelî ve ahlaki açıdan yanlış istikametlere yönelmiş kimi insanlara ve toplumlara ne kadar çok öğüt verilirse verilsin, tuttukları yanlış yoldan kendilerini doğruya ve hidayete yöneltecek olan bu öğütlere kalplerini ve kulaklarını kapattıklarında, kendi öz nefisleri aleyhine bir sonuçla karşılaşır ve hasılaları zarardan başka bir şey olmaz. Ama takip ettiği yanlış yolda başına gelen bir felaket (musibet), onu doğru yola yöneltme hususunda nasihatlere kıyasla daha etkili olabilir. Yıkıcı ve kötü tecrübelerin (musibetlerin) öğretme gücü çoğunlukla sözlerden (nasihatlerden) daha kuvvetlidir.

İnsanın karşılaşabileceği en büyük musibet, tevhidden ve sünnetten yüz çevirmiş olmasıdır. Savaşlar, depremler, kıtlık, kuraklık, orman yangınları, seller, trafik kazaları, toplu ölümlerin yaşandığı maden göçükleri, tek seferde onlarca, yüzlerce mültecinin Akdeniz'in karanlık diplerine gömülüp boğulması ve daha nice büyük küçük musibetler... Tüm bunlar, nimetlerin en büyüğü ve en değerlisi olan tevhid ve hidayetin kaybedilmesinden daha ağır bir musibet değildir.

Yeni nesil fertlerin yaradılış kabiliyetlerini yanlış istikametlere yönelten, ürettikleri toplum baskısının kötü sonuçlarını köhnemiş ideolojiler, çirkin davranışlar, kötülenmiş huylar, taassup, körü körüne taklit ve nefsin arzuları gibi masiyetlerden ve münkeratlardan hoşlandırarak tevhid ve sünnetten kaçındıran durumlara alıştırmakla, kör kara cahiliyeye âdeta altın çağ yaşatırlar.

Çağdaş, laik, batıcı, demokrat, milliyetçi, muhafazakâr demokrat, mutlak eşitlikçi, sosyal demokrat, sosyalist, ateist, deist ve envai türden mahlukat, içinde bulunduğu iflas hâlini idrak edememekte ve önünde sonunda karşılaşacakları Rabblerine karşı akıl dışı, cüretkâr tavırlar sergilemekten kaçınmamaktalardır. Kazanmayı umdukları ise kaybettiklerinin yanında okyanustan bir damlanın izi dahi değildir.

Son yıllarda yaşanmakta olan musibetler karşısında ortaya konan tavır ve yaklaşımlar, inanç ve ahlak açısından sel süprüntüsü gibi, fesat kasırgasının önüne katarak yıkıp devirdiği enkaz misali toplumun içinde bulunduğu derin vahameti yeniden gözler önüne sermiştir. Tekrardan görüldü ve anlaşıldı ki İslam bir vadide, insanların ekseriyeti ise bir başka vadide...

Katıksız bir tevhidle iman etmezler. Allah'tan başkasına ilah diye tapınırlar. Allah'ın (cc) yolundan engeller ve değersizleştirip kötülemeye çalışırlar.

Tevhidin nurundan alabildiğine uzak ve derin bir sapıklık içindelerdir.

Dünya hayatının cazibesine kapılıp dünya hayatını tercih ederek geçici dünya nimetleri arasında kalmayı, ahiretin daimî ve bitimsiz nimetlerine üstün tutarlar.

Dünyevi olanı, meşru olmayan yollarla elde eder ve batıl amaçlar uğruna harcarlar. Dünyaya ve dünyevi olan her ne varsa hepsine taparcasına düşkünlük gösterirler.

Allah'tan (cc) hayâ etmezler. Sayısız ayet ve delillere karşın hakkı düşünmezler. Hidayetten saptırıcı oldukları aşikâr olduğu hâlde sapkın yöneticilere ve bilginlere körü körüne uyarlar.

Ölümden sonraki hayat diye yakine dayalı bir inançları olmadığından ahiret yurduna hazırlık yapmazlar.

Ateş çukurlarının kenarında durdukları hâlde kendilerini emn ü emân içinde zannederler. Onların çoğu kalbiyle yahut ameliyle kâfir olup, Allah'a (cc) iman etmemişlerdir.

Geçmiş kavimlerdeki müşriklerin başına bir bela ve musibet geldiğinde yalnız Allah'a (cc) yönelerek ihlasla O'na dua ederlerdi.

Çağdaş müşriklerin ise şirk ve azgınlıklarını arttırmakta ve karşılaştıkları musibetler kendilerini Allah'tan (cc) daha çok uzaklaştırmaktadır.

"Gelecek olan azaba Allah'tan (cc) başka hiç kimse engel olamaz ve o azap geldikten sonra hiç kimse o azabı kaldıramaz." gerçeğini hakkıyla idrak etmezler.

Her sözleri hakka karşı inatlarını, kinlerini, cehaletlerini ve azgınlıklarını ortaya çıkarır. Doğruluktan ve doğrulardan hoşlanmazlar. Allah'ın (cc) dinine ve yoluna eğri diyerek yanlış göstermeye çalışırlar.

Dosdoğru dini eğmeye, bozmaya, değiştirmeye ve türlü türlü şirk unsurlarıyla karıştırıp barıştırmaya çalışırlar.

Tevhidin aydınlığını, çağdaş şirk ideolojilerinin hüsrana uğratan zifiri karanlığı gibi görüp gösterirler.

Hak ve hakikatten o denli uzağa sapmışlardır ki, ona yaklaşmak ve kurtuluşa ermek ihtimalini bizzat kendi elleriyle yok ederler.

Yeni nesil fertlerin yaradılış kabiliyetlerini yanlış istikametlere yönelten, ürettikleri toplum baskısının kötü sonuçlarını köhnemiş ideolojiler, çirkin davranışlar, kötülenmiş huylar, taassup, körü körüne taklit ve nefsin arzuları gibi masiyetlerden ve münkeratlardan hoşlandırarak tevhid ve sünnetten kaçındıran durumlara alıştırmakla, kör kara cahiliyeye âdeta altın çağ yaşatırlar.

Konu, Kur'ân-ı Kerim olunca "Arap, Arapçı, Arap hayranı..." olarak etiketlerler de kendileri aynı Arapların bir kısmının icadı ve Ebu Leheb menşeli "Türk veya Kürt Baasçısı ve Şebbihası" olarak istatistikleri bile tutulmayan katliamcı güruh olunca aydın (!) dahi olabiliyorlar.

Allah (cc), zeki olmadıklarından dolayı değil, akıldan mahrum oldukları için iman etmeyen ve iman edenlere nefret besleyenlerin üzerine tıpkı çağrıldıkları isim gibi kendilerinden ayrılmayan maddi ve manevi bir rics bırakır. Suretleri de siretleri de artık bu ricsin aynadaki tezahürü gibidir.

İşledikleri cürmün ve masiyetin küçüklüğüne yahut büyüklüğüne bakarlar da bu cürüm ve masiyetleri kime karşı yaptıklarının idrakine varmazlar. Aslı astarı olmayan kutsallıklar ve menkıbeler uydurarak dine sokmaya çalışırlar.

Yöneticisi oldukları yahut içinde bulundukları konumlarından dolayı insanlara karşı cebbar ve mütekebbir olanların Kıyamet Günü insanların üstüne basarak çiğnediği karınca gibi haşrolunacaklarından da gafillerdir.

"Âh, ah... Keşke Allah'a ve Resûl'üne itaat etseydik." diyerek dövünecekleri günde, yüzleri ateşte evrilip çevrilecek olan iflah olmaz azgınlardır.

Yangın için su ne ise, Allah'ın (cc) azabından emin ve selamette olmanın da çokça istiğfarla mümkün olabileceğini bilseler dahi, itikadi/manevi sensörleri işlevsiz kaldığı için bunu yapmaktan imtina ederler.

Nifak ehlinin ve bidatçilerin inançlarını gündemleştirerek toplum içerisinde yayılmasını sağlayacak yol ve yöntemler çıkarıp kalplerde filizlenen zehirli kanaatleri sağlamlaştırırlar.

Kalpleri ölmüş. Öyle ki acı, elem ve ıstırap veren yaralardan ötürü hiçbir şey hissetmemektelerdir.

Kalplere şüphe ve şehvet tohumları atarak saf ve temiz tevhid akidesini karıştırmaya gayret ederek kesin kanaatler olmaktan çıkarmaya gayret ederler.

Hiçbir tedbirin tek başına kaderi önleyemeyeceğine iman etmezler ve ancak Yüce Allah'a yapılacak samimi duanın/kulluğun, kaderi geri çevirebileceğine de ihtimal vermezler.

Hevasına uygun düştüğü vakit hakka tabi oluyormuş gibi görünüp hevasına aykırı olduğunda hakka muhalefet ederek güya doğru istikamette olduklarını göstermeye çalışırlar.

Fıtratları, akideleri ve ahlakları bozulduğundan, onlar için köpekbalıklarına yem olup helak olmak dahi Nuh'un (as) kurtuluş gemisine binmeye tercih sebebidir.

Bedenlerine hâkim olan kalpleri süfli amaçlar ve geçici metaya esir ve köleyken, yeryüzünde rahatça gezip dolaşmakla özgür olunamayacağını fehmetmezler.

İslam'ı; kubbenin tozu ve minarenin gölgesinden ibaret zannederler de Resûlullah'ı (sav) yalanlarlar. Onun getirdiklerinin en az bir kısmını reddederler. Ondan ve getirdiklerinden nefret ederler. Onun dinine ve muvahhidlere zarar geldiğinde rahatlayıp sevinirler, zarar vermek için düşmanlarıyla iş birliği yaparlar ve onun dini üstün geldiğinde sıkılır, üzülür, endişelenir ve korkarlar.

Sihirbaza, falcıya, medyuma, astroloğa gider ve söylediklerine inanarak, tasdik ederek Resûlullah'a (sav) indirileni inkâr ederler.

Yaptıkları işlerdeki sorumluluğu küçümserler. Hatadan, ihmalden ya da insanların hak ve menfaatlerini, mallarını, huzurlarını ve güvenlerini çiğnemekten ötürü herhangi bir günah duygusuna kapılmazlar.

Başka insanlarla ilişkilerinde doğruluk ve istikametten uzaklaşırlar. Çoğunlukla yalan söylemeyi gerektirecek herhangi bir sebep yokken bile gayet rahat bir şekilde yalana başvururlar.

Saygın (!) veya sıradan, küçük ya da büyük, zengin yahut fakir olanları dâhil genel olarak sadık, dürüst ve güvenilir değillerdir.

Tarihin belli bir döneminde ataları "insanlar arasından çıkarılmış en hayırlı ve vasat bir ümmet" vasfına haizken, tevhid ve sünnetten yüz çevirdikleri şu çağımızda insanlar arasındaki en zelil topluluk derekesine düşmüşlerdir.

Söz, ehil olmayanın ağzına düşüp cahilce fetva vermekte ve mal da infak etmeyenin kesesinde ve kasasında toplandığı için işler değerini yitirmiş ve hayat daha az lezzet verir olmuştur.

Fuhşun yollarda, evlerde, ekranlarda, ormanlarda, bahçelerde, sahillerde, sahnelerde, kafelerde, barlarda, meyhanelerde ve saymakla bitmeyecek türlü türlü mekânlarda gece gündüz akıp gittiği günümüzdekine benzer bir başka "müptezellikler/musibetler çağı" yaşanmamıştır insanlık tarihinde. Bu vahim tablo, son dönemde yaşadığımız doğal veya insan kaynaklı büyük afetlerden çok daha yıkıcı ve ağır musibetler silsilesidir:

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةًۚ
وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"Yalnızca sizden zalimlerin başına gelmekle kalmayacak, (suçlu suçsuz herkesi kuşatacak o dehşetli) fitneden sakının. Bilin ki Allah, cezası çetin olandır."[1]

1. 8/Enfâl, 25

ALZHEİMER (ALZAYMIR)

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

Sade döşenmiş büyükçe bir salon. Pencerenin yanında tek kişilik bir koltuk. Hemen arkasında bir lambader. Büyük boy, beş raflı bir kitaplık. Kitaplar alelade yerleştirilmiş. Birçoğu masanın üstünde. Kimi açık bırakılmış kimi çokça karalanmış. Dergilikler de nasibini almış bu dağınıklıktan. Yerde bir diz battaniyesi. İçeriye bir ut kokusu hâkim. En sevdiği koku. Geçmişe dair hatırladığı nadir şeylerden. Masaya saçılmış mektuplar. Anılar mı demeliyiz onlara?

İçeri süzülen genç bir bayan, mütebessim. Ve şefkat dolu. Sesi tanıdık geliyor, ama nereden? Gözleri ışıl ışıl. Sevgiyle bakıyor. Konuşmuyor. Önce masayı topluyor. Ardından dergilikleri. Karışık kitapları düzenleyip çıkıyor. Tekrar gelişinde elinde bir tepsi. Bir yığın ilaç... Ve bir sürahi. İnce, zarif, billur bir sürahi. Diz battaniyesini kaldırıp itinayla dizlerine örtüyor:

- Üşümüşsün.

- Biraz.

- Yorulmadın mı? Yat istersen.

- İçirmeyecek misin o acı şeyleri?

- Üzgünüm. İçirmeliyim.

- İyi, ver sırayla.

- Bismillah.

- Önce suyu ver elime.

- Buyur.

- Ben yatıyorum, bir ihtiyacın olursa seslen.

- Burada mı kalacaksın?

- Evet, bu gece de burada kalacağım.

- İyi, sen bilirsin.

Uzun bir gece. Kış geceleri zaten hep böyle, hiç bitmiyor. İyi ki kitaplar var.

Kitaplığa doğruluyor. "Bak yine karıştırmış bu kız kitaplığı. Neymiş efendim, düzenliyormuş! Kime göre düzen? Düzenimi bozuyorsun, diyorum. Anlamıyor. Bir de gülüyor. Hep gülümsüyor. Ben kızıyorum, o gülüyor."

Beyaz bir kâğıda, mavi tükenmez kalemle yazılmış mektup. "Ah babacığım," diye başlıyor. Sitem ve hatıralarla doldurulmuş her satırı. Bir kez daha okuyor mektubu. Ve bir kez daha... Belli ki ilk mektup değil yazılan. Fakat hiç cevap verilmemiş olmalı. Öyle anlaşılıyor yazılanlardan. Kısa, acı hatıralar içini burkuyor.

“Sahi kim bu genç kız? Ne işi var bizim evde? Ve ben onu nereden tanıyorum? Çalışma arkadaşlarımdan biri mi? Ya da yakın akrabalardan?”

Kalınca bir kitap alıyor raftan. Kitap kokusunu oldu olası sever. Sayfaları çevirip neredeyse her yaprağı kokluyor.

O da ne? Bir zarf düşüyor içinden. Oldukça yıpranmış. Gönderen kısmında bir kadın ismi. Alıcı kısmında Yavuz Kerem yazıyor. Her ikisini de tanımıyor. İyi de başkasına ait bir mektubun ne işi var benim kitabımda?

Yavuz Kerem... Adres de tanıdık değil. Meraklanıyor. Zarf açık. Mektubu çıkarıyor. Bana ait değil. Okuyamam. Okumamalıyım. Ama benim kitabımın arasında.

Beyaz bir kâğıda, mavi tükenmez kalemle yazılmış mektup. “Ah babacığım,” diye başlıyor. Sitem ve hatıralarla doldurulmuş her satırı. Bir kez daha okuyor mektubu. Ve bir kez daha... Belli ki ilk mektup değil yazılan. Fakat hiç cevap verilmemiş olmalı. Öyle anlaşılıyor yazılanlardan. Kısa, acı hatıralar içini burkuyor.

Yatağa uzanıyor. Elinde Yavuz Bey’e ait mektupla. Zihninde tekrar eden sitem dolu satırlar:

“...Çok küçüktüm. Sana ne kadar da ihtiyacım vardı. Sevgine, şefkatine... Ama yoktun yanımda. Annesiz büyüyen bedenim, babasızdı aynı zamanda...”

“...Bir gece sabaha kadar seni bekledim. Başımı okşarsın belki, azıcık konuşursun diye ümitlendim. Her zamanki tavrınla savuşturdun beni, ‘Çok yorgunum, yatacağım.’ deyiverdin.”

“...Ayrı dünyaların insanıyız, derdin anneme. Ne yaptığını beğenirdin ne konuştuğunu. Sahi baba, annemle neden evlendin?”

“...Hiç bitmezdi kavgalarınız. Bir defasında aşağıya düşen mandallar yüzünden dahi kavga ettiniz. Neydi bölemediğiniz?”

“...Öldüğünde ardından yas dahi tutamadım anneciğimin. Kurtuldu diye sevindim içten içe. Senin inciten dilinden, yok sayışından, ihmal edişinden. O kurtuldu, ya ben?”

“...Bizimleyken neden hep asıktı yüzün? Arkadaşların seni nasıl mutlu ederdi? Bizde olmayıp da onlarda olan neydi?”

“...Hep eleştirirdin. Önce annemi. Şimdi de beni... Hiç mi iyi yanımız yok? Bu kadar mı kararmıştı bize karşı gözlerin?”

“...Ne yaşımı tam bilirdin ne okuduğum okulları. Ne veli toplantıma katıldın ne düğünüme. Beni yalnızlık büyüttü, yalnızlık evlendirdi. Sahi baba, sen benim neyimdin?”

Kapı tıklanıyor. İçeri süzülüyor genç kadın. Erken kalkmış belli. Çörek otlu poğaçanın kokusu evi sarmış. Perdeyi açıyor. Kış güneşi evi dolduruyor.

- Hayırlı sabahlar, diyor genç kadın.

- Sana da, diyebiliyor yatağından doğrulurken.

Kız mütebessim. Yaklaşıyor.

- Lavaboya gitmene yardımcı olabilirim.

- Ne münasebet.

- Kızma. Sofra hazır.

- Hıh...

Lavaboya gidiyor. Elini yüzünü kurulamak için havluya uzanıyor. Yumuşacık. Mis gibi de kokuyor. Bu koku... Çok tanıdık. Zihninde karman çorman anılar, silüetler... Bir kadın çamaşır asıyor. Yanında sepet ve ıslak giysiler. Eve yayılan hoş koku. Ürkek bir ses. “Yavuuuz, mandal sepeti aşağıya düştü.” Sonrası... Hatırlayamıyor. O kadın kimdi?

Kapı tıklanıyor.

- İyi misin?

- Evet, evet. Geliyorum. Bir kez daha koklayıp asıyor havluyu.

- Masaya oturuyor. Bakışlarını kaçırıyor genç kadından. O ise sürekli yüzüne bakıyor. Gözleri ışıl ışıl.

- Bugün doktor randevun var.

- Gitmeyeceğim.

- Böyle bir seçeneğin yok.

- Hıh... Kimsin sen? Bakıcım mı? Bana karışamazsın.

Sofradan kalkıyor. Odasına geçiyor. Mektubu alıyor. Genç kadın, elinde siyah kaşmir bir paltoyla kapıda. İsteksizce giyiyor. Merdivenden inerken elini tutuyor genç kadın. Ürperiyor. Hastaneye varıyorlar. Bekleme salonundalar. Sekreter kız sesleniyor:

- Yavuz Bey, buyurun.

- Hadi baba. Sıra bizde.

NASIL GÖRÜRÜZ? BAKMAK VE GÖRMEK

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu, bu sayıda nöromotor gelişim yazımıza ara verelim istedim, sonra kaldığımız yerden devam edeceğiz, Allah'ın izniyle.

"Gözler O'nu (Allah'ı) idrak edip kuşatamaz. O ise tüm gözleri kuşatmıştır."[1]

Dünyada ne kadar insan varsa hepsinin gözlerini yaratan Allah'tır. Bu gözlere görmeyi bahşeden Allah'tır. Bu gözlerle gördüklerini kavramayı lütfeden Allah'tır. Tüm gözlerin üzerinde esas gören de El-Basîr olan Allah'tır. Ve tüm görme gözetleme işlerinin üstünde olan, yarattıkları üzerinde Er-Rakîb (gözetleyici) olan da Allah'tır.

İnsanın görmesi, Allah'ın El-Basîr isminin bir tecellisidir:

"(Öyleyse) insan neden yaratıldığına bir baksın?"[2]

Biz de bugün, Allah'ın (cc) bu hükmü doğrultusunda elimizden geldiğince bir insan gözünü, görmesini ve gördüğünü anlamlandırmasını izah etmeye, bu konuda biraz tefekkür etmeye çalışacağız, Allah'ın izniyle.

Görmek Nedir?

En başta Güneş olmak üzere farklı kaynaklardan çıkan ışığın, etrafımızdaki nesnelerin yüzeyinden farklı şiddet, biçim ve renklerde yansımasıyla gözümüze ulaşmasıyla, gözümüzdeki duyu hücrelerinin/reseptörlerinin bu ışığı ve içeriğini algılayarak bir sinir yoluyla beyne iletmesine, beynin de bu ışığı anlamlandırmasına "görme" denir.

Işığın bu yolculuğundaki durakların herhangi birindeki bir sorun bile görmemeye sebep olur. Örneğin, karanlıkta göze iletilecek bir ışık olmadığında, göz hasarlı olduğunda ve bu ışığı toplayamadığında, beyne ileten sinirde problem oluştuğunda ya da beyindeki görme merkezinde bir hasar varsa kişi göremez.

Görme duyusu için gözümüz, bir reseptörler/algılayıcı hücreler bütünüdür. Çeşitli uyarıları almayı sağlayan, ışığın şeklini, içeriğini, yoğunluğunu ilk alan parçadır. Asıl gören

Allah'ın görmesinin, El-Basîr isminin bir sınırı yoktur, tüm eksikliklerden münezzehtir. Görmesi hiçbir sınır gözetmeksizin her şeyi kuşatmıştır. Hiçbir engel Allah'ın görmesine mâni olamaz. Hiçbir görüntü bir diğerini perdelemez ve Allah dünyanın her yerindeki görüntüleri aynı anda görür, bu O'na zor değildir. Lakin insanın görmesi sınırlıdır. İnsan, birden fazla görüntüyü aynı ânda engelsiz göremez ve çok sayıdaki görüntü insan beyni tarafından değerlendirilip yorumlanamaz.

1. 6/En'âm, 103
2. 86/Târık, 5

Güneş tutulması insanın sınırlı görmesinin bir ürünüdür. Herkesin muhteşem doğa olayı diye izlediği, ağızları hayranlıkla açıkta bırakan "Güneş/Ay tutulması" insan gözünün aciz ve kısıtlı oluşunun bir sonucudur.

kısım beyindir. Bu alınan sinyallerin/uyarıların beyinde anlamlandırılması sonucu görürüz. Gördüğümüz şeyleri anlamlandıran da yine beyindir.

Gözün yapısı:

Göz organı, kafa kemiklerinin halka şeklinde içe çukurlaşması sonrası, göz çukurunda oluşumuna devam eder. Beyinle direkt bağlantılı olan göz sinirleriyle uyarılar, beyin ve göz arasında taşınır.

Göz küresinin çevresi, gözü hareket ettirmeyi sağlayan kaslarla çevrilmiş, âdeta yerine sağlamlaştırılmıştır. Gözün her bir hareketi için özel bir kası ve bu kası uyaran özel bir siniri vardır. Gözün sağa sola, yukarı aşağı, dışarı içeri ya da çaprazlara bakmasını sağlayan kaslar başka başkadır ve her kasın da kendisine ait farklı sinirleri vardır. Er-Rabb olan Allah (cc) bu kasları ve sinirleri gözün çevresine belli kurallarla dizmiş ve çalışmalarına dair hükümler indirmiştir.

Gözü dışarıdan gelen etkenlere karşı koruyan, gözyaşını göz yüzeyine yayarak beslenmesini ve temizlenmesini sağlayan göz kapağı da bir kas tabakasından oluşur. Göz kapağı kası, yüzdeki mimik kaslarından bir tanesidir. Vücudun en güçlü kası göz kapağı kasıdır. Çok güçlü ve kuvvetli kasılır, ama çabuk yorulur. Bir kişi gözlerini sımsıkı yumduğunda dışarıdan başka bir kişi ne kadar çabalarsa çabalasın göz kapağını açamaz. Ama kişi uzun süre sımsıkı hâlde tutamaz, kas bir süre sonra yorulur ve kendiliğinden gevşer. Güçlü kasıldığı gibi, vücutta en hızlı kasılan kaslardan biridir. İnsanın gözüne bir şey kaçtığı zaman göz kapağı saniyenin onda biri zamanda refleks verir, kapanır ve yabancı cismin içeri girmesi önler. Aynı amaçla kirpikler de göze girecek yabancı cisimlere karşı tutma işlevi görür. Kıvrımlı ve özel şekli sayesinde göze gelebilecek herhangi bir cismin kirpiklerde takılıp kalması sağlanır. Gözün üstündeki kaşlarımız da yabancı cisimlere karşı engeldir. Alnımızdan gelebilecek ter, salgı veya yukarıdan göze kaçabilecek herhangi bir şey ağ misali kaşlara takılır ve göz, yabancı maddelerden korunmuş olur. Yaratan, Allah (cc) olduğu gibi, yarattığını koruyup gözeten de O'dur.

Anne karnındaki bir fetüste alt göz kapağı ve üst göz kapağı bitişik hâlde yaratılır. Bir süre sonra aradaki hücreler programlı bir şekilde kendisini öldürür ve göz kapakları birbirinden ayrılır. Böylece birbiriyle bağımsız hâlde hareket edebilen ve arada açıklık oluşturabilen iki yapı meydana gelmiş olur. Bu aradaki açıklıktan da göz, görme işlemini gerçekleştirebilir. Hiç şüphesiz yararak/çatlatarak var eden, El-Fâtır ve El-Bâri olan Rabbimizdir.

Buruna yakın tarafta gözyaşı bezi bulunur ve gözyaşı üreterek gözün dış yüzeyinin ıslaklığını ve beslenmesini sağlar. Gözyaşı tuzlu ve şeffaf nitelikte bir salgıdır. Gözyaşının birçok özelliği vardır: Gözün en dışındaki beyaz kısmın (sklera) ve korneanın beslenmesini sağlar. Gözü yıkar ve temizler, bakteriler üzerinde öldürücü bir etkiye sahiptir. Gözün yüzeyinde kaygan bir zemin oluşturur, yabancı cisimlerin yapışmasını önler, yabancı bir cisim varsa dışarı atılmasını sağlar. Eğer gözyaşı olmazsa gözün en dış beyaz kısmı kurur, zamanla da ölür. Eğer kişi gözünü yeterince kırpmazsa veya geceleri gözü açık uyursa, gözün dış kısmı (sklera) kurur ve ciddi bir acıma hissiyle uyanır. Zamanla birçok göz hastalığı oluşması da muhtemeldir. Ne gariptir, insan bütün bu faydalardan habersiz günde binlerce defa gözlerini kırpar.

Gözün çevresinde damar ve sinir ağları da mevcuttur. Gözü, etrafındaki kasları ve diğer yapıları besleyen damarlar, bu yapıları uyaran sinirler Allah (cc) tarafından mükemmel bir incelikte yaratılmış ve gözün çevresine yerleştirilmiştir.

Işık ışınları göze ulaştığında üç yerde kırılır, yoğunluğu azaltılır ve tek bir noktada odaklanmaya çalışılır. Gözün en ön bölgesinde bulunan ışığı odaklamak ve gözü dış etkilerden korumak üzere özelleşmiş saydam ve hafif bombe bir tabaka olan kornea bulunur. Göze gelen ışığın büyük bir kısmı kornea tabakasından geçemez. Korneadan geçmeyi başaran ışık, gözün içerisindeki sıvılar içine girer ve bu sıvılarda da kırılmalara uğrar. Gözümüzün merceği olan lens dediğimiz tabaka da ışığı kırar ve en uygun yoğunluğa getirilip görme noktasında tek bir hedefe toplanmasını sağlar. Işık hedefe ulaştığında, gözün arkasındaki görme noktasına gelecek şekilde toplanmıştır.

Eğer gözümüz ışığı belli noktalarda kıramaz ve gözün arkasındaki tek bir noktaya toplayamazsa ışık saçılır, beynin anlayamayacağı birçok görüntü birbiri üzerinde

dağılır, görüntüler birbirine karışır ve kişi net bir şekilde göremez.

Bizim baktığımız ya da gördüğümüz bir görüntü, bu yollardan geçer ve gözümüzün arkasındaki retinada bulunan görme noktasına düşer. Retina, göz küresinin iç duvarını kaplayan bir tabakadır. Göze ulaşan ışık, görme noktasında toplandığında, görüntü elektriksel sinyallere çevrilerek göz sinirine iletilir.

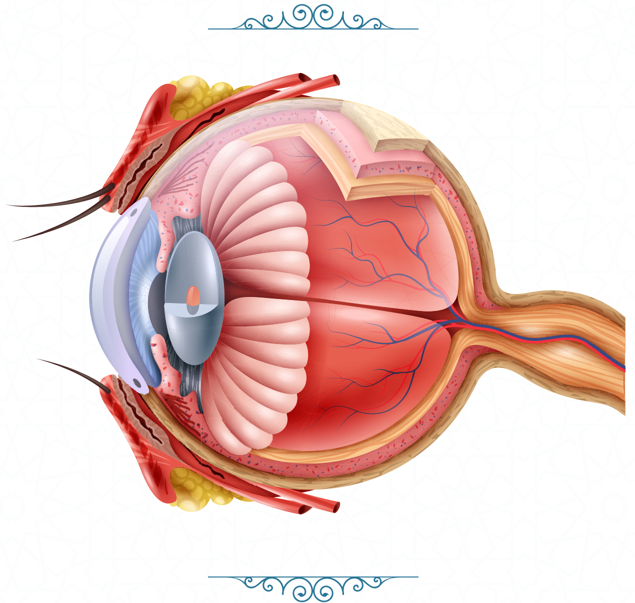
Retinada bulunan duyu hücreleri[3] görüntüyü alan ve işlemlerden geçirerek elektriksel sinyallere çeviren özel hücrelerdir. Koni ve basil diye isimlendirilen bu özel hücreler aldıkları görüntüyü beyne iletmek üzere elektriksel sinyallere çevirirken A vitaminini kullanırlar. A vitamini eksikliklerinde, özellikle gece (karanlıkta) görme bozulur.[4] Bu hücreler görüntüyü şekil, parlaklık, renk, boyut olarak çok çeşitli özelliklerle kodlar. Âlemlerin Rabbi olan Allah (cc), bu hücreleri gözümüzde belli bir sırada dizmiştir. Bu özel dizilim sayesinde insan gözü bir görüntünün önce şeklini ve boyutunu, sonra rengini algılayabilir olmuştur. Örneğin, size hızla yaklaşmakta olan "kırmızı bir top" olduğunu varsayalım. Göz, önce onun bir "top" olduğunu algılar ve refleks mekanizmalarını uyarır. Kişi, saniyenin onda biri kadar bir sürede kaçma refleksi verir. Sonrasında kendisine hızla yaklaşmakta olan topun "kırmızı" renkte olduğunu algılar. Bu özellik, doğada hayatta kalma serüveninde önemli bir yere sahiptir. Reflekslerimiz bizi tehlikelere karşı koruyan, hayatta tutan vesilelerdir.

Özelleşmiş görme hücrelerinde görüntü, yorumlanıp elektriksel sinyallere çevrildiğinde; beyne iletmesi için göz sinirine (optik sinir) ulaştırılır. Göz siniri, aldığı bilgilerin tamamını beynin arka tarafında bulunan görme merkezine (oksipital lob) iletir.

Beyin ve duyu organları özel bir iletişim hâlindedir. Örneğin, beynin sağ taraf görme alanını besleyen bir damar tıkandığında, bu sağ taraf beyin dokusu ölür ve kişinin sol gözü göremez hâle gelir. Bu durum aynı zamanda kişinin gören organının göz değil, beyin olduğunu gösterir. Çünkü bu olayda göz sağlamdır. Gözden aldığı görüntüyü beyne taşıyan göz siniri de sağlıklıdır, ama kişinin beyin damarı tıkandığından dolayı beyin dokusu beslenemeyip ölür ve kişi göremez hâle gelir, körleşir.

Göz, görmede; tüm görüntüleri toplayan, ilk düzenleme yapan bir aracıdır, esas gören organ beyindir. Tüm duyu organları, kulak, deri, göz, tat, koku... bu kurala tabidir. Duyu organları, aldığını iletmede aracıdır. Ama esas gören, esas duyan, esas sıcağı soğuğu, yumuşağı serti... hisseden, esas tat alan, kokuları algılayan beyindir.

Beyindeki görme alanlarının işlevlerinden bir tanesi de

her iki gözden gelen görüntüleri üst üste koyarak daha geniş bir görme alanı elde etmek, gözün kendisinden ters bir şekilde iletilmiş olan görüntüyü çevirerek düzeltmek ve iletilen bu bilgileri anlamlandırmaktır. Beyin her iki gözden gelen farklı görüntüleri birbiri üzerine düz bir şekilde birleştirir ve geniş bir görme alanı elde eder. Bu muhteşem yaratma neticesinde, bir çukur içerisinde bulunmasına ve aralarında burun gibi görme alanını kısıtlayan bir engel olmasına rağmen gözlerimiz tek bir fotoğraf karesi yerine, kısıtlayıcı faktörlerden etkilenmeden âdeta panoramik bir manzara gibi her yönden genişletilmiş bir görüntü elde eder. Ve beyin bu şekilde bir ağacı, gölü, kediyi veya bir yüzü daha geniş bir şekilde görmüş olur.

Sağ göz ve sol göz kendi tarafını geniş bir yelpazede görebilir. İnsan iki gözüyle baktığında çok daha geniş bir alanı görebilirken, bir gözünü kapattığında aslında diğer gözün bazı alanları göremediğini fark eder. Beyin, sağ gözün gördüğü alan ile sol gözün gördüğü alanı birbiri üzerine koyarak tek bir tane ve geniş bir görüş açısı elde eder.

Beyin açısından üst üste konulan görüntülerde, ortak görülen alanların aynı olması gerekir. İki gözün ortak gördüğü alanlardan beyne farklı netlikte iki görüntü ulaştığında ve bu görüntüler birbiriyle aynı olmadığında, beyinde eşleşme gerçekleşmez. Eşleşemeyen görüntülerde kişi bir nesneye ait iki görüş sağlayamayacağı için beyin, bir gözün gönderdiği bilgileri değerlendirmeye almaz, o gözü siler. Hâlbuki göz sağlamdır; net olmasa da görüyordur, ama gözün gönderdiği görüntü beyinde işlenmediği için zamanla kişinin gözü körleşir. Çünkü beyin artık o gözden dünyaya bakmıyordur.

Sık sık bakmak ve görmek arasındaki farktan bahsedilir. Peki, bakmak nedir? Görmek nedir?

3. Koni ve basil hücreleri, reseptör görevi görürler.
4. A vitamini eksikliğinde görülen ve halk arasında tavukkarası olarak bilinen gece körlüğü hastalığı oluşur. Zayıf ışıkta, karanlıkta görmenin azalması durumudur.

Görmenin bir nimet olduğu gibi, insan gözünün aciz görmesi ve görmesinin kısıtlı olması da bir nimettir. Bir engel arkasında kalan görüntü insan için görünmez olur. Bu da mahremiyeti doğurur.

"Çünkü gözler kör olmaz. Asıl kör olan, sinelerdeki kalplerdir."[5]

Görmek, gözle olduğunda "basar", kalple olduğunda "basiret" denmektedir. Basiret, kalp gözünün açık olması; hakikati görmektir. Basiret; insanın kalp gözüyle görmesi, olayların iç yüzünü anlaması ve yaşanan olaylardan/alametlerden, ileriye dair muhkem öngörüler elde etmesidir.[6]

Bazı duyu organlarımız biz istesek de istemesek de o duyuyu alır. Örneğin soğuk. Bu, derimizin algıladığı bir duyudur ve insan buna engel olamaz. Derisinin, duyularını algılamasını ve hissetmesini önleyemez. Ama görme duyusu bizlerin mâni olabildiği, yönlendirebildiği bir duyudur. Göz kapaklarıyla engel koyarak veya başka yöne bakışları çevrilerek, gözleri kısarak görüntülerden beri olabiliriz. Allah (cc), müminlere, görme duyusunu kontrol altına almasını emreder:

"Mümin erkeklere:'Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini korumalarını' söyle. Bu, onlar için en hayırlı/temiz olandır. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[7]

"Mümin kadınlara da: 'Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini muhafaza etmelerini' söyle. Kendiliğinden görünenler hariç süslerini açığa çıkarmasınlar..."[8]

İnsan gözü baktığı şeylerin helal ve haram olmasına göre hesaba çekiliyorsa; görmek hem bir nimet hem de bir imtihandır.

Allah'ın görmesinin, El-Basîr isminin bir sınırı yoktur, tüm eksikliklerden münezzehtir. Görmesi hiçbir sınır gözetmeksizin her şeyi kuşatmıştır. Hiçbir engel Allah'ın görmesine mâni olamaz. Hiçbir görüntü bir diğerini perdelemez ve Allah (cc) dünyanın her yerindeki görüntüleri aynı ânda görür, bu O'na zor değildir. Lakin insanın görmesi sınırlıdır. İnsan, birden fazla görüntüyü aynı ânda engelsiz göremez ve çok sayıdaki görüntü insan beyni tarafından değerlendirilip yorumlanamaz.

Engeller insanların görmesine mâni olur. İnsanın kendi göz kapağı dahi görmesinde bir engeldir.

Güneş tutulması, insanın sınırlı görmesinin bir ürünüdür. Ay, Güneş ile Dünya arasına girer. Güneş'ten gelen ışık ışınları Dünya'ya ulaşırken Ay bunlardan bir kısmına engel olur ve Ay'ın perdelediği ışık kısmını insan göremez. Buna da "Güneş tutulması" denir. Eğer insan engelsiz görebiliyor olsaydı; Ay'ın arkasında kalan ışıkları ve Güneş'i de görebiliyor olurdu. Herkesin muhteşem doğa olayı diye izlediği, ağızları hayranlıkla açıkta bırakan "tutulma" insan gözünün aciz ve kısıtlı oluşunun bir sonucudur.

Keza gölge de böyledir. Kişi engellerin arkasındakini görebiliyor olsaydı, ışık bir engele takılmaz ve gölge oluşturamazdı. Bir düşünün, öyle bir gözünüz var ki hiçbir şey Güneş ışınları ile gözünüz arasında engel olamıyor. Göz kapaklarınız, ışıkların gözünüze ulaşmasına engel olamıyor. Her yer ışık... Ne uyku kalır ne dinlenme... Aydınlığın ve ışığın bir nimet olduğu gibi, engel arkasını görememe ve karanlık da Allah'ın (cc) nimetlerindendir.

Görmenin bir nimet olması gibi, insan gözünün aciz görmesi ve görmesinin kısıtlı olması da bir nimettir. Bir engel arkasında kalan görüntü insan için görünmez olur. Bu da mahremiyeti doğurur. Duvarların arkasında, gözlerin göremediği yerlerde mahremiyetimiz oluşur. Kadınlar örtündüğünde perde arkasında, mahremiyetlerini muhafaza edebilirler. Duvarlar, örtüler hem görmemize hem de görünmemize engel olur. Verdiği her bir nimeti bu kadar incelikle veren âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

5. 22/Hac, 46
6. Detaylı okuma için bk. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, El-Basîr
7. 24/Nûr, 30
8. 24/Nûr, 31

TEKNOLOJİ VE SOSYAL MEDYA KULLANIMI

Psk. Elif DURUK
elifduruk@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Teknoloji, hayatımızın pek çok noktasında yaşam koşullarımızı kolaylaştırmaktadır. Ulaşım araçlarından bilgisayarlara, beyaz eşyalardan küçük ev aletlerine ve elimizdeki akıllı telefonlara kadar birçok ürün...

Allah'ın kullarına öğrettiği bu ilim, hayatımızın her noktasında bizimle. Özellikle akıllı olan cihazlar hayatımızda o kadar merkezî bir noktada ki, tabiri caizse artık her birimizin fazladan teknolojik uzuvları var. Bu yazımızda aşırı teknoloji ve sosyal medya kullanımının kendimiz ve çocuklarımız üzerindeki olası etkilerine değinmeye çalışacağız.

Sosyal medya platformları bilindiği üzere mekân ve zaman sınırlaması olmadan bir tıkla bireylerin birbirleriyle bağlantı kurabildiği, her türlü bilgi akışının yoğun olarak gerçekleştiği mobil ve internet servislerinin üzerinde çalıştığı platform yazılımlarıdır. YouTube, Twitter ya da Instagram... başlıca sayılabilecek, nerdeyse toplumun her kesimi tarafından bilinen sosyal ağlardır.

Sosyal medya platformlarının birçok faydasından bahsedebiliriz. Örneğin, öğrenmek istediğiniz konu hakkında araştırma yapmak, bir haksızlığı dile getirmek, toplumda farkındalık oluşturmaya katkı sağlamak, birçok farklı alandan olan profesyonelleri dinleme fırsatı ya da ulaşmak istediğiniz kişilere ânında ulaşmak... gibi birçok avantaj dile getirilebilir. Ancak bu yazımızda madalyonun diğer tarafına bakmayı tercih ederek, oluşabilecek dezavantajlardan bahsetmek istiyoruz.

Yapılan araştırmaya göre Türkiye'de insanlar her on üç dakikada bir, telefonunu kontrol etme gereği duyuyor.[1] Genel olarak internet kullanımına ayrılan günlük süre ise yedi saat yirmi dokuz dakika.[2] Bu sürenin üç saate yakın bir zamanını sosyal medya olarak bilinen dijital platformlarda harcıyoruz.[3] Çoğumuz akıllı cihazların başında geçirdiğimiz bu uzun saatleri fark edemiyor bile. Gelin, yaşadığımız bu zaman israfını bir kenara bırakalım ve yoğun internet ya da sosyal medya kullanımının ne gibi negatiflikler ortaya çıkarabileceğini inceleyelim.

Sosyal medya ve akıllı cihaz kullanımı psikolojik ve fizyolojik birçok probleme kapı aralayabiliyor. Fizyolojik etkilerinden ziyade bu yazının mahiyeti itibarıyla psikolojik yan etkilerine değinmek istiyoruz.

1. https://www2.deloitte.com/tr/tr/pages/about-deloitte/articles/deloitte-global-mobil-kullaici-arastirmasi-2017.html
2. https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53259275
3. age.

Sosyal medya ve akıllı cihaz kullanımı psikolojik ve fizyolojik birçok probleme kapı aralayabiliyor. Fizyolojik etkilerinden ziyade bu yazının mahiyeti itibarıyla psikolojik yan etkilerine değinmek istiyorum.

2017 yılında, on dokuz ila otuz beş yaş arası genç yetişkinlerle yapılan bir araştırmaya göre sosyal medya ağlarını yoğun olarak kullanan kişilerin daha az kullananlara oranla üç kat fazla sosyal olarak izolasyon ve yalnızlık hissettikleri tespit edilmiş[4]. Bu araştırmanın tespit ettiği diğer bir husus ise sosyal medya kullanımının kısıtlanması hâlinde bu izolasyon ve yalnızlık duygusunun azalmasına yardımcı olabiliyor.

Özellikle ergenlerin eskiye oranla daha fazla ruhsal problemler yaşamasıyla alakalı yapılan bir araştırmada, sosyal medya kullanımının artışı ve yetersiz uykunun, gençlerdeki mental problemlere (depresyon ve intihar içerikli düşünce yapısındaki artış gibi) neden olabileceğinin altı çizilmiş.[5]

Ruhsal yapımızın regülasyonunu sağlamakta oldukça önemli bir yere sahip olan uyku düzenimiz de teknoloji kullanımımızdan nasibini alıyor. Akıllı telefon kullanıcılarının %71'nin, cihazlarını yataklarının baş ucuna koyduğunu ve %40'nın da gelen herhangi bir bildirimde uykularını böldüklerini[6] düşünürsek, yapılan bir başka araştırmadaki "Aşırı akıllı cihaz kullanımı, uyku problemlerini arttırıyor."[7] yönündeki bulguları anlamlandırmak daha kolay olacaktır. Yine bir başka araştırmaya göre ergenlik döneminde günde beş saat ve üstü sosyal medya kullanımı, kişilerde depresyona bağlı semptomlar görülme riskini iki kat arttırıyor.[8]

Depresyon ve anksiyete rahatsızlıklarıyla ilgili yapılan araştırmalarda sosyal medya kullanım süresinin bu rahatsızlıkların tetiklenme oranlarıyla doğru korelasyona sahip olduğunu gösteren birçok çalışma mevcut. Yani Instagram, Twitter gibi platformların kullanma süresi arttıkça, kişilerde depresyon ve anksiyete rahatsızlıklarını yaşama riski de artabiliyor.[9] Eğer bu tarz bir rahatsızlığa genetik ve çevresel nedenlerden dolayı yatkınlığınız varsa, uzun süreli kullanımlar sizi daha da savunmasız hâle getirecektir.

Yukarıda sözü geçen bilgilere ek olarak; zannediyoruz ki sosyal medyada takip ettiğimiz kişiler hep mutlu, başarılı, her konu hakkında fikirleri olan bireyler... Herkesin hayatı ya mükemmel ya da mükemmele yakın bir düzeyde... Bu algı bize; başkalarını kendimizle kıyaslama, yetersizlik duygusu, özgüven düşüklüğü, düşük uyku kalitesi, yaşamdan memnuniyetsizlik, daha fazla tüketim ihtiyacı ve hatta öfke olarak geri dönebiliyor.[10]

Artık eskisi kadar vücutlarımızdan memnun değiliz. Çünkü sosyal medya bize günün her saati kendimizle kıyas edebileceğimiz kusursuz (!) bireyleri gösteriyor. Yapılan birçok araştırma, beden algısı problemlerinin[11] ve yeme bozukluğu rahatsızlıklarının[12] artmasının sosyal medya kullanımıyla doğru orantılı olduğunu gösteriyor.

Gençler ve yetişkinler için bile bu kadar zararlar arz edebilecek bu mecralar acaba çocuklarımız için nasıl bir etkiye sahip?

• Çocuklarda yoğun sosyal medya kullanımı depresyon riskini %27 arttırıyor.[13]

• Uyku problemleri çocuklarımızda ve ergenlerde baş gösteren diğer bir yan etki. Uyku yetersizliği ise duygu regülasyonu, düşünebilme ve muhakeme kapasitesi, yeni şeyler öğrenme ve yetişkinlerle daha iyi iletişim kurabilme gibi birçok kabiliyeti etkileyebiliyor.[14]

• 2018'de yapılan bir araştırma, dikkat eksiliği ve hiperaktivite bozukluğu semptomları ile sosyal medya kullanımı sıklığı arasında ilişki olduğuna dair bulguların kuvvetli olduğunu dile getiriyor.[15]

Ayrıca unutmamak gerekir ki yoğun teknoloji kullanımına maruz kalmış çocuklar bazı konularda daha fazla problem yaşama riskine sahip olabiliyor. Bu sorunlardan başlıcaları ise;

- Düşük okul başarısı
- Dikkat eksikliği
- Düşük yaratıcılık kabiliyeti
- Dil gelişiminde gecikme

---

4. Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., Whaite, E. O., yi Lin, L., Rosen, D., … & Miller, E. (2017). Social media use and perceived social isolation among young adults in the US. American journal of preventive medicine, 53(1), 1-8
5. Social media linked to rise in mental health disorders in teens, survey finds (nbcnews.com)
6. Positive and Negative Effects of Technology on Your Health (nwpc.com)
7. Annual Sleep in America Poll Exploring Connections with Communications Technology Use and Sleep | Sleep Foundation
8. Twenge, J. M., Martin, G. N., & Campbell, W. K. (2018). Decreases in psychological well-being among American adolescents after 2012 and links to screen time during the rise of smartphone technology. Emotion, 18(6), 765
9. Keles B, McCrae N, Grealish A. A systematic review: the influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. International Journal of Adolescence and Youth. 2020; 25(1):79-93
10. Woods HC, Scott H. Sleepyteens: Social media use in adolescence is associated with poor sleep quality, anxiety, depression and low self-esteem. Journal of Adolescence. 2016; 51:41-9
11. Holland G, Tiggemann M. A systematic review of the impact of the use of social networking sites on body image and disordered eating outcomes. Body Image. 2016; 17:100-10
12. Sidani, J. E., Shensa, A., Hoffman, B., Hanmer, J., & Primack, B. A. (2016). The association between social media use and eating concerns among US young adults. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 116(9), 1465-1472

    https://www.mentalhealthfirstaid.org/2020/02/study-shows-social-media-may-play-a-role-in-eating-disorders-among-teens/
13. Twenge, J. M. (2017). iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy– and completely unprepared for adulthood (and what this means for the rest of us)
14. https://childmind.org/report/2017-childrens-mental-health-report/smartphones-social-media/#_ftn5
15. Ra, C. K., Cho, J., Stone, M. D., De La Cerda, J., Goldenson, N. I., Moroney, E., … & Leventhal, A. M. (2018). Association of digital media use with subsequent symptoms of attention-deficit/hyperactivity disorder among adolescents. Jama, 320(3), 255-263

Yeni tweet, yeni beğeniler, yeni takipçiler; yeni dopamin seviyesi ve zamanla bu dopamin seviyesindeki azalmaya karşın onu yükseltme arayışı için tekrar başa dönmek… Fasid bir daire…

- Sosyal ve duygusal yapıdaki gelişmelerde gecikme
- Obezite ve fiziksel aktivite azlığı
- Kalitesiz uyku düzeni
- Anksiyete ve sosyal çevreye uyum problemleri...

Bu gibi ruhsal yapıda oluşabilecek sorunlara ek olarak göz önünde bulundurulması gereken başka önemli hususlar da mevcut. Örneğin, erken yaşta sosyal medya hesabı açmasına izin verdiğimiz çocuklarımız birçok problemle daha kolay karşılaşabiliyor. Sosyal medya hesaplarının kullanımına izin verilen çocukların cinsel içerikli video ve resimlere ulaşma ihtimalinin daha yüksek olduğu aşikâr. İnternetin insafına bıraktığımız çocuklarımız savunmasız bir şekilde uygunsuz, travmatik içeriklere maruz kalabiliyor. Bir yetişkinin dahi kolayca kandırılıp maddi ve manevi sorunlara çekildiği bu ortamlarda, çocuklarımızın sosyal medya hesabı açmasına izin vererek onlara nasıl bir kapı araladığımızın farkında olmalıyız.

Birçok araştırma; pedofili, siber zorbalık, internet dolandırıcılığı gibi vakaların arttığı yönünde bilgi veriyorken savunmasız çocuklarımızın telefon başında kimlerle yazıştığını, görüştüğünü yakından takip etmeliyiz. Özellikle küçük yaşta kendisine sosyal medya hesabı açmış çocukların ebeveynleri daha da dikkatli olmalıdır. Normal hayatta bir yabancının çocuğumuza birkaç dakikadan fazla bakmasını dahi tuhaf ve ürkütücü karşılarken, çocuklarımızın sosyal medyada herkes tarafından görülmesine izin verilen fotoğraflarını yayınlamanın mantığını tekrar düşünmeliyiz. Çocuklarımızın iyi niyetle koyduğumuz fotoğraflarının kimler tarafından hangi amaçla incelendiğini bilmiyoruz. Ya da hangi kurum yahut kişilerce kopyala yapıştır yapılarak bu fotoğraf ve videoların nerelerde kullanıldığından bihaberiz.

Peki, bunca olumsuz sonuçlara rağmen neden kendimizi kontrol edemiyoruz? Nerdeyse bağımlılık seviyesine gelmiş bu alışkanlıkların altında yatan sebep ne?

Bu aşamada bağımlıkların oluşturduğu fizyolojik yapıya göz atmak konuyu daha iyi anlamak için yararlı olacaktır. Bağımlılıklar, çok kompleks yapılara sahip olmakla birlikte bu konudaki çalışmalarda beyindeki dopaminerjik sistemi önemli bir açıklayıcı olarak ele alınır. Yani bağımlısı olduğumuz herhangi bir şey bizim beynimizdeki heyecan, ödül duygusu, haz alma gibi duygularla ilgili olan dopamin adlı kimyasalın salınımıyla alakalıdır. Örneğin, Twitter'a yazdığınız özlü bir söze aldığınız her beğeni sizde ödül ve onaylanma duygusu uyandırdığı için beyninizde dopamin salgılatacak ve sizi anlık olarak daha iyi hissettirecektir. Belli oranda salgılanan bu nörotransmitter, belli bir zaman sonra doğal olarak etkisini kaybedecek ve eski normal ruh hâlinize geri döneceksiniz. İyi hissetme hâlinin devam etmesinin en kestirme yöntemi ise sizin yeni bir tweet atmanızdan geçer. Çünkü daha önceden beğeni almıştınız ve bunun tekrar gerçekleşme ihtimali sizi anlık mutlu etmişti. İşin can alıcı kısmı ise insanın her şeye alışma özelliği olduğu gibi, salgılanan dopamin seviyesine de bir zaman sonra beyniniz tarafından tolerasyon geliştiği için alışmış olmanız. Yani eski salgılanan dopamin seviyesi size zamanla yetersiz gelecek ve daha fazla tweet atarak ya da yeni sosyal mecralarda gereğinden çok vaktinizi harcayarak dopamin seviyenizi daha da yükseltmek için çabalayacaksınız.

Yeni tweet, yeni beğeniler, yeni takipçiler; yeni dopamin seviyesi ve zamanla bu dopamin seviyesindeki azalmaya karşın onu yükseltme arayışı için tekrar başa dönmek... Fasid bir daire...

Farkında olmadan kendimizi bu dairenin içinde sıkışmış ve daha fazla zaman harcarken buluyoruz. Kaydırdığımız her fotoğraf, okuduğumuz başlık veya gittiğimiz bağlantı daha fazlasını istememizi sağlayarak bu döngüyü gereğinden çok besleyecek.[16]

İşin diğer bir can alıcı noktası ise beynimizde en fazla dopamin salgılatan ödüllendirme sisteminin bize en beklenmedik ânlarda gelen ödül ve övgülerde görülmesidir. Yani zaten kazanacağınızı bildiğiniz bir ödül ya da övgü, beklenmedik veya ne zaman ortaya çıkacağını bilmediğiniz bir ödül yahut övgü kadar sevindirmez sizi. Bu yüzden yolladığınız fotoğraf, kim tarafından ne zaman beğenildiği belli olmayan bir mefhum olacağı için daha fazla dopamine, dolayısıyla daha kuvvetli kullanım bağına neden olacaktır. Ve belli aralıklarla

16. https://www.psychologytoday.com/us/blog/brain-wise/201802/the-dopamine-seeking-reward-loop

akıllı cihazınızı kontrol etme, telefon başında daha fazla zaman harcama gibi yeni alışkanlıklar edinmenizi kolaylaştıracaktır.[17] Robert Sapolsky bu alanda araştırma yapan ünlü profesörlerden biri. Kendisi ödül beklentisi ve dopamin bağlantısından bahsederken aslında dopamin seviyemizin, ödülün gelmesine karşı hissettiğimiz beklentiden kaynaklandığını belirtiyor. Yani ödülün -attığımız özlü söze gelen beğenilerin ödül olduğunu söyleyebiliriz- kendisinden ziyade, ödülün gelme ihtimali -birinin attığımız sözü beğenme ihtimali ya da eğleneceğiniz ve sizi güldürecek bir video izleme ihtimali- ve buna dair ipuçları dopamin sistemini uyararak bizi daha bağımlı hâle getiriyor.[18] Bu nedenle, akıllı cihazınıza bir bildirim, ses veya görsel bir işaret geldiğinde, bu işaret bağımlılık etkisini arttırıyor. Yukarda bahsettiğimiz dopamin döngüsünün devam etmesini sağlayan şey, aslında ödülün kendisinden ziyade ödülün gelme ihtimali, yani beklentidir, diyor kendisi.

Yoğun kullanım nedenleri arasında psikolojik nedenler de göz ardı edilmemelidir. Bunlardan bahsetmek gerekirse kısaca birkaç madde üzerinde durabiliriz:

Yazarın da dediği gibi tam bir "anestezi çağı" bu çağ. Çoğu kişi kendinde olan olumsuz duygu durumlarıyla ya da hayat problemleriyle yüzleşmek istemiyor. Bunun yerine akıllı cihazları duygularından veya problemlerinden kaçmak için kullanarak kendilerini uyuşturmayı tercih ediyorlar. Çokça duyduğumuz cümlelerden olan "kafamı dinlemek istiyorum, rahatlamak için kafamı dağıtmam gerek" gibi sözlerin sonu genel olarak akıllı cihazların başında geçirilen saatler olarak sonlanıyor.

Ya da yalnızlık hisseden, istediği sosyal çevreyi inşa etmekte zorluk çeken bireyler bu yalnızlık ve sosyal izolasyon duygusuyla baş edebilmek için sosyal medya hesaplarını uzun süre kullanabiliyorlar.[19] Fakat yukarıda bahsi geçen araştırmanın da gösterdizği gibi bu baş etme yöntemi, yalnızlık ve izolasyon duygusunu azaltmaktan ziyade daha da besliyor.

Ayrıca içinde bulunduğumuz çevrenin de etkisi sosyal medya ve internet kullanımı noktasında oldukça belirleyici. Özellikle ergen ve çocuklarda arkadaş çevresinin etkisi yadsınamaz bir gerçek.[20]

Göz önünde bulundurulması gereken diğer bir husus ise akıllı cihazların çocuklar için bedava bakıcı rolünü üstlenmeleri. Ebeveyn; ağlayan, huzursuz olan ya da yemek yemeyen çocuğuna akıllı cihaz vererek bu cihazları kısa vadedeki sorunu çözmek için kullanıyor. Teknolojiyle kontrolsüz yahut sık muhatap olan çocuklar ise bu ücretsiz bakıcılarına gönülden bağlanabiliyor.

Kısa vadede çözüm olarak görünen ve rahatlama vadeden bu yapılar, uzun vadede hem kendi hayatlarımıza hemde çocuk ve ergenlerin hayatlarına düzeltilmesi için çok emek gerektiren problemler olarak geri dönüyor.

Neredeyse bağımlılık seviyesine çıkan yanlış kullanım alışkanlarımızın nedenlerine ve hayatımıza etki eden olası negatif etkilerine değindiğimiz bu yazımızdan sonra, doğal olarak akıllara şu sorular geliyor: bu dururma karşı neler yapmak gerekir? Olası çözüm önerileri neler? Kendi hayatımız ve sorumlusu olduğumuz miniklerin hayatı için hangi adımları atmak elzem? Bu ve benzeri soruların cevapları için size gelecek sayımızı beklemenizi şiddetsiz bir şekilde tavsiye ederim. Sorulara cevap aramaya çalışacağımız gelecek yazımızda görüşmek üzere inşallah. El-Hafız olan Allah'a emanet olun.

Rahmân olan Allah'a emanet olun...

17. https://www.lemonade.com/blog/psychology-behind-phone-addiction/
18. Dopamine Jackpot! Sapolsky on the Science of Pleasure https://www.youtube.com/watch?v=axrywDP9Ii0
19. https://www.clinicbarcelona.org/en/assistance/be-healthy/addiction-to-the-internet/causes-and-risk-factors
20. Chung, S., Lee, J., & Lee, H. K. (2019). Personal Factors, Internet Characteristics, and Environmental Factors Contributing to Adolescent Internet Addiction: A Public Health Perspective. International journal of environmental research and public health, 16(23), 4635. https://doi.org/10.3390/ijerph16234635

SÜT DİŞLERİ DEYİP GEÇMEYİN

Bekir IŞIK

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'ın (cc), üzerimizdeki nimetleri sayamayacağımız kadar çoktur:

"...Şayet Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız O'nun nimetlerini saymakla bitiremezsiniz..."[1]

Yalnız iki nimet diğer nimetlerden daha üstündür ve insanoğlu bu iki nimetin değerlendirilmesinde aldanmıştır.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İki nimet vardır ki insanların çoğu (onları değerlendirme hususunda) aldanmıştır: sağlık ve boş zaman."[2]

İnsanların birçoğu ne yazık ki bu nimetleri kaybettikten sonra öneminin farkına varabiliyor.

Bundan yola çıkarak, Allah (cc) imkân ve fırsat verirse, sizlerle birlikte insan sağlığı üzerine paylaşımlarda bulunmak ve özellikle de kendi alanım olan ağız ve diş sağlığıyla ilgili önemli konular hakkında konuşmak istiyorum.

Bugünkü konumuz süt dişleri. Konunun ayrıntılarına girmeden önce şöyle bir soruyla başlayalım: Süt dişleri önemli midir, yoksa toplum içerisinde yaygın olan, "Bunlar zaten süt dişleri. Bir süre sonra dökülüp yerine daimi dişler gelecek, çok da önemli değiller." algısı mı doğrudur?

Elbette süt dişleri önemlidir. Hem de çok... Bu nedenle süt dişleri deyip geçilmemelidir.

Gelin, birlikte bu önemli organımızın görevlerinden birkaç tanesini öğrenelim:

- Süt dişlerinin varlığı, çocuğun beslenmesini ve buna bağlı olarak büyüme ve gelişimini doğrudan etkiler.

Süt dişlerinin ağızda bulundukları dönem, büyüme ve gelişmenin en aktif olduğu dönemdir. Bu süreçte süt dişlerinde sorun olan çocuklar yemek yemeyi reddeder ve rahat beslenemezler. Bu durum da çocuk gelişimi için son derece zararlıdır.

Süt dişlerinin ağızda bulundukları dönem, büyüme ve gelişmenin en aktif olduğu dönemdir. Bu süreçte süt dişlerinde sorun olan çocuklar yemek yemeyi reddeder ve rahat beslenemezler. Bu durum da çocuk gelişimi için son derece zararlıdır.

1. 14/İbrahîm, 34
2. Buhari, 6412

Süt dişlerinin önemini öğrendikten sonra akla ilk gelen, bu dişlerin bakımı nasıl yapılmalıdır, sorusudur. Altıncı aydan itibaren bebeklik ve ileride çocukluğa geçiş dönemlerinde diş bakımı nasıl yapılmalıdır, ne gibi tedbirler alınmalıdır? Gelin, bu sorunun cevabını birlikte bulalım.

- Süt dişleri çene kemiğinde sürekli dişler için "yer tutucu" **görevi görürler:**

Süt dişleri, daimi dişlerin sürme yolunun rehberi olurlar. Bundan dolayı süt dişleri çürüyüp zamanından erken düşen çocukların daimi dişlerinde çarpıklık, alt ve üst dişlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde anormallik ve yüz iskeletinde bozukluk gibi ortodontik anomaliler görülür.

- Süt dişleri çene kemiğinin gelişimini stimüle eder.[3]

- Süt dişleri çocuğun dış görüntüsünü etkilediği için estetik anlamda da fonksiyonları vardır.

- Konuşmanın sağlanması süt dişlerinin başlangıç görevlerinden biridir.

Süt dişlerinin erken kaybı, özellikle "f, v, s, z" harflerinin söylenmesinde güçlük oluşturur.

- Süt dişlerinin sağlıklı olması, daimi dişlerin de sağlıklı olmasına yardımcı olur.

Süt dişlerin daimi dişlere göre mineral içeriği daha azdır. Yani bu durumun en basit yansımasıyla süt dişlerin kalınlığı, daimi dişlere göre daha azdır. Bundan dolayı süt dişlerinin tedavi edilmeyen çürükleri dişlerde kalmayıp altında bulunan ve henüz yapı taşlarını tamamlamamış olan daimi dişlerin çürümesine yol açabilir. Bu durumda daimi dişlerin damak dışına çıktığı ânda zaten çürük olduğu gözlemlenecektir.

Görüldüğü üzere süt dişlerinin çocuğun hem genel sağlığı hem de sonradan gelecek olan daimi dişlerin sağlığı üzerinde önemli etkileri vardır.

Diş Bakımı Nasıl Yapmalı?

Süt dişlerinin önemini öğrendikten sonra akla ilk gelen, bu dişlerin bakımı nasıl yapılmalıdır, sorusudur. Altıncı aydan itibaren bebeklik ve ileride çocukluğa geçiş dönemlerinde diş bakımı nasıl yapılmalıdır, ne gibi tedbirler alınmalıdır? Gelin, bu sorunun cevabını birlikte bulalım.

Süt dişlerinin bakımını iki döneme ayırabiliriz: Doğumdan önceki dönem ve bebek dünyaya geldikten sonraki dönem.

Doğumdan Önceki Dönem

Çocuğun tüm gelişimi anne karnında başladığı gibi ağız sağlığı da bu dönemde temelleri atılan bir gelişim sürecidir. Tabii burada genetik faktörlerden bahsetmiyoruz; vurguladığımız asıl nokta, annenin ağız ve diş sağlığına ne denli dikkat ettiği hususu.

Annenin genel sağlığı ne kadar iyi olur ve bağışıklık sistemi ne denli kuvvetli olursa bebeğin gelişimi de o seviyede sağlıklı olur. İskelet yapısı ve ağız/diş sağlığı ebeveynlerden, ama özellikle anneden doğrudan etkilenmektedir.

Öte yandan, gebelik döneminin ilk ve son üç ayları diş tedavisi için uygun zamanlar değildir. İlk üç ay çocuğun gelişimine zarar verecek sonuçlara zemin hazırlama ihtimali doğurabilir. Son üç ayda ise ilerleyen gebelik nedeniyle annenin tedavi sürecinde rahat edememesi gibi sıkıntılar gözlemlenmektedir. Bu sebeple aslında her bireyde olması gerektiği gibi bir anne adayının da ağız bakımı çok iyi olmalı, hamilelik gerçekleşmeden önce diş hekimi kontrolleri düzenli olarak yaptırılmalı, ve olası tedaviler gecikmeden uygulanmalıdır.

Tüm tedbirlere rağmen hamilelikte diş tedavisi gerekli olursa en güvenli dönem hamileliğin ikinci dönemi olan on dört ila yirmi altıncı haftalar arasıdır.

Doğum Sonrası Dönem

Çocuğun süt dişleri çıktıktan sonra uygulanacak diş bakımını şu şekilde özetleyebiliriz: Altı ila on iki ay arasında temiz bir tülbent ya da gazlı bezle sabah ve gece beslenmeleri sonrası dişler, diş etine masaj yapılarak silinmeli; ara beslenmelerden sonra ise bebeğe su içirilmelidir. Bir ila bir buçuk yaş aralığında, ilk süt azı dişlerinin görülmesiyle yumuşak yapılı uygun bir fırça yardımıyla **macunsuz** şekilde fırçalamaya başlanmalıdır. Üç ila altı yaşları arasında süt dişlerinin tamamlanmasıyla birlikte çocuklara uygun diş macunları kullanılarak günde iki kez fırçalama yapılmalıdır. Altı yaş sonrasında ise florürsüz diş macunuyla[4] fırçalamanın yanı sıra çürük riski yüksek olan bireylerde diş ipi kullanımı da başlamalıdır.

3. Stimüle etmek, tıp dilinde sıkça kullanılan bir tabirdir. Bir aktivitenin başlangıç göstermesi için harekete geçirici faktör olmak manasına gelir.

4. Bilimsel araştırmalar, kontrollü florür kullanımının (günlük iki sefer dişleri florürlü macunla fırçalamanın) yetişkin bireylerde dişlere faydalı olduğunu ortaya koymuştur. Bundan fazlası, uzun dönemde bazı zararlı yan etkilere

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus daha vardır, o da diş temizliğinin doğru bir şekilde yapılmasıdır. Diş fırçalamanın hangi dönemde hangi usulle yapılacağı, hangi yöntemin daha iyi sonuç verdiği araştırmalar sonucu gözlemlenmiştir. "Modifiye Bass Fırçalama Tekniği" olarak adlandırılan yöntem günümüzde en verimli fırçalama tekniği kabul edilmektedir ve çoğu hekim tarafından bu teknik önerilmektedir. Bu teknikte dişleri fırçalarken özellikle azı dişlerinden başlayarak, dişlerin bütün yüzleri -yanağa bakan dış yüzey, dile bakan iç yüzey ve çiğneme görevi gören üst yüzey- dairesel hareketlerle fırçalanır. Ön dişlere gelindiğinde ise kesici dişlerin yine her yüzeyi fırçalanır. Ancak burada dairesel hareketler yerine diş ile diş eti arasında kırk beş derecelik bir açıyla, diş etinden başlayıp dışa doğru düzlemsel olarak -tek yönlü- fırçalama yapılır.

Kullanılan fırçanın çok kalın olmamakla birlikte yumuşak kılları olması gerekmektedir. Diş etlerine masaj yapar gibi fırçalama yapılmalı ve çok sert fırçalamadan kaçınılmalıdır. Kullanılan fırça ortalama üç ayda, maksimum altı ayda bir değiştirilmeli; fırça kıllarının ulaşamadığı yerler diş ipiyle temizlenmelidir.

Son olarak değinmek istediğimiz konu, çürüklere neden olan bakteriler meselesidir. Genellikle çürük aktivitesi gözlemlenen çocukların oral florasında -ağızdaki doğal bakteri yapısında- "S.mutans (Streptokokkus mutans)" denilen ve çürük oluşumunu başlatan bakterilerin % 0,1'den daha az olduğu görülmüştür.

Bebekler bu bakterileri enfekte bireylerden, yani oral florasında bakteri olan kişilerden almaktadır. Bebeğe verilecek yiyeceklerin tadına ya da ısısına bakılması sırasında aynı kaşık veya başlıkla yiyeceğin bebeğe verilmesi sonucunda S.mutans bakterisi bebeğe bulaşır. Buna dikey geçiş denir. Bu noktada özellikle anne baba veya varsa bakıcı çok dikkatli olmalıdır. Aynı şekilde bu bakteriler çocuğun akranlarından da geçebilir. Çocuk, arkadaşının ağzından çıkardığı kaşığı veya yemeği, yalamakta olduğu dondurmayı paylaştığında bakteri geçişi olur; buna da yatay geçiş denir.

Beslenme

Bebeklerde ve çocukluk döneminde ailelerin beslenmeyle ilgili dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır: Bebeklerin, gelişebilecek boğulma vakalarına karşı biberonla uykuya dalmamaları gerekir, bununla birlikte biberonla uyumak, boğulmakla sonuçlanmasa da diş sıkma alışkanlığına zemin hazırlayacağı için kaçınılması gereken bir durumdur.

Bir yaşından itibaren de biberon kullanımı sonlandırılmalı ve çocuğa bardaktan içme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Çocuk, bardaktan içerek ve katı yiyecekleri çiğneyip öğüterek diş sağlığını, yutkunma becerisini ve tüm sindirim sistemini geliştirmiş olur.

Jelibon, şekerleme, lokum gibi yapışkan gıdalar ile besinlere şeker ilave edilmesi veya emziğin şekere bastırılması gibi beslenme alışkanlıkları, dişleri çürüğe daha yatkın hâle getirir. Bunlardan özellikle kaçınılması gerekir.

Hem yetişkinler için hem de çocuklar için kriyojenik -bakteriler tarafından parçalanan ve bu işlem sonucunda asit ortaya çıkan, nihayetinde de bakterilerin dişler üzerinde yapışmasına neden olan- gıdalar dikkat edilmesi gereken bir gruptur. Özellikle çabuk parçalanan ve kana karışan karbonhidratlardan olan şeker. Şeker tüketimi sonlandırılamıyorsa bile bu etkiyi en aza indirmek için yemek aralarında değil, yemeklerde şeker tüketilmesi önerilir.

Her bireyin bisküvi, cips gibi birçok katkı maddesi ve işlenmiş şeker içeren ürünlerden kaçınması; onun yerine sebze ve meyvelerin yapısında doğal olarak bulunan intrinsik (içsel) şeker tüketmesi gerekir.

Kalsiyum yönünden zengin olan peynir, süt ve süt ürünleri ile rafine edilmemiş hububat -beyaz un yerine tam buğday unu-, yer fıstığı gibi çürük önleyici etkisi olan gıdalar tüketilmelidir.

Çocuğun Diş Hekimini Ziyareti

Bunun en ideal zamanı bebeğin ilk dişleri çıktıktan sonraki altı aylık dönemdir. Bu dönemde bebeğin beslenmesi, diş bakımı ve emme alışkanlığı hakkında bilgi edinerek, ortaya çıkacak olası problemleri daha başlamadan önlemek mümkün olacaktır.

Diş hekimi ziyaretinde hem ailelere hem de uzman hekime bakan bir yön vardır ki ailelerin bu konuda bilinçli olması önemli bir husustur. Çocuğun ilk diş hekimi ziyaretinde travmatik bir duruma sebebiyet verilmemelidir. Çocuk, bu ziyaretle ilgili olumlu şeylerle motive edilmeli ve korkutulmamalıdır. Rahat bir şekilde muayenehaneye giden çocuğa ağrılı bir işlem yapılmamalıdır. Rutinleşmiş bir işlem gibi hızlıca işini bitirmeye çalışan bazı sağlık kuruluşları hayat boyunca devam decek bir fobiye neden olmaktadır.

Bunun için çocuklar üzerinde ihtisas yapmış çocuk diş hekimi uzmanı tercih edilmelidir ya da gidilecek hekimle önceden bu konuda konuşmak gerekir.

Süt dişleri özelinde erken dönem diş sağlığıyla ilgili temel bilgileri sizlerle paylaşmaya gayret ettik. Tüm okuyucularımıza faydalı olmasını umuyoruz. Unutmamalıdır ki en iyi tedavi, hekime gitmeye ihtiyaç duymayacak şekilde ağız ve diş bakımını yapmaktır.

Selam ve dua ile...

sebep olmaktadır. Gelişme çağında olan bireylerde ise (bebekler ve çocuklar) florürsüz macunların kullanılması önerilmektedir.

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِى قِيلَ لَهُمْ فَاَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَٓاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ(٥٩)

59. Zalim olanlar, kendilerine söylenen sözü bir başkasıyla ("Günahlarımızı dök" anlamında "Hıttatun" kelimesini "buğday" anlamına gelen "Hıntatun" ile) değiştirdiler. Biz de bu fasıklıklarına karşılık zalimlerin üzerine gökten bir azap indirdik.

59. Lê ew ên zilimkar peyva ji wan re hatibû gotin, bi yeke din re (Peyva 'Hittatun' ku tê ser maneya 'Gunehên me biweşîne' bi peyva 'Hintatun' ya ku tê ser maneya 'Genim' re) guherandin. Ji ber ku fasiqî kiribûn, me jî li ser wan zaliman de ji asîmân ezabek daxistibû.

وَاِذِ اسْتَسْقٰى مُوسٰى لِقَوْمِهٖ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَۜ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًاۜ قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْۜ كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ(٦٠)

60. (Hatırlayın!) Hani Musa kavmi için su talep etmişti. Dedik ki: "Asanı taşa vur." (Asanın taşa değmesiyle) sular fışkırmış ve on iki pınar/çeşme oluşmuştu. Onlardan her bir topluluk kendilerine ait olan kaynağı bilmişti. Allah'ın rızkından yiyin, için ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık/düzensizlik/taşkınlık çıkarmayın.

60. (Bi bîr bînin!) Dema ku Mûsa ji bo qewmê xwe av xwestibû. Me got: "Gopalê xwe li kevir bide!" (Gopal çawa li kevir ket) di cih de av derket û duwazdeh kanî herikîn. Her nifşek ji wê derê cihê av vexwarina xwe pêzanîbûn. Ji rizqê ku Allah daye we bixwin û vexwin û li ser rûyê erdê fesadê/alozîyê/bêpergalîyê dernexin.

وَاِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نَصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ

لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا
وَقِثَّٓائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَاۜ قَالَ اَتَسْتَبْدِلُونَ
الَّذ۪ي هُوَ اَدْنٰى بِالَّذ۪ي هُوَ خَيْرٌۜ اِهْبِطُوا مِصْرًا فَاِنَّ
لَكُمْ مَا سَاَلْتُمْۜ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَٓاؤُ۫
بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ
وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ الْحَقِّۜ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
يَعْتَدُونَ(٦١)

61. (Hatırlayın!) Hani: "Ey Musa! (Sadece kudret helvası ve bıldırcın eti yiyerek) bir tek yiyeceğe katlanamayacağız. Rabbine dua et de bize yeryüzünün bitirdiklerinden; baklasından, salatalığından, sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarsın." **dediniz. Musa dedi ki:** "En hayırlı olanı bu değersiz olanlarla mı değiştiriyorsunuz? Şehre inin orada istedikleriniz vardır." **(Bu nankörlüklerinden sonra) onlara alçaklık ve yoksulluk damgası vuruldu ve Allah'ın gazabına uğradılar. Bu (ceza), Allah'ın ayetlerine karşı kâfir olmaları ve peygamberlerini haksız yere öldürmeleri sebebiyledir. Bu (ceza), isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir.**

61.(Bi bîr bînin!) Wê demê we got: "Ya Mûsa! Semaxa me bi xwarineke tenê (bi xwarina gezo û goştê susikê/qarîtkê) nayê. Ji bo me ji Rabbê xwe re dua bike bila ji me re tîştên ku ji erdê derdikevin/hêşîn dibin baqle û xiyar û sîr û nîsk û pîvaz derîne." **Mûsa got:** "Ma hûn dixwazin tiştên kêmbiha bi tiştên giranbiha re biguherînin. Nexwe dakevin herin bajêr, li wê derê tiştên hûn dixwazin hene." **(Piştî vê nankorîya kirin) mohra zillet û xîzanîyê li wan ket û xezeba Allah li wan xist. Ev (ceza), ji ber ku li dijî ayetên Allah bibûn kafir û bi neheqî pêxemberên xwe kuştibûn hate serê wan. Ev (ceza) ji bo ku îsyan kiribûn û ji hedê xwe derketin/serxwe re çûn hate serê wan.**

اِنَّ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَالَّذ۪ينَ هَادُوا وَالنَّصَارٰى وَالصَّابِئ۪ينَ
مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ
اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ(٦٢)

62. Şüphesiz iman edenler, Yahudi olanlar, Hristiyan ve Sabiîlerden her kim Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eder ve salih amel yaparsa onlara Rableri katında ecirler vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de.

(İman esasları, Kur'ân'ın birden fazla ayetinde izah edilmiş

(2/Bakara, 177, 285) ve Allah Resûlü (sav) Cibril hadisinde bunları bir araya toplamıştır: Allah'a, Ahiret Günü'ne, meleklere, Kitaplara, resûllere ve kadere iman. (Buhari, 4777; Müslim, 99)

İman esaslarının bir kısmının zikredildiği ayetlere dayanarak, yalnızca Allah'a ve Ahiret Günü›ne inanan kişinin mümin sayılacağı ve cennete gireceğini iddia etmek ve dinlerarası diyalog düşüncesini bu ayetlerle gerekçelendirmek, en basit ifadeyle bir tahriftir.

Çünkü imanın bir esasını inkâr etmek bir yana, iman esaslarını kabul edip onun bir cüzünü dahi inkâr küfür sebebi ve tüm iman esaslarını inkâr olarak kabul edilmiştir. (bk. 2/Bakara, 98; 4/Nîsa, 150-151))

62. Bêguman ji ên îmân anîne û ji Cihûyan û Fille û Sabiîyan her kî bi Allah û bi roja axîretê îmân anîbe û amelên salih kiribe, li cem Rabbê wan ji wan re xelat heye. Ji wan re qet tirs tune û ew xemgîn jî nabin.

(Esasên îmanê, di çend ayetên Qur'anê de hatîye îzahkirin (Bnr: 2/Baqara, 177,285) û Rasûlullah (sav) jî di hedîsa Cibrîl de evana bi vê awayê li hev civandiye: Îmân anîna bi Allah û bi Roja axîretê û bi Melaîketan û bi Kitêban û bi Rasûlan û bi Qederê. (Buxarî,4777; Muslîm,99)

Hin kesên ku ji wan re "Dîyalogvanên Navbera Olan/Dînan" tê gotin xwe dispêrin çend esasên îmanê û wiha dibêjin: "Eger mirovek îmân bi Allah û bi roja axîretê tenê jî bîne êdî ew kes mûmîn e û bi vê rewşa xwe dê bikeve cennetê." Hal ev e ku; ew kesên ku hin ayetên der barê esasen îmanê bike sparteka ramanê Dîyaloga Navbera Olan/Dînan, ev tişt bêguman û bi eşkerehî tehrîfa Qur'anê ye.

Înkara yek esasekî îmanê û înkara temamê esasên îmanê wek encam weke hev in û di her dû rewşan de jî ew kes dikeve kufrê. Bnr: 2/Baqara, 98; 4/Nîsa, 150,151)

وَاِذْ اَخَذْنَا م۪يثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَۜ خُذُوا مَٓا
اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا ف۪يهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ(٦٣)

63. (Hatırlayın!) Hani bir zamanlar sizden söz almış ve Tur Dağı'nı tepenizde yükseltmiştik. (Ve demiştik ki:) "Size verdiğimiz (Kitab'a) kuvvetle yapışın ve içindeki (öğütleri) hatırlayın ki sakınıp korunabilesiniz."

(Sakınıp korunmak yani takva, Allah'ın (cc) tüm insanlığa emridir.

(bk 4/Nîsa, 131) Ayet, takvaya götüren en etkili yola işaret etmiştir: Kitab'a kuvvetle yapışmak ve içinde var olan öğütleri hatırlamak.))

63. (Bi bîr bînin!) Wê dema me peymaneke zexim ji we stendibû û çîyayê Tûr li ser serê we rakiribû. (Û me gotibû): "Bi wê (kitêb) a ku me daye we zexim bigirin û (şîret) ên di navê de bi bîr bînin da ku hûn xwe biparêzin."

(Xwesitirandin û xweparastin, yanê teqwa; ji alema însanîyetê re emrê Allah e (cc). (Bnr: 4/Nîsa,131) Ev ayet, vê rê û rêbaza gihandina teqwayê bi me dide zanîn: Zexim girtina Kitêb û bîranîna naveroka wê.)

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَۚ فَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ(٦٤)

64. Bu (sözünüzden) sonra (yine) yüz çevirdiniz. Allah'ın sizin üzerinizde fazlı ve rahmeti olmasaydı kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olurdunuz.

64. Piştî vê (soza xwe) we (dîsa) rû vegerand. Eger li ser we fedl û rehma Allah nebûna, hûnê bibûna ji ehlê xusranê.

AYIN KİTABI

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

EŞİMLE TANIŞMAYI UNUTMUŞUZ

Kitabın Yazarı: Sema Maraşlı

Yayınevi: Motto Yayınları

Basım Tarihi: 2018

Sayfa Sayısı: 157

Ebat: 13,5 X 21,0 cm

Kitap Hakkında

Allah'ın (cc) insana kendisinden bir eş yaratıp aralarına sevgi ve merhamet kılması üzerinde düşünülmesi gereken bir ayettir:

"Kendilerinde sükûnet bulup (huzura kavuşasınız diye) sizin için nefislerinizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhamet kılması da O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır."[1]

Evliliktir bu ayetin adı. Allah'ın (cc), kullarına verdiği en büyük nimetlerden biridir. Kulun gönlüne huzur dolduran, baharı hiç gitmeyen, hasadı hiç bitmeyen, dünyadaki cennet bahçelerinden bir bahçedir.

Gelgelelim Rabbimizin kullarına bir lütuf olarak bahşettiği bu kurum ne yazık ki çoğu zaman kulları tarafından nikbete dönüştürülmektedir. Bu nimetin kıymetini idrak edemeyenler; Allah'ın (cc) evlilik vesilesiyle verdiği sükûneti huzursuzluğa, sevgiyi öfkeye, merhameti nefrete çevirmektedir.

Doğru, her evlilikte bazen sorun olabilir. Problemden müstesna ev yoktur. Şayet bu ev Asr-ı Saaddet'ten olsa bile. Örnek verelim:

"Allah Resûlü (sav) Fatıma'nın evine geldi ve evde Ali'yi bulamadı.

(Fatıma'ya), 'Amcanın oğlu nerede?' diye sordu.

Fatıma (r.anha) dedi ki: 'Onunla aramızda bir sorun oldu, bana kızdı ve evden çıktı. Yanımda kaylule yapmadı.'

Allah Resûlü (sav) (bir adama emretti,) dedi ki: 'Bak bakalım, Ali neredeymiş.'

Adam bakıp geldi ve 'Ey Allah'ın Resûlü, o, Mescid'de yatıyor.' dedi.

1. 30/Rûm, 21

Allah Resûlü (sav) Mescid'e geldi ve Ali'yi yan tarafı üzerine yatmış, hırkası üzerinden düşmüş, üzerine toprak bulaşmış hâlde buldu.

Ali'nin üzerinden toprağı siliyor, bir yandan da, 'Kalk, toprağın babası. Kalk, toprağın babası.' diyordu."[2]

Erkek, Ali (ra); kadın da Fatıma (r.anha) olsa dahi demek ki bazen ev içerisinde soğuk rüzgârlar esebilir. Önemli olan bu rüzgârların tahripkâr bir fırtınaya dönüşmemesidir. Şayet rüzgârın fırtınaya çevireceğini seziyorsanız bazı önlemler almanız gerekebilir. Öncelikle birbirinizi anlayacağınız bir kitap okumakla başlayabilirsiniz.

Evlilik ilişkileriyle ilgili kitap denince akla ilk gelenlerden biri de Sema Maraşlı'dır. İslam'a yakın çizgisinden dolayı sunduğu çözümler, aileler üzerinde güzel etkiler bırakmıştır.

"Peki, hangi kitabını okuyalım?" derseniz, "Eşimle Tanışmayı Unutmuşuz" kitabı en hoş kitaplarındandır. Çünkü bu kitabında kadın ve erkeğe, "Şunu yap." veya "Bunu yapma." demez. Zira bilindiği gibi insan, direktiflerden hoşlanmaz. Hele bu direktifler evlilikle ilgiliyse hemen, "Uzaktan konuşması kolay, gel sen..." diye başlayan cümleler dizmeye başlayıverir. Bu yüzden yazar, okuyucuyu sıkmadan kurabiye tadında hikâyeler anlatarak, alınması gereken dersleri yeterli düzeyde verir. Okuyucunun yapması gereken sadece kendisini hikâyelerdeki uygun karakterlerin yerine koyarak meseleyi özümsemesidir. Bunu yaptığı takdirde küçük şeylerle büyük faydalar elde edecektir. Biraz ipucu verelim:

Örneğin, "Gönülsüz Aş" hikâyesiyle evliliğinizin dengesini koruyabilir, "Bükçe" hikâyesiyle iletişiminizi güçlendirebilir, "Miyav" hikâyesiyle tatlı bir muhabbet kurmayı deneyebilirsiniz.

Kitaplarda buluşmak üzere, Allah'a (cc) ısmarladık...

2. Buhari, 441; Müslim, 2409

PANDEMİ SEBEBİYLE UZUN SÜREDİR ARA VERDİĞİMİZ

HAFTA SONU SEMİNERLERİMİZ

YENİDEN BAŞLAMIŞTIR.

DETAYLI BİLGİ İÇİN İLGİLİ ŞUBEMİZLE İRTİBATA GEÇEBİLİRSİNİZ

İstanbul/Merkez
Tevhid Dergisi - Kirazlı Mah.
Mahmutbey Cad. No.120
Bağcılar/İSTANBUL
+(90) 545 762 15 15

İstanbul/Avcılar
Firüzköy Mah.
Kazım Karabekir Cad.
Tütün Sk. No. 2 Avcılar/İSTANBUL
+(90) 545 762 15 15

İstanbul/Sultangazi
İsmetpaşa Mah.
95. Sok. No. 41/A 34270
Sultangazi/İSTANBUL
+(90) 545 762 15 15

Konya
Mengene Mah.
Büyük Kumköprü Cad.
No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
+(90) 543 225 50 49

Diyarbakır
Kaynartepe Mah.
Gürsel Cad. No. 90/A
Bağlar/Diyarbakır
+(90) 543 225 50 43

Ankara
Piyade Mah.
İstasyon Cad. No. 190
Etimesgut/ANKARA
+(90) 543 225 50 48

Bursa
Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad.
2. Fırın Sok. No. 4 16160
Osmangazi/BURSA
+(90) 543 225 50 46

Van
Bahçıvan Mah. Sıhke Cad.
Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt.
Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
+(90) 543 225 50 45

Van/Erciş
Kışla Mah.
Şehitler Cad. No.10
Erciş/VAN
+(90) 543 225 50 45

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

